

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2019 års ekonomiska vårproposition och avslår motionsyrkanden.

I betänkandet finns fyra reservationer (M, SD, V, KD).

Den ekonomiska utvecklingen

Efter flera år av högt resursutnyttjande väntas tillväxten i Sverige komma att mattas av, och BNP bedöms växa i en långsammare takt under 2019–2021 jämfört med de senaste åren. Den lägre tillväxten förklaras av en avmattning i den internationella konjunkturen, sjunkande bostadsinvesteringar och en inbromsning i den offentliga konsumtionen.

Sveriges ekonomiska utveckling påverkas i stor utsträckning av vår omvärld. Storbritanniens utträde ur EU och fortsatta handelspolitiska spänningar mellan framför allt USA och Kina utgör några osäkerhetsfaktorer som kan komma att påverka den svenska ekonomin.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottet konstaterar att den svenska ekonomin är stark trots det osäkra läget och att vi har ordning och reda i de offentliga finanserna. De offentliga finanserna har redovisat överskott sedan 2015, och statsskulden är den lägsta sedan 1977. Utskottet konstaterar att enligt regeringens medelfristiga prognos kommer de offentliga finanserna att uppvisa överskott samtliga år den kommande mandatperioden. Den breda parlamentariska förankring som finns om betydelsen av sunda offentliga finanser och det finanspolitiska ramverket är enligt utskottet mycket viktig.

Utskottet håller med regeringen om att de budgetpolitiska målen skapar förutsättningar för att uppnå de politiska målen på ett sätt som är offentligfinansiellt hållbart på både kort och lång sikt. Vidare delar utskottet regeringens bedömning att inriktningen på finanspolitiken är i linje med

överskottsmålet och att bruttoskuldens andel av BNP ligger inom skuldankarets toleransintervall det innevarande året och budgetåret. Utskottet uppmärksammar att även om kravet på en skrivelse till riksdagen är kopplat till avvikelser från skuldankaret för det innevarande året och budgetåret är det inte oväsentligt att riksdagen uppmärksammas på eventuella avvikelser i det medelfristiga perspektivet. Dessutom konstaterar utskottet att Sverige med god marginal klarar de gränsvärden för underskottet i de offentliga finanserna och för den offentliga skulden som anges i stabilitets- och tillväxtpakten.

Sysselsättningsgraden i Sverige är den högsta på över 25 år och den högsta inom EU. Trots det är arbetslösheten fortfarande hög inom vissa grupper. För att fler ska komma i arbete behöver politiken fortsätta att prioritera jobben och främja näringslivets omställning och konkurrenskraft. Utskottet delar regeringens bedömning att politiken ska inriktas på en fortsatt utbyggnad av Kunskapslyftet och på att sänka skatten på arbete. I likhet med regeringen anser utskottet att subventionerade anställningar är effektiva insatser för att få personer med svagare förankring på arbetsmarknaden i arbete. Utskottet välkomnar också att regeringen avser att intensifiera arbetet med att stärka utrikes födda kvinnors företagande och etablering på arbetsmarknaden.

Utskottet står bakom regeringens bedömning om att vårt välstånd ska tryggas med hög sysselsättning bland både kvinnor och män, starka drivkrafter till arbete och bättre förutsättningar för innovation, export och jobbskapande.

Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland. Utskottet delar regeringens syn på att ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om samhället i en mer miljövänlig riktning och bidra till att fler kan göra klimatsmarta val. Genom kostnadseffektiva klimatinvesteringar skapas förutsättningar för att minska klimatutsläppen. I likhet med regeringen anser utskottet att politiken ska inriktas på att fasa ut miljöskadliga subventioner såväl i Sverige som globalt. Utskottet delar också regeringens bedömning om att politiken ska inriktas på att genomföra en grön skatteväxling.

En väl utformad generell och skattefinansierad välfärd är viktig för att jämna ut människors livsvillkor och bidra till jämlikhet och jämställdhet. Den demografiska utvecklingen med allt fler barn, unga och äldre gör att behoven av skola, vård och omsorg ökar. Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta att föra en politik som stärker välfärden, bl.a. genom att förstärka resurserna till kommunsektorn och genom att införa en uppdaterad kömiljard för att förbättra tillgängligheten inom hälso- och sjukvården.

Sverige ska ha höga ambitioner som kunskapsnation, och alla ska ges likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som krävs på morgondagens arbetsmarknad. Utskottet välkomnar att regeringen avser att arbeta vidare med Skolkommissionens förslag för att öka likvärdigheten i skolan samt arbeta för att förstärka det statliga stödet för att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i skolan.

Utskottet delar regeringens syn på att bostadsmarknaden behöver reformeras och ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen när det

gäller utformningen av investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande.

I likhet med regeringen anser utskottet att polisen och rättsväsendet ska ha de resurser som krävs för att möta grov och organiserad brottslighet samt för att ha en hög beredskap mot terrorism och säkra tryggheten i människors vardag. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att arbeta med att stärka tryggheten i hela landet.

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:100 2019 års ekonomiska vårproposition,
förslagspunkt 1.

Fyra yrkanden i följd motioner.

Sju yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	7
Propositionen	8
Motionerna	23
Moderaterna	23
Sverigedemokraterna	26
Vänsterpartiet	30
Kristdemokraterna	34
Motioner från den allmänna motionstiden 2018/19	37
Skatteutskottets yttrande	39
Kompletterande information	40
Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen	40
Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019	44
Sveriges Kommuner och Landstings ekonomirapport, maj 2019	45
Europeiska kommissionens landspecifika rekommendationer	46
Nyligen avlämnade propositioner	47
Utskottets ställningstagande	48
Reservationer	53
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)	53
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)	55
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)	58
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)	60
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	64
Propositionen	64
Följdmotionerna	64
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	64
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2018/19:SkU6y	66
<i>Bilaga 3</i>	
Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2019	90
Bilder från den öppna utfrågningen	110
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Försörjningsbalans	12
Tabell 2 Statens budgetsaldo 2018–2022	14
Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2018–2022	18
Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn och indikatorer för avstämning mot målet för det finansiella sparandet	19
Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2019–2022	19
Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2019–2022	20
Tabell 7 Utgiftstak 2019–2022	21
Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2018/19:100 punkt 1 och avslår motionerna

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,

2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 44,

2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 1 och 5,

2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD),

2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och

2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (KD)

Stockholm den 13 juni 2019

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Edward Riedl (M), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Sven-Olof Sällström (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Björn Wiechel (S), Eva Lindh (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M) och Charlotte Quensel (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 2019 års ekonomiska vårproposition (prop. 2018/19:100). Propositionen bygger på en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. I en bilaga återfinns den årligen återkommande fördelningspolitiska redogörelse som regeringen ska lämna till riksdagen. De rekommendationer som EU lämnat till Sverige inom ramen för den europeiska planeringsterminen 2018 och Finanspolitiska rådets rekommendationer från 2018, som regeringen vanligtvis gör en bedömning av i budgetpropositionen, redovisas också i propositionen. Anledningen till detta är att budgetpropositionen för 2019 lämnades av en övergångsregering.

Finansutskottets behandling avser propositionens yrkande 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och de yrkanden om alternativa riktlinjer i de fyra följdmotioner som lämnats med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar finansutskottet också några motioner från den allmänna motionstiden 2018/19. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Propositionens övriga yrkanden om förslag till utgiftsområdesindelning har behandlats av konstitutionsutskottet i betänkande 2018/19:KU33.

Förslaget till riksdagsbeslut avser ett samlat ställningstagande till riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken på medellång och lång sikt.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionens förslag till riktlinjer och följdmotionerna i de delar som berör utskottets beredningsområden. Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2.

Den 23 april 2019 informerades utskottet av statssekreterarna Max Elger (Finansdepartementet) och Paula Carvalho Olovsson (Statsrådsberedningen) om Sveriges konvergensprogram och nationella reformprogram. Programmen lämnades till Europeiska kommissionen den 29 april 2019.

Den 9 maj 2019 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019 med finansminister Magdalena Andersson och ordförande för Finanspolitiska rådet Harry Flam. Uppteckningar från utfrågningen finns i bilaga 3 till betänkandet. Rapporten är ställd till regeringen och är således inte ett formellt ärende för riksdagen. Utskottet har ändå skäl att beakta rapporten. Uppteckningar från utfrågningen kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2018/19:RFR7).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Tillväxten i Sverige väntas komma att mattas av, och BNP bedöms växa med 1,6 procent under åren 2019–2021. Faktorer som Storbritanniens utträde ur EU och handelspolitiska spänningar mellan USA och Kina gör att osäkerheten i prognosen är stor.

Trots det osäkra läget är den svenska ekonomin stark. Sysselsättningsgraden är den högsta på över 25 år och den högsta inom EU. Statsskulden är den lägsta sedan 1977, och de offentliga finanserna kommer att uppvisa överskott samtliga år den kommande mandatperioden. Inriktningen på finanspolitiken är i linje med överskottsmålet, och bruttoskuldens andel av BNP ligger inom skuldankarets toleransintervall. Även om kravet på en skrivelse till riksdagen är kopplat till avvikelser från skuldankaret för det innevarande året och budgetåret är det inte oväsentligt att riksdagen uppmärksammas på eventuella avvikelser i det medelfristiga perspektivet vid uppföljningen av skuldankaret.

Politiken ska inriktas på att skapa förutsättningar för fler jobb, möta klimatutmaningar, trygga välfärden och öka kunskaperna i skolan. Mer ska göras för att fler ska komma i arbete, bl.a. genom en utbyggnad av Kunskapslyftet och genom en lägre skatt på arbete. Klimatarbetet ska fortsätta att stärkas så att Sverige kan bli ett fossilfritt föregångsland. En grön skatteväxling ska genomföras. Välfärden ska fortsätta att stärkas genom ökade resurser till kommunsektorn. Tillgängligheten till hälso- och sjukvården ska förbättras genom en uppdaterad kömiljard. Skolan ska ges förutsättningar att bli mer jämlik. Hedersvåld och förtryck ska bekämpas. Tryggheten i hela landet ska öka, rättsväsendet och försvaret ska stärkas och antalet polisanställda ska öka.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Propositionen

Regeringens inriktning på den ekonomiska politiken

I propositionen framhåller regeringen att politiken ska inriktas på att lösa samhällsproblemen. Jobben ska bli fler, klimatutmaningen mötas, välfärden tryggas och kunskaperna i skolan öka. Sverige ska vara ett samhälle präglad av frihet, gemenskap, sammanhållning och respekt för den enskilda människans vägval. Regeringen konstaterar att Sverige står inför stora utmaningar som klimatförändringar, bristande integration, segregation och bidragsberoende, en globalisering som fortsätter att pröva vår konkurrenskraft, ökade klyftor, ökad polarisering och rasism, gängbrottslighet, demografiutveckling, bostadsbrist och ett alltmer osäkert närområde.

Med januariavtalet som grund avser regeringen att föra en politik som leder till förändringar som är hållbara över tid och som tar Sverige framåt.

Fler ska komma i arbete

Välståndet ska tryggas med hög sysselsättning bland både kvinnor och män, starka drivkrafter att arbeta och bättre förutsättningar för innovation, export och jobbskapande. Ett eget jobb ger möjlighet till egen försörjning och självbestämmande.

Sysselsättningsgraden i Sverige är den högsta på över 25 år och den högsta inom EU. Trots den positiva utvecklingen finns det enligt regeringen fortfarande stora problem på arbetsmarknaden. Arbetslösheten är fortfarande för hög inom vissa grupper och arbetskraften saknar alltför ofta den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar. Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda är alltför stor. Regeringen avser att driva en politik som prioriterar jobben och främjar näringslivets hållbara omställning och konkurrenskraft. Möjligheterna att starta och driva företag och att lyckas som företagare ska bli bättre, och skatten på arbete ska sänkas. Enligt regeringen behöver tröskeln till det första jobbet sänkas.

En god tillgång till utbildning av hög kvalitet är central för att säkra kompetensförsörjningen och Sveriges ställning som konkurrenskraftig kunskapsnation. För att möta arbetsgivarnas behov av utbildad arbetskraft avser regeringen att fortsätta att stärka arbetet med att rusta arbetssökande och särskilt möjliggöra insatser inom lokala jobbspår som Arbetsförmedlingen, kommuner och arbetsgivare samverkar kring. Utrikes födda kvinnor ska prioriteras. I enlighet med januariavtalet avser regeringen att reformera Arbetsförmedlingen. Arbetsmarknadspolitiken ska vara effektiv, ändamålsenlig och ha väl avvägda volymer.

För att fler företagare ska ta steget att anställa är arbetsgivaravgiften för den först anställda tillfälligt nedsatt. Regeringen anser att nedsättningen bör permanentas.

Subventionerade anställningar bedöms som effektiva insatser för att få personer med svagare förankring på arbetsmarknaden i arbete.

Genom att fortsätta utveckla den nuvarande exportstrategin, och genom att föreslå mer medel till export- och investeringsfrämjande åtgärder, avser regeringen att bidra till att skapa förutsättningar för att stärka svenska företags export och internationalisering.

Utrikes födda kvinnor har en lägre sysselsättningsgrad och driver egna företag i mindre omfattning än män. Regeringen anser därför att arbetet med att stärka dessa kvinnors företagande och etablering på arbetsmarknaden ska intensifieras. En mångfald av företag och företagare i olika branscher bidrar till förnyelse och ger förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Nyanländas integration i det svenska samhället ska präglas av en tydlig förväntan på, och goda möjligheter för nyanlända att tillägna sig det svenska språket och de yrkeskunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig genom inträde på arbetsmarknaden. Sammanhållning och jämställdhet förutsätter att kvinnor och män har lika rätt till utbildning och arbete. Hedersrelaterat våld och förtryck ska alltid bekämpas. Sverige ska ha en human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som bygger på en bred överenskommelse i riksdagen.

Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland

I propositionen framhåller regeringen att de globala klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att kunna lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet, varför regeringen avser att förstärka miljö- och klimatarbetet. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland, och målet om att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären ska uppnås. För att ställa om samhället i en mer miljövänlig inriktning och bidra till att fler kan göra klimatsmarta val ska ekonomiska styrmedel användas. Regeringen anser att miljöskadliga subventioner behöver fasas ut såväl i Sverige som globalt. Enligt regeringen ska en grön skatteväxling genomföras.

Det klimatpolitiska ramverket som Sverige har sedan 2017 ska säkerställa att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Regeringen avser att se över all relevant lagstiftning så att ramverket får genomslag. Regeringen avser även att återkomma till hur klimatinvesteringsprogrammet ska effektiviseras.

Det bedöms som rimligt att flyget även fortsättningsvis står för en del av sina klimatkostnader. Regeringen anser därför att flygskatten bör behållas och kompletteras med ytterligare ekonomiska incitament, i form av en reduktionsplikt för biodrivmedel i flygbränslet. Regeringen avser vidare att se till att Sverige tar ledartröjan för att de internationella avtal och konventioner som i dag sätter stopp för en skatt på flygbränsle som kan ersätta dagens skatt på flygresor ska omförhandlas.

Välfärden ska stärkas

I propositionen framhåller regeringen att den generella och skattefinansierade välfärden stöder ett högt arbetskraftsdeltagande, bidrar till jämlikhet och jämställdhet samt banar väg för bättre livschanser för alla. Enligt regeringen ska Sverige fortsätta att vara ett ledande välfärdsland. Behoven av välfärdstjänster väntas öka när befolkningen växer, särskilt när det blir fler barn och äldre. Regeringen avser därför fortsätta att föra en politik som stärker välfärden.

Kommunernas och landstingens ekonomiska förutsättningar är enligt regeringen avgörande för hur välfärden kan stärkas. Mot bakgrund av de utmaningar som kommunsektorn möter anser regeringen att de generella bidragen till kommuner och landsting behöver fortsätta att förstärkas i en jämn takt över mandatperioden.

Den enskildes valfrihet är enligt regeringen en central del av den svenska välfärdsmodellen, varför det behövs en mångfald av aktörer, goda villkor och enskilt drivna verksamheter inom välfärden som underlättar den enskildes aktiva val. I enlighet med januariavtalet avser regeringen inte att lägga förslag som innebär vinstbegränsningar för privata aktörer. Höga kvalitetskrav ska i stället vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer, menar regeringen. Alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor.

En förbättrad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården är enligt regeringen en av de viktigaste frågorna under mandatperioden. Regeringen avser därför att inrikta politiken på att införa en uppdaterad kömiljard.

Sverige ska ha höga ambitioner som kunskapsnation. Alla ska ges likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som krävs på morgondagens arbetsmarknad. Sverige ska stärkas som kunskapsnation. Skolan ska präglas av ordning och studiero, kunskapsfokus och likvärdighet. Lärares arbetstid ska ägnas åt undervisning. Regeringen avser att arbeta vidare med Skolkommisionens förslag för att öka likvärdigheten i skolan. Det statliga stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling ska förstärkas.

Hela landet ska växa

Regeringen vill att hela Sverige ska leva och växa. Möjligheterna att bo, studera och arbeta i hela landet förbättras enligt regeringen med bredband, vägar, järnvägar och bostadsbyggande. En väl fungerande digital infrastruktur är enligt regeringen avgörande för att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet. Regeringens mål är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s senast 2020. Enligt regeringen är landsbygdens utveckling avgörande för hela Sverige. Där skapas klimatsmart energi, sund och säker mat och värden som bidrar till jobb och välfärd. Regeringen avser att under mandatperioden förstärka den statliga närvaron i hela landet. Ambitionen är att servicekontor ska etableras på fler orter. Enligt regeringen ska Arbetsförmedlingen vid behov kunna erbjuda

personliga möten i hela landet inom ramen för sitt myndighetsansvar. Regeringen avser att återkomma avseende formerna för Arbetsförmedlingens framtida deltagande i serviceorganisationen.

Enligt regeringen behövs det fler bostäder för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad, för människor att flytta dit jobben finns och för att bryta den växande boendesegregationen. Bostadsmarknaden behöver reformeras så att fler människors behov kan mötas, reglerna förenklas och konkurrensen öka. Det behövs mer av blandade bostadsområden och större möjligheter att göra boendekarriär. Rörligheten på bostadsmarknaden förbättras när flyttkedjor ger ett bättre nyttjande av beståndet. Regeringen avser att återkomma när det gäller utformningen av investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Tryggheten i Sverige ska öka

Regeringen anser att arbetet mot kriminalitet och terrorism ska fortsätta att stärkas. Polisen och hela rättsväsendet ska ha de resurser som krävs för att möta grov och organiserad brottslighet, ha hög beredskap mot terrorism och säkra tryggheten i människors vardag. Politiken ska inriktas på att öka tryggheten i hela landet, stärka rättsväsendet och öka antalet polisanställda med 10 000 till 2024.

Sveriges demokrati och rätt till självbestämmande ska värnas från inre och yttre hot med ett stärkt arbete mot alla former av våldsbejakande extremism. Försvarsförmågan ska fortsätta att utvecklas för ökad trygghet i Sverige och stabilitet i vårt närområde.

Den ekonomiska utvecklingen

I propositionen redovisar regeringen sin prognos för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden för perioden 2019–2022 med tyngdpunkt på utvecklingen 2019 och 2020. I prognosen har information som fanns tillgänglig t.o.m. den 6 mars 2019 beaktats.

Regeringen konstaterar att världsekonomin har vuxit starkt under de senaste åren. Under 2018 och även under inledningen av 2019 har tillväxten dock dämpats. Det förklaras av tillfälliga faktorer, men det bedöms också vara en naturlig utveckling efter flera år med en snabb tillväxt. Osäkerheter kopplade till bl.a. Storbritanniens utträde ur EU och handelsrestriktionerna mellan USA och Kina bedöms ha bidragit till en minskad investeringsvilja och ökad volatilitet på de finansiella marknaderna.

Regeringen konstaterar att tillväxten i euroområdet under 2018 bromsade in snabbare än vad regeringen väntat, vilket bl.a. förklaras av tillfälliga faktorer som flaskhalsar i produktionen i den tyska bilindustrin och en nedgång i detaljhandeln till följd av demonstrationer i Frankrike. Förtroendeindikatorer tyder enligt regeringen på en mer dämpad utveckling av exporten under inledningen av 2019 i euroområdet. Sammantaget är regeringens bedömning att BNP-tillväxten i de länder som är viktiga för

Sveriges utrikeshandel blir något lägre under 2019–2022, jämfört med tidigare år.

Även i Sverige har konjunkturen stärkts de senaste åren och tillväxten har varit hög. En avmattning i den internationella konjunkturen, minskade bostadsinvesteringar och en inbromsning i offentlig konsumtion bidrar enligt regeringens bedömning till att BNP kommer att växa i en långsammare takt framöver. Regeringens bedömning är att BNP-tillväxten mattas av från 2,3 procent 2018 till 1,6 procent för åren 2019–2021 för att sedan öka till 2,0 procent 2022, se tabell 1 nedan. Jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 2019 har BNP-tillväxten reviderats ned från 2,1 till 1,6 procent 2019.

Tabell 1 Försörjningsbalans

Årlig procentuell förändring

	2018	2019	2020	2021	2022
BNP	2,3	1,6	1,6	1,6	2,0
Hushållens konsumtion	1,2	1,6	2,1	2,4	2,8
Offentlig konsumtion	0,9	0,1	0,0	-0,3	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	3,3	0,8	1,3	0,9	1,1
Lagerinvesteringar	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	3,5	3,5	3,1	3,2	3,5
Import	2,9	2,3	2,5	2,6	2,4

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen konstaterar att hushållens konsumtion utvecklades svagt under det andra halvåret 2018 jämfört med tidigare år samtidigt som hushållens konfidensindikator enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer har sjunkit till den lägsta nivån sedan 2013. Detta förklaras av färre köp av bilar, lägre bostadspriser och en allmän osäkerhet om hur läget på bostadsmarknaden kommer att utvecklas. Den svagare utvecklingen bedömer regeringen dock som tillfällig, och hushållen förväntas komma att konsumera i en högre takt igen redan 2020. De migrationsrelaterade utgifterna som är förknippade med nyanländas första år i Sverige minskar successivt, vilket bidrar till lägre offentliga konsumtionsutgifter. Bostadsinvesteringarna bedöms minska de närmaste åren bl.a. som en följd av sjunkande priser och ett ökat utbud av bostäder till försäljning. Avmattningen i den internationella konjunkturen väntas dämpa exporttillväxten 2019 och 2020.

I propositionen konstateras att sysselsättningen fortsatte att öka under 2018 och att den är på den högsta nivån på 25 år. Under 2019 bedöms sysselsättningen öka i en långsammare takt, till följd av en mer dämpad efterfrågan och en långsammare tillväxt av befolkningen i arbetsför ålder. Arbetslösheten fortsatte att sjunka och uppgick till 6,3 procent 2018. Även tillväxten i arbetskraften väntas avta, och sammantaget medför detta att arbetslösheten förväntas vara oförändrad 2019 jämfört med 2018. År 2020 bedöms sysselsättningen och arbetskraften fortsätta att öka, men i en betydligt

långsammare takt än under föregående år. Arbetslösheten förväntas uppgå till 6,4 procent 2020.

Resursutnyttjandet i ekonomin, dvs. skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP, bedöms vara högre än normalt 2018 och 2019. I takt med att efterfrågan och rekryteringsbehoven dämpas väntas resursutnyttjandet bli mindre ansträngt 2019 och 2020. Trots ett högt resursutnyttjande på arbetsmarknaden var löneutvecklingen fortfarande dämpad under 2018. Regeringens bedömning är att en gradvis stigande produktivitetstillväxt, stigande löner i omvärlden och ett fortsatt högt resursutnyttjande på arbetsmarknaden medför något högre löneökningar framöver. Det höga resursutnyttjandet i Sverige och i omvärlden talar enligt regeringen för en stigande inflation de kommande åren. Samtidigt framhålls ett antal faktorer som förväntas verka återhållande på inflationen 2019 och 2020, som låga inflationsförväntningar hos företagen, en dämpad löneutveckling jämfört med tidigare år, ett ansträngt resursutnyttjande, jämförelsevis låga avtalade hyreshöjningar 2019 samt indikationer på lägre energipriser.

Osäkerhetsfaktorer i prognosen

Sverige som är en liten öppen ekonomi påverkas i stor utsträckning av utvecklingen i omvärlden. Enligt regeringen finns flera osäkerhetsfaktorer i prognosen som Sverige enligt regeringen kan behöva ha beredskap för i den ekonomiska politiken. Fortsatta handelspolitiska spänningar mellan Kina och USA kan leda till en väsentligt svagare global ekonomisk tillväxt än i prognosen. En kraftig inbromsning av tillväxten i Kina skulle få stora effekter på världsekonomin. Formerna för Storbritanniens utträde¹ ur EU och de framtida ekonomiska och politiska relationerna bedöms komma att påverka den ekonomiska utvecklingen i såväl Storbritannien som EU:s medlemsländer. Även klimatförändringar och extrema väderhändelser bedöms utgöra en risk för den globala ekonomin. Samtliga osäkerhetsfaktorer kan enligt regeringen leda till att den ekonomiska utvecklingen i Sverige blir svagare än väntat. Konjunkturutvecklingen i omvärlden kan också bli starkare än väntat om t.ex. handelskonflikten trappas ned och förtroendet för världsekonomin ökar. I Sverige utgör enligt regeringens bedömning också en svag utveckling på bostadsmarknaden en osäkerhetsfaktor.

I propositionen görs en jämförelse mellan regeringens prognoser och prognoser gjorda av andra bedömare. Skillnaderna mellan de olika prognoserna bedöms vara små och förklaras bl.a. av att de gjorts vid olika tidpunkter och att olika information därmed funnits tillgänglig.

Regeringens mått på välförstånd

Utöver BNP redovisar regeringen också ett antal ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer för att få information om detaljer kring

¹ Den 10 april 2019 beslutade EU-länderna att gå med på premiärminister Theresa Mays krav om att skjuta upp datumet för utträdet till den 31 oktober 2019.

välståndsutveckling och fördelning eller utveckling inom andra samhällsområden. Regeringen avser att inför 2020 års ekonomiska vårproposition se över indikatorerna så att de bättre speglar samhällets långsiktiga hållbarhet, befolkningens livskvalitet och självbestämmande samt ekonomins potential för hög långsiktig tillväxt.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Prognoser över statens budget och statsskulden 2019–2022

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över såväl statens inkomster och utgifter som statens lånebehov och statsskulden. Prognoserna ska omfatta det innevarande budgetåret och de tre därpå följande åren. Vidare ska regeringen noga följa hur statens inkomster, utgifter och upplåning utvecklas i förhållande till beräknade och beslutade belopp och förklara väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och beräknat utfall för det innevarande budgetåret (9 kap. 1 §).

Enligt regeringens prognos för 2019–2022 visar statens budget ett överskott samtliga år utom 2020, se tabell 2. Det betyder att statens lånebehov minskar 2019, 2021 och 2022, vilket bidrar till en lägre statsskuld. Skulden har minskat både nominellt och uttryckt som andel av BNP sedan 2015. I slutet av 2022 beräknas skuldkvoten uppgå till ca 14 procent.

Tabell 2 Statens budgetsaldo 2018–2022

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2018 och prognos för 2019–2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	1 072	1 079	1 056	1 148	1 184
Utgifter exkl. statsskuld räntor	975	995	1 019	1 038	1 043
Statsskuld räntor m.m.	14	22	28	9	9
Riksgäldskontorets nettoutlåning	2	-67	10	8	4
Kassamässig korrigering	2	-2	0	0	0
Statens budgetsaldo	80	131	-1	93	127
Statsskuld vid årets slut¹	1 197	993	977	882	754
<i>Procent av BNP</i>	<i>25,0</i>	<i>19,9</i>	<i>19,0</i>	<i>16,5</i>	<i>13,6</i>

¹Här avses konsoliderad statsskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper har räknats bort.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen konstaterar att kapitalplaceringar på skattekonton påverkar budgetsaldot under prognosperioden. Vid utgången av 2018 bedöms ca 60 miljarder kronor på skattekonton ha utgjort kapitalplaceringar. När räntenivån i ekonomin åter blir positiv, vilket regeringen antar sker i slutet av 2020, väntas företag och hushåll ta ut dessa kapitalplaceringar. Det beräknas försvaga budgetsaldot med 60 miljarder kronor 2020. Vidare har Riksbanken meddelat att man under 2019 kommer att återbetala 69 miljarder kronor av de lån som Riksgäldskontoret tagit upp för Riksbankens räkning i syfte att stärka valutareserven. Detta påverkar budgetsaldot i positiv riktning.

Ökningstakten i de totala skatteintäkterna dämpas enligt prognosen 2019 till 2,4 procent, vilket kan jämföras med 4,0 procent 2018. Ökningstakten 2019 beräknas också bli lägre än genomsnittet för de senaste tio åren. Enligt regeringen förklaras detta främst av skattereformer i den beslutade budgeten för 2019, och också av att tillväxten i viktiga skattebaser, som lönesumman, hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar utvecklas svagare än de närmast föregående åren. Under 2020–2022 beräknas de totala skatteintäkterna öka med i genomsnitt 3,5 procent per år, och då väntas samtliga skattebaser bidra till ökningen. Skattekvoten sjunker med 1 procentenhet under prognosperioden till drygt 43 procent, vilket förklaras av både skattereformer i den beslutade budgeten, framför allt utökad jobbskatteavdrag och höjd skiktgräns för statlig skatt, och en dämpad tillväxt av viktiga skattebaser. Avslutningsvis konstaterar regeringen att prognosen för de totala skatteintäkterna för 2019–2021 reviderats ned i förhållande till den beslutade budgeten för 2019. Intäkterna från mervärdesskatt har t.ex. reviderats ned med mellan 6 och 8 miljarder kronor 2019–2021, vilket framför allt beror på att hushållens konsumtion inte förväntas öka lika starkt som i prognosen i den beslutade budgeten för 2019.

De förslag som regeringen lämnat i sin Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) och i Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt mervärdesskatt på elektroniska publikationer (prop. 2018/19:73, bet. 2018/19:FiU36, rskr. 2018/19:204) innebär att skatteintäkterna beräknas öka med ca 500 miljoner kronor 2019 och med ca 1 miljard kronor per år 2020–2022. I vårändringsbudgeten föreslår regeringen bl.a. en nedsättning av arbetsgivaravgiften på ersättning till unga, förlängd nedsättning av arbetsgivaravgiften för den först anställda och höjd kemikalieskatt.

De takbegränsade utgifterna beräknas öka med sammanlagt 105 miljarder kronor 2019–2022, vilket motsvarar en genomsnittlig årlig ökning med 2,0 procent. Samtidigt beräknas de minska som andel av BNP till 25 procent 2022. Ökningen av de takbegränsade utgifterna i nominella termer förklaras enligt regeringen i första hand av den makroekonomiska utvecklingen som påverkar olika transfereringssystem, t.ex. de inkomstgrundade pensionerna i ålderspensionssystemet, via de indexeringar som finns i dessa system. Sammanlagt beräknas de takbegränsade utgifterna öka med 66 miljarder kronor under 2019–2022 till följd av den makroekonomiska utvecklingen. Volymrelaterade utgiftsförändringar i transfereringssystemen väntas bidra till att minska de takbegränsade utgifterna med 24 miljarder kronor under samma period. Enligt regeringen beror det på bl.a. färre personer i sjukförsäkringen, minskade utgifter för migration och minskade utgifter för etablering. Regeringen beräknar att beslutade, föreslagna och aviserade reformer ökar de takbegränsade utgifterna med ca 10 miljarder kronor 2019–2022. De utgiftsområden som väntas bidra mest till ökningen av de takbegränsade utgifterna är utgiftsområdena 27 Avgiften till Europeiska unionen, 6 Försvar och samhällets krisberedskap och 25 Allmänna bidrag till kommuner. Dessa

tre utgiftsområden beräknas sammanlagt öka de takbegränsade utgifterna med knappt 51 miljarder kronor under den aktuella perioden.

I jämförelse med den beslutade budgeten för 2019 beräknas de takbegränsade utgifterna bli 0,4 miljarder kronor högre 2019, 3,5 miljarder kronor högre 2020 och 5,9 miljarder kronor högre 2021. Utgifterna ryms under utgiftstaken i den beslutade budgeten för 2019. Förslag i vårändringsbudgeten bidrar till prognosen om högre utgifter.

Arbetskostnadsindex i pris- och löneomräkningen och prisomräkning av vissa anslag på infrastrukturområdet

I propositionen redovisar regeringen förändringar som kommer att göras dels i pris- och löneomräkningen (avsnitt 6.4), dels i prisomräkningen av vissa anslag på infrastrukturområdet (avsnitt 6.5).

För att åstadkomma en jämnare utveckling av arbetskostnadsindex i pris- och löneomräkningen av förvaltningsanslagen gör regeringen i propositionen bedömningen att omräkningstalet för löner bör baseras på ett femårigt glidande medelvärde av de årliga förändringarna i AKI Ram (arbetskostnadsindex avseende tjänstemän inom tillverkningsindustrin) fr.o.m. pris- och löneomräkningen för 2020.

Regeringen gör också bedömningen att KPI-KS (löpande konsumentprisindex med konstant skatt) bör ersätta NPI (nettoprisindex) för att indexera anslagen 1:1 Utveckling av statens transportinfrastruktur och 1:2 Vidmakthållande av statens transportinfrastruktur inom utgiftsområde 22 Kommunikation fr.o.m. budgetåret 2021. Anledningen är att SCB slutat att publicera NPI.

Prognoser över de offentliga finanserna 2018–2022

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över den offentliga sektorns inkomster, utgifter och skulder. Prognoserna ska omfatta det innevarande budgetåret och de tre därpå följande åren.

Regeringen konstaterar i propositionen att den offentliga sektorns finanser redovisat överskott under perioden 2015–2018. Överskottet blev 0,7 procent av BNP 2018. Mellan 2018 och 2019 beräknas det finansiella sparandet vara i stort sett oförändrat. I avsaknad av aktiva beslut förstärks de offentliga finanserna gradvis t.o.m. 2022 som en konsekvens av att inkomsterna bedöms växa i takt med BNP i slutet av prognosperioden medan utgifterna i framför allt staten fortsätter att minska som andel av BNP.

Det finansiella sparandet i staten uppgick 2018 till 1,3 procent av BNP. Överskottet 2019 beräknas vara i stort sett oförändrat i förhållande till 2018. De åtgärder som tidigare beslutats innebär att skatteintäkterna till sektorn växer långsammare än BNP 2019 jämfört med 2018, men även utgifterna väntas växa långsammare. Det är främst utgifterna för räntebetalningar som bidrar till den svagare utgiftsökningen. Från och med 2020 väntas överskottet

i staten successivt stärkas fram t.o.m. 2022, till följd av att utgifterna minskar som andel av BNP. Förutom bl.a. kostnader för aktivitets- och sjukersättningar som förväntas minska medför också antagandet om oförändrade regler, i enlighet med den aktiva finanspolitik som hittills aviserats, att sparandet ytterligare förstärks i slutet av perioden.

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet bedöms visa ett överskott 2019–2022, trots ett avgiftsunderskott under hela prognosperioden. Enligt regeringen förklaras detta av att direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar de närmaste åren bedöms vara högre än avgiftsunderskottet. År 2019–2022 antas pensionsutbetalningarna öka med i genomsnitt 2,8 procent per år.

Enligt regeringens prognos minskar det finansiella sparandet något i kommunsektorn (se tabell 3). De kommunala skatteinkomsterna förväntas växa i långsammare takt 2019–2022 jämfört med föregående fyraårsperiod. Eftersom behoven av migrationsrelaterad kommunal verksamhet minskar de kommande åren bedöms kommuner och landsting i stället kunna styra resurser till övrig verksamhet. Den snabba utvecklingen av investeringsutgifterna i kommunsektorn har lett till att sektorns finansiella sparande minskat betydligt de senaste åren. Regeringen bedömer nu att denna utveckling dämpas under prognosperioden.

Den finansiella nettoförmögenheten, dvs. skillnaden mellan finansiella tillgångar och skulder, förstärks under perioden 2019–2022, främst till följd av de beräknade överskotten i staten. Den offentliga sektorns bruttoskuld understeg 40 procent av BNP 2018, och den bedöms fortsätta minska under prognosperioden. Den successivt lägre bruttoskulden rör uteslutande statsskulden. I regeringens nuvarande prognos, som endast bygger på dagens aviserade finanspolitik, uppgår bruttoskulden till strax under 30 procent av BNP 2022.

Jämfört med beräkningarna i den beslutade budgeten för 2019 har prognosen för det finansiella sparandet 2019 reviderats ned med 15 miljarder kronor till följd av upprevideringar av ränteutgifter i staten och kommunsektorn samt av att kommunsektorns investeringsutgifter väntas bli högre. År 2020 och 2021 innebär både nedrevideringar av skatteinkomster och upprevideringar av utgifter i staten och kommunsektorn att det finansiella sparandet blir 29 respektive 32 miljarder kronor lägre än i föregående prognos. Regeringen redovisar också budgeteffekten av riksdagens beslut om budget 2019 jämfört med budgetpropositionen för 2019 och konstaterar att riksdagens beslut om statens budget innebär ett lägre finansiellt sparande med 17, 35 respektive 47 miljarder kronor under perioden 2019–2021.

Som medlem i EU ska Sverige följa bestämmelserna i stabilitets- och tillväxtpakten. Sverige klarar med god marginal de gränsvärden för underskottet i de offentliga finanserna och för den offentliga skulden som anges i stabilitets- och tillväxtpakten. Sverige förväntas även med god marginal uppfylla sitt medelfristiga budgetmål på minus 1 procent av potentiell BNP i det strukturella sparandet 2018 och 2019.

Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2018–2022*Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2018 och prognos för 2019–2022*

	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomster	2 370	2 442	2 525	2 613	2 716
Utgifter	2 338	2 412	2 487	2 554	2 612
Finansiellt sparande	32	30	37	59	104
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,7</i>	<i>0,6</i>	<i>0,7</i>	<i>1,1</i>	<i>1,9</i>
Staten	61	59	69	87	126
Ålderspensionssystemet	6	6	8	12	17
Kommunsektorn	–35	–36	–40	–40	–39
Finansiell nettoförmögenhet	1 182	1 259	1 335	1 420	1 553
<i>Procent av BNP</i>	<i>24,7</i>	<i>25,3</i>	<i>25,9</i>	<i>26,6</i>	<i>28,0</i>
Konsoliderad bruttoskuld¹	1 859	1 716	1 692	1 646	1 567
<i>Procent av BNP</i>	<i>38,8</i>	<i>34,5</i>	<i>32,8</i>	<i>30,9</i>	<i>28,2</i>

¹Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och skuldankaret

Enligt 2 kap. 1 a § budgetlagen ska regeringen vid minst två tillfällen under året redovisa för riksdagen hur målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppnås. Regeringen ska då beakta effekterna av beslutade och för riksdagen presenterade budgetpolitiska åtgärder.

Enligt den nya målnivån för det finansiella sparandet som gäller fr.o.m. 2019 ska sparandet i genomsnitt motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Det strukturella sparandet innevarande och nästkommande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv. Regeringens bedömning är att det strukturella sparandet uppgår till 0,2 procent av potentiell BNP 2019 (se tabell 4). Mot bakgrund av osäkerheten i bedömningen av det strukturella sparandet anser regeringen att så små skillnader i förhållande till målet inte innebär någon tydlig avvikelse. Inte heller 2020 bedöms någon tydlig avvikelse uppstå. Regeringen bedömer således att inriktningen på finanspolitiken är i linje med överskottsmålet. Ett bakåtblickande åttaårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet används för att i efterhand utvärdera överskottsmålet och upptäcka systematiska avvikelser. Regeringen konstaterar i propositionen att det bakåtblickande genomsnittet av det finansiella sparandet för 2011–2018 ligger under målnivån, men att sparandet gradvis har stigit under perioden.

Enligt det nya ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207, bet. 2017/18:FiU32, rskr. 2017/18:334) ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen årligen redogöra för utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Om denna skuld avviker från skuldankaret, dvs. 35 procent av BNP, med mer än 5 procent av BNP, enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående året eller enligt prognoserna för det

innevarande året eller det följande budgetåret i den ekonomiska vårpropositionen, ska regeringen lämna en skrivelse till riksdagen samtidigt som den ekonomiska vårpropositionen lämnas. Regeringen bedömer att bruttoskuldens andel av BNP ligger inom skuldankarets toleransnivå dessa år (se tabell 2). I regeringens nuvarande prognos, som endast bygger på dagens aviserade finanspolitik, väntas bruttoskulden minska längre fram under prognosperioden och enligt regeringen uppgå till strax under 30 procent av BNP 2022.

Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn och indikatorer för avstämning mot målet för det finansiella sparandet

Procent av BNP och potentiell BNP, utfall 2018 och prognos 2019–2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Finansiellt sparande	0,7	0,6	0,7	1,1	1,9
Bakåtblickande åttaårsnitt	-0,1				
Strukturellt sparande	0,1	0,2	0,5	1,0	1,9
BNP-gap	1,2	1,0	0,4	0,0	0,0

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Finansiellt och strukturellt sparande enligt olika bedömare

I propositionen redovisar regeringen dels en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella sparandet från olika bedömare, dels en jämförelse av det strukturella sparandet. Jämförelsen av det finansiella sparandet redovisas i tabell 5.

Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2019–2022

Procent av BNP

	2019	2020	2021	2022
Regeringen	0,6	0,7	1,1	1,9
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder ¹	0,2	0,3	0,4	0,2
Konjunkturinstitutet exkl. åtgärder ¹	0,2	0,4	0,8	1,4
Ekonomistyrningsverket	0,2	0,6	1,1	1,6
Riksbanken	0,7	0,6	0,5	
Europeiska kommissionen	0,9	0,8		
OECD	1,2	1,5		
IMF	0,8	0,6	0,4	0,3

Anm. Publiceringsdatum för regeringen 2019-04-10, Konjunkturinstitutet 2019-03-27, Ekonomistyrningsverket 2019-03-13, Riksbanken 2019-02-12, Europeiska kommissionen 2018-11-08, OECD 2018-11-21 och Internationella valutafonden 2018-10-09.

¹I KI:s huvudscenariot görs ett antagande om aktiva åtgärder för åren 2020–2022 som innebär att personaltäteten i offentligfinansierade verksamheter kan hållas på 2019 års nivå samt en standardhöjning enligt historisk utveckling.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen konstaterar att den prognostiserar en starkare utveckling av de offentliga finanserna 2019 än vad både Konjunkturinstitutet (KI) och Ekonomistyrningsverket (ESV) gör. Både KI och ESV bedömer att inkomsterna från bl.a. kapitalbeskattning utvecklas svagare än regeringen gör. För perioden 2020–2022 ligger ESV:s prognos mer i linje med regeringens

beräkning, medan KI räknar med en svagare utveckling. Europeiska kommissionen beräknar att det finansiella sparandet 2019 och 2020 utvecklas något starkare än i regeringens prognos. Skillnaden mellan de olika prognoserna beror enligt regeringen framför allt på olika bedömningar av den framtida makroekonomiska utvecklingen, konsumtionsefterfrågan, utvecklingen på arbetsmarknaden och inflationsutvecklingen.

När det gäller jämförelsen av det strukturella sparandet är skillnaderna i vissa fall större än vid jämförelser av det finansiella sparandet (se tabell 6). Enligt regeringen kan detta bero på dels olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels skillnader i beräkningsmetoder.

Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2019–2022

Procent av potentiell BNP

	2019	2020	2021	2022
Regeringen	0,2	0,5	1,0	1,9
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder ¹	-0,1	0,0	0,3	0,3
Konjunkturinstitutet exkl. åtgärder ¹	-0,2	0,1	0,8	1,5
Ekonomistyrningsverket	0,0	0,5	1,1	1,7
Europeiska kommissionen	0,9	1,0		
OECD	0,7	1,0		
IMF	0,7	0,5	0,4	0,3

Anm. Publiceringsdatum för regeringen 2019-04-10, Konjunkturinstitutet 2019-03-27, Ekonomistyrningsverket 2019-03-13, Europeiska kommissionen 2018-11-08, OECD 2018-11-21 och Internationella valutafonden 2018-10-09.

¹I KI:s huvudscenario görs ett antagande om aktiva åtgärder för åren 2020–2022 som innebär att personaltätheten i offentligfinansierade verksamheter kan hållas på 2019 års nivå samt en standardhöjning enligt historisk utveckling.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Uppföljning av utgiftstaket och regeringens bedömning av utgiftstakets nivå 2022

Enligt 9 kap. 3 § budgetlagen ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa prognoser över utgifterna under utgiftstaket. Om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas ska regeringen för att undvika detta vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

I tabell 7 redovisas de beslutade utgiftstaken för 2019 och 2020, regeringens förslag till utgiftstak 2021 i vårandringsbudgeten för 2019 och slutligen regeringens bedömning av utgiftstakets nivå 2022, tillsammans med regeringens prognos för de takbegränsade utgifterna 2019–2022.

Tabell 7 Utgiftstak 2019–2022*Miljarder kronor om inte annat anges*

	2019	2020	2021	2022
Utgiftstak¹	1 351	1 388	1 439	1 498
<i>Procent av potentiell BNP</i>	27,4	27,1	27,0	27,0
Takbegränsade utgifter	1 312	1 345	1 372	1 388
<i>Procent av BNP</i>	26,4	26,1	25,7	25,0
Budgeteringsmarginal	39	43	67	110
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	3,0	3,2	4,9	8,0
<i>Procent av BNP</i>	0,8	0,8	1,3	2,0
Finansiellt sparande	30	37	59	104
<i>Procent av BNP</i>	0,6	0,7	1,1	1,9

¹Utgiftstak för 2019 respektive 2020 är de som beslutats av riksdagen. Utgiftstak för 2021 är regeringens förslag till nivå i Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) och utgiftstak för 2022 är regeringens bedömning i denna proposition. Förslaget om utgiftstak för 2022 lämnar regeringen i budgetpropositionen för 2020.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen gör i propositionen en bedömning av nivån på utgiftstaket 2022 men kommer att återkomma med förslag till nivå på utgiftstaket 2022 i budgetpropositionen för 2020, enligt 2 kap. 2 § budgetlagen.

Enligt regeringens bedömning bör utgiftstaket 2022 uppgå till 1 498 miljarder kronor, vilket är en ökning med 59 miljarder kronor jämfört med den nivå som föreslagits för 2021 i vårändringsbudgeten. Regeringen har gjort bedömningen av nivån på utgiftstaket 2022 med utgångspunkt i de bestämningsfaktorer som redovisas i skrivelsen Ramverket för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

När hänsyn tagits till riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek 2022 medger regeringens bedömning av nivån på utgiftstaket att de takbegränsade utgifterna kan bli knappt 90 miljarder kronor högre än vad som prognostiseras i dagsläget. Det motsvarar ett utrymme för möjliga utgiftsökningar med ca 1,6 procent av BNP 2022. Regeringen betonar att ett ledigt utrymme under utgiftstaket dock inte i sig betyder att det finns ett utrymme för reformer som ökar de faktiska takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan enligt regeringen genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar.

Vidare innebär regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2022 en något större årlig ökning av utgiftstaket (4,1 procent) än den genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997 (3 procent). Budgeteringsmarginalen 2022 beräknas uppgå till 8,0 procent av de takbegränsade utgifterna, dvs. ett större utrymme än den säkerhetsmarginal som regeringen enligt sin egen riktlinje vill upprätthålla till utgiftstaket. Regeringen menar dock att en budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen skulle kunna medföra att möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under kommande år begränsas. Enligt regeringen är det rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida om det bedöms förenligt med överskottsmålet. Utgiftstakets nivå

som andel av potentiell BNP bedöms enligt regeringen minska från 27,4 procent till 27,0 procent under perioden 2019–2022.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Enligt 9 kap. 4 § budgetlagen ska regeringen i den ekonomiska vårpropositionen redovisa en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet.

Regeringen konstaterar att Sverige står inför en demografisk utveckling som kan innebära påfrestningar för samhällsekonomin. Mer än en tredjedel av befolkningsökningen mellan 2018 och 2035 utgörs av de som är 70 år och äldre. Även antalet barn och unga väntas öka snabbt de närmaste åren. Den demografiska utvecklingen innebär att produktionen av vård, skola och omsorg i kommunal regi behöver öka betydligt snabbare fram till 2035 än vad den har gjort det senaste decenniet. Det är inte bara en ändrad befolkningsstruktur som kan påverka de offentliga finanserna utan också högre kostnader för ökad efterfrågan på de skattefinansierade tjänsterna. Regeringen konstaterar i avsnittet att det är angeläget att de nyanländas arbetskraftsutbud tas till vara, både för de nyanländas och för samhällsekonomin skull. När medellivslängden ökar är det också viktigt att antalet yrkesverksamma år ökar, konstaterar regeringen.

Regeringen bedömer att finanspolitiken sammantaget är långsiktigt hållbar. I det referensscenario som bygger på ett antal antaganden om hur arbetskraftsutbudet, produktiviteten m.m. utvecklas uppgår den s.k. S1-indikatorn till –3,1 procent av BNP och den s.k. S2-indikatorn till –1,5 procent av BNP².

Regeringen konstaterar att den långa beräkningshorisonten medför ett betydande inslag av osäkerhet och att kalkylerna är starkt beroende av de antaganden som görs. Kalkylerna ska inte uppfattas som prognoser för en sannolik utveckling utan som effektanalyser där effekter av olika förändringar i beräkningsantagandena redovisas. Regeringen jämför med sin bedömning från förra året, och konstaterar att hållbarheten är något högre i den bedömning som görs i år. En anledning till detta är att den befolkningsprognos som SCB publicerade under våren 2018 är något mer gynnsam ur ett offentligfinansiellt perspektiv. Att den konsoliderade bruttoskulden minskar som andel av BNP mellan 2019 och 2020 ger ett förbättrat utgångsläge jämfört med 2019, vilket i sin tur förbättrar hållbarheten i beräkningarna.

Regeringen konstaterar att KI i sin bedömning av den svenska finanspolitikens långsiktiga hållbarhet bedömer att dagens starka offentliga finanser ger utrymme att möta kommande demografiska utmaningar, även om marginalerna är små. Risken att de offentliga finanserna utvecklas på ett

² S1 är ett mått på hur stor förändring av finanspolitiken, uttryckt som procent av BNP, som behövs för att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (Maastrichtskulden) ska motsvara 60 procent av BNP 2033. S2 är ett mer långsiktigt mått som visar hur mycket det offentliga sparandet permanent måste förstärkas eller försvagas för att den offentliga nettoskulden som andel av BNP ska stabiliseras över en oändlig tidshorisont.

ohållbart sätt i närtid bedömer KI som begränsad. I motsvarande analys av Europeiska kommissionen konstateras att risken för en ohållbar utveckling är låg, både på kort, medellång (fram till 2033) och lång sikt, och i ett internationellt perspektiv är den finansiella hållbarheten i Sverige god.

Motionerna

Moderaterna

I partimotion 2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) redovisar Moderaterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

Moderaternas politik syftar till att bygga ett samhälle som tar vara på varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa samtidigt som det gemensamt skapas trygghet och sammanhållning. Motionärerna framhåller att välbefindandet ökar i samhället med fler sysselsatta, samtidigt som det ökar skatteintäkterna som kan finansiera välfärden.

Motionärerna välkomnar den överenskommelse som slutits mellan sju partier i riksdagen om det nya finanspolitiska ramverket. Överenskommelsen innebär ett fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och beredskap för kriser. Principen om överskott i de offentliga finanserna över en konjunkturcykel ligger fast och kompletteras med ett nytt skuldankare.

I motionen presenteras en skattereform som enligt motionärerna tar sikte på samhällsproblemen. I motionen presenteras även prioriteringar inom fem centrala områden som ska bygga den svenska modellen och dessutom vara vägledande för den ekonomiska politiken: tryggheten, jobben och företagen, integrationen, klimat- och miljöpolitiken samt att Sverige måste hålla ihop.

En skattereform som tar sikte på samhällsproblemen

I motionen läggs utgångspunkter för en större skattereform fram. Den syftar till att stärka människors och familjers frihet och självbestämmande, skapa fler jobb och öka tillväxten. Den ska också värna sammanhållningen i Sverige på sikt. Utgångspunkterna för en sådan skattereform bör vara följande.

För det första måste skattesänkningar finansieras med utgiftsminskningar. Det innebär att en skattereform måste kombineras med en utgiftsreform. För det andra ska det löna sig bättre att gå från bidrag till arbete i Sverige. Därför är lägre skatt på låga inkomster en central del av reformen. För det tredje måste fler utbildas, och de som har utbildning måste uppmanas att arbeta mer. Marginalskatterna behöver därför sänkas för att återupprätta principen om hälften kvar. Vidare måste tillväxtförutsättningarna i Sverige stärkas, bl.a. genom konkurrenskraftiga bolags- och kapitalskatter. Dessutom bör höjda miljöskatter övervägas, men bara om de faktiskt minskar utsläppen och inte bara flyttar dem. Avslutningsvis ska skattesystemet vara effektivt, men det är ännu viktigare att det har brett stöd.

I Sverige ska vi känna oss trygga

För att Sverige ska bli ett tryggare land att bo och leva i lämnar motionärerna förslag på inriktning för den ekonomiska politiken inom områdena för polis och rättsväsen, försvaret, sjukvården samt skolan.

I motionen framhålls att det är centralt att upprätthålla lag och ordning för att samhället ska fungera. Det förespråkas en stramare rättspolitik med exempelvis dubbla straff för gängkriminella, slopad mängd- och ungdomsrabatt samt uthållig kamp mot terrorism. Motionärerna menar att det behövs fler poliser som dessutom stannar längre i yrket. Detta ska exempelvis åstadkommas genom bättre villkor. I motionen nämns bl.a. även behovet av bättre gränsskydd för en stärkt inre säkerhet.

Motionärerna anser att ett starkt försvar är en av statens grundläggande kärnuppgifter och de vill därför att den svenska försvarsförmågan byggs ut och att Sverige går med i Nato. Motionärerna anser vidare att den civila beredskapen behöver bli bättre, bl.a. genom klargöranden av vilka uppgifter olika aktörer har inom den civila krishanteringen.

När det gäller den svenska hälso- och sjukvården anser motionärerna att den ska präglas av hög kvalitet och tillgänglighet för alla. Att korta ned värdköerna är av högsta prioritet. Effektiviteten, produktiviteten och fördelningen av resurser i svensk sjukvård behöver därför förbättras, enligt motionärerna.

Motionärerna anser att Sverige behöver en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Målet för skolan bör vara att Sverige inom tio år ska vara bland de tio främsta i Pisamätningarna. För att nå dit förordas bl.a. ökade undervisningstimmar, fler karriärlärartjänster och en reformerad lärarutbildning med ökat fokus på kunskap och inläring.

I Sverige ska arbete löna sig

Motionärerna anser att ett viktigt led för att öka svensk tillväxt är att fler jobbar. Ett bra företagsklimat där nya företag kan starta, och etablerade företag kan växa, är centralt för både sysselsättningen och reallöneutvecklingen. Det kräver en politik som värnar Sveriges tillväxtförutsättningar och som möjliggör reformer som på lång sikt ser till att Sverige utvecklas väl, anser motionärerna, som dessutom vill att det genomförs reformer för att förhindra att människor hamnar i långvarigt bidragsberoende.

Motionärerna framhåller att den mest betydande uppgiften i dag på den svenska arbetsmarknaden är att bryta det utanförskap och bidragsberoende som drabbar människor som står långt från arbetsmarknaden. Allt fler av de som inte arbetar får sin försörjning från andra system än arbetslöshetsförsäkringen varför det enligt motionärerna krävs en större bidragsreform som tar ett helhetsgrepp om bidragssystemen.

Motionärerna vill att systemet för arbetskraftsinvandring ses över för att förenkla och snabba på internationella rekryteringar, att kompetensutvisningar

stoppas och att talangvisum för högkvalificerad arbetskraft införs. Det förespråkas för att växande globala företag behöver bättre villkor för att kunna göra internationella rekryteringar.

Motionärerna anser att den svenska arbetsmarknaden präglas av stora matchningsproblem och förespråkar att Arbetsförmedlingen ska läggas ned i sin nuvarande form till förmån för en mindre myndighet som fokuserar på att rusta långtidsarbetslösa för jobb. De anser även att andra aktörer behöver spela en större roll när det gäller matchningen.

I Sverige ska alla vara en del av samhället

I motionen framhålls att Sverige ska vara ett öppet land mot omvärlden. Sverige ska bejaka öppenhet i kombination med en rättssäker och reglerad invandring. Motionärerna förespråkar en sammanhållen integrationspolitik.

Eftersom språket är centralt för att komma in i samhället och för att möjliggöra egen försörjning anser motionärerna att språkutbildning och samhällsorientering ska ges redan under asyltiden. Motionärerna vill även att det införs en obligatorisk kompetenskartläggning av asylsökande direkt vid ankomsten till Sverige.

Det är viktigt för motionärerna att stärka integrationen och att fler ska kunna lämna utanförskap för jobb. Om inte arbetsmarknadens parter genomför hållbara lösningar vill motionärerna därför att det införs en ny förenklad anställning för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. I motionen förespråkas även en arbetslinje i bidragssystemen. Den exakta utformningen behöver utredas, men den grundläggande principen ska vara att ingen som kan jobba ska tjäna mer på bidrag än på arbete.

För att skickliga lärare ska få bra betalt vill motionärerna ha en fortsatt utbyggnad av antalet karriärtjänster i utanförskapsområden. Man anser även att det behövs administrativ avlastning för lärarna genom lärarassistenter, särskilt i utanförskapsområden. I motionen framhålls att förskolans uppgift att förbereda barn inför skolstarten blir särskilt viktig för barn som kommer från studieovana hem eller utsatta miljöer. Förskolan kan även spela en stor roll för barnens möjligheter att tidigt lära sig svenska. Motionärerna vill därför, när ekonomin tillåter, att rätten utökas till 30 timmar förskola i veckan för barn med föräldrar som får långvarigt försörjningsstöd eller som är arbetslösa.

I motionen anförs att många vuxna och barn i dag lever under hedersrelaterat våld och förtryck och att det svenska samhället behöver arbeta mer aktivt med att motarbeta ojämställdhet. Bland annat därför framhålls behovet av att det införs en särskild brottsrubricering för hedersbrott där kontexten och sammanhanget ges en större betydelse. Man anser även att det finns behov av att införa en särskild brottsrubricering – olaga frihetsbegränsning – så att tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder blir förbjudet.

Motionärerna anser att migrationspolitiken måste utformas med hänsyn till det stora flyktningmottagandet och integrationsproblemen. Sverige behöver

därför ta emot färre asylsökande och permanent skärpa migrationslagstiftningen. En sådan lagstiftning bör arbetas fram under denna mandatperiod genom en bred parlamentarisk utredning som tar ett helhetsgrepp om migrationspolitiken i Sverige. Motionärerna anser dessutom att det bör övervägas om systemet med tillfälliga uppehållstillstånd ska återinföras.

I Sverige ska vi vara klimatsmarta

Motionärerna anser att den breda uppslutningen bakom Parisavtalet signalerar att klimatutmaningen tas på allvar och att världens länder känner gemensamt ansvar för att hejda klimatförändringarna. Sverige måste dock vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, utan att det står i motsats till tillväxt och jobbskapande. För detta menar motionärerna att det krävs väl utformade och effektiva styrmedel.

De miljöproblem som Sverige har måste lösas, anser motionärerna. Det gäller exempelvis Östersjöns döda havsbottnar, läkemedelsrester som skadar fisk och mikroplaster som sprids i haven. För att värna den biologiska mångfalden utpekas äganderätten som central och något som behöver stärkas.

Kärnkraften spelar en central roll för svensk fossilfri elförsörjning, enligt motionärerna. I motionen anges att kärn- och vattenkraft fyller viktiga roller som bas- och reglerkraft i systemet, medan förnybar energi behöver fortsätta att utvecklas för att Sverige ska kunna nå miljömålen. Man förespråkar exempelvis att målet om 100 procent förnybar energi bör bytas ut mot ett mål om ett 100 procent fossilfritt elsystem.

I Sverige ska hela landet hålla ihop

Motionärerna konstaterar att Sverige är ett glesbefolkat land med långa avstånd. En förutsättning för att Sverige ska hålla ihop är att människor och företag har möjlighet att växa och utvecklas, oavsett om de finns på landsbygden eller i storstäderna. Ett antal områden nämns som centrala för att landet ska hålla ihop, bl.a. tillgången till bostäder och behovet av goda kommunikationer. I motionen framhålls att svensk bostadspolitik är i behov av ett högt reformtempo för att sänka trösklarna till att bygga och att långsiktiga spelregler på bygg- och bostadsmarknaderna behöver främjas.

I motionen framhålls även att flyget spelar en extra viktig roll i ett avlångt, glesbefolkat land som Sverige. Motionärerna anser att flyget ska bära mer av sina miljökostnader, men menar att den nuvarande flygskatten inte är ett lämpligt sätt för att uppnå det. Motionärerna vill även att det tas initiativ till att omförhandla de överenskommelser som styr flygsektorn.

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) redovisar Sverigedemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. I

motionen prioriteras välfärdens huvudområden och kriminalvården. Dessutom presenteras en satsning för att motverka psykisk ohälsa och utbrändhet.

Hälso- och sjukvård

Motionärerna framhåller att den svenska hälso- och sjukvården ska hålla hög internationell kvalitet. Förutsättningarna för detta finns enligt motionärerna, men de anser även att sjukvården är under hård press. Ett antal områden pekas i motionen ut för att sjukvården ska kunna stärkas, bl.a. vårdens tillgänglighet, patienternas rättsliga ställning och ett återinförande av patientansvariga läkare. Motionärerna vill att nationella flödesprogram för barn- och ungdomspsykiatri införs, att ett nationellt vårdgarantikansli inrättas och att nationella riktlinjer för anhörigstöd och funktionshjälpmedel tas fram.

Motionärerna anser att sjukvårdspersonalen är en av välfärdens viktigaste yrkesgrupper och framhåller att det är angeläget att förbättra deras arbetssituation och att göra arbete inom hälso- och sjukvård mer attraktivt. Motionärerna vill bl.a. att det införs legitimation för undersköterskor för att ge yrket högre status och att anställda inom vården ges större möjlighet till inflytande över arbetsschemat.

Vidare förordar motionärerna en satsning mot psykisk ohälsa där bl.a. en långsiktig nationell strategi tas fram för arbetet mot psykisk ohälsa.

Trygghet, lag och ordning

Motionärerna anser att polisen har en avgörande roll för upprätthållande av lag och ordning. Polisen ska enligt motionen förstärkas, bl.a. genom fler anställda och bättre arbetsvillkor. Det ökade antalet poliser förutses medföra högre arbetsbelastning för Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården som enligt motionärerna kommer att behöva öka kapaciteten med fler anstalts- och häktesplatser.

Motionärerna förespråkar även att Sverige ska ingå bilaterala avtal om att hyra anstaltsplatser i andra EU-länder som har lägre dygnskostnad för sina platser. Det handlar primärt om fångar som har dömts till längre fängelsestraff och är utländska medborgare, men det bör även kunna tillämpas vid tillfällig överbeläggning.

Migration och flyktninghjälp

Målet med den svenska migrationspolitiken ska enligt motionen vara en kontrollerad och hanterbar invandring. Grunden till detta läggs med ett antal förändringar till en politik som är långsiktigt hållbar. Motionärerna vill bl.a. att gränskontrollerna ska förstärkas och permanentas, id-kontroller återinföras och transportöransvaret utökas. Vikten av en rättssäker och sammanhållen asylprocess framhålls av motionärerna. Detta ska bl.a. uppnås genom att användandet av tidsbegränsade uppehållstillstånd ska göras permanent, högre krav på stärkt identitet och en översyn av ersättningar till asylsökande. Motionen tar även upp behovet av goda förutsättningar för återvandring,

krafttag mot illegala migranter, skärpta krav för anhöriginvandring, förbättrade möjligheter för arbetskraftsinvandring samt ett återinförande av kravet på registrering av EES-medborgare vid Migrationsverket.

Internationellt bistånd

Motionärerna vill verka för en biståndspolitik som skapar förutsättningar för människor i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor. Fokus bör vara fattigdomsbekämpning, och barnens bästa ska stå i centrum. För att åstadkomma detta vill motionärerna bl.a. ha en tydligare inriktning mot bistånd till de minst utvecklade länderna och färre inriktningar för utvecklingsbiståndet.

Försvar och säkerhet

Motionärerna anser att Sverige ska förbli alliansfritt och förespråkar därför en omfattande upprustning av försvaret och ett försvarsförbund med Finland. Motionärerna framhåller även att Försvarsmakten ska ha möjligheter att införskaffa materiel och genomföra övningar, samt utbilda fler värnpliktiga och officerare. De vill även att det civila försvaret återupprättas och att flygvapnet förstärks.

Skola och utbildning

Grundskola, gymnasium och högre utbildning framhålls av motionärerna som centrala för att lotsa unga människor in i samhället och in på arbetsmarknaden. Ett statligt övertagande av huvudmannaskapet för grundskolan framstår enligt motionärerna som alltmer nödvändigt. I motionen förespråkas bl.a. insatser för personal inom förskola och skola, hantering av hedersproblematik samt ordning och reda i klassrummen.

Ekonomisk trygghet

Motionärerna anser att statens åtaganden i fråga om den ekonomiska tryggheten utgör en grundbult i samhällskontraktet där alla medborgare förväntas få stöd i händelse av sjukdom, föräldraskap och pension. I motionen förordas att arbetslöshetsförsäkringen ska bli helt statligt finansierad och att administrationen ska övertas av Försäkringskassan. Dessutom förespråkas en stärkt rehabiliteringskedja. Motionärerna vill se ytterligare förändringar på området, exempelvis att kvoteringen i föräldraförsäkringen avskaffas och att systemet för underhållsstöd ses över.

Jobb och tillväxt

Motionärerna anser att det finns ett antal problem som de kommande årens arbetsmarknadspolitik måste lösa. En väl fungerande arbetsmarknadspolitik bör innehålla få men effektiva insatser som syftar till att arbetssökande ska få fasta anställningar. Motionärerna förordar exempelvis att Arbetsförmedlingen

ska avvecklas i sin nuvarande form, att möjligheten till återinförande av lärlingsanställningar ska utredas och att undantagen i turordningsreglerna ska utökas.

Bostad och infrastruktur

Bostadspolitiken ska skapa förutsättningar för människor att bo och leva i de boendeformer som passar den egna livssituationen bäst. Motionärerna anser att det har saknats framförhållning i bostadspolitiken, vilket har lett till bostadsbrist och trångboddhet. I motionen förespråkas bl.a. att möjligheten till EBO (eget boende) för asylsökande ska avskaffas och att en nationell handlingsplan som ska identifiera otrygga områden i landets tätorter och tillgodose behov av åtgärder för ökad trygghet ska tas fram.

I motionen framhålls att Sverige ska ha både fungerande städer och landsbygd. Motionärerna betonar att man ska kunna lita på att tågen går i tid, att vägarna håller hög kvalitet, att postservice och it kommer alla till del samt att landets infrastruktur utvecklas och underhålls effektivt. Järnvägen och det svenska vägnätet framhålls som ryggraden i infrastrukturen för arbetspendlare och för industrins logistik. Flyget är också viktigt för ett glesbefolkat land med stort exportberoende. För att stärka infrastrukturen på dessa områden vill motionärerna bl.a. att den befintliga järnvägsinfrastrukturen rustas upp, i stället för kostsamma satsningar på höghastighetståg, och att kontaktledningssystemet stärks. Motionärerna vill även att kapaciteten på Inlandsbanan utökas och att projektering av en östlig förbindelse runt Stockholm påbörjas.

Energi och miljö

Motionärerna anser att naturen ska bevaras och förvaltas på ett sätt som balanserar och tar hänsyn till samhällets olika intressen. Det moderna samhället och den tekniska utvecklingen bejakas, men man betonar även vikten av att bevara och återställa naturvärden. Politiken bör enligt motionärerna utgå från att det ur ett globalt perspektiv inte spelar någon roll var utsläppen minskar. Motionärerna vill bl.a. ha en satsning på innovativ miljöteknik där hänsyn tas både till människors hälsa och till internationella miljömål samt att åtgärder vidtas för att för att sanera stränder och motverka övergödning av vattendrag.

Kärnkraften har enligt Sverigedemokraterna en given roll i fråga om att minska Sveriges beroende av fossila bränslen och samtidigt tillförsäkra hushåll och industri driftsäker och kostnadseffektiv elproduktion. Motionärerna förordar att Vattenfall ska få ett ägardirektiv att driva Ringhals 1 och 2 under reaktorens tekniska livslängd.

Kultur och sammanhållning

Motionärerna strävar efter ett samhällsbygge som tar hänsyn till människans komplexitet och grundläggande behov. Politikens uppgift är att skapa trygghet

och stabilitet samt ge goda förutsättningar för enskilda att både få utveckla sin egen individualitet och vara del av en större gemenskap. För att behålla ett band mellan medborgarskap, nationstillhörighet och delaktighet vill motionärerna att det införs krav på språkkunskap och en längre vistelsetid i Sverige innan man kan få medborgarskap. För att trygga det svenska kulturarvet, det kollektiva minnet och den nationella och lokala identiteten runt om i landet förordas stöd som ska användas för att värna, vårda och visa det traditionella, folkära kulturarvet.

Vissa skattefrågor

I motionen förespråkas ett antal förändringar på skatteområdet. Motionärerna vill att det införs ROT-avdrag för hemlarm, att beskattningen av investerarsparkonto och kapitalförsäkringar återställs, att sjukvårdsskatten avskaffas, att ränteavdraget trappas ned, att vissa momssatser återställs samt att SINK-skatten och vissa inkomstskatter sänks.

Vänsterpartiet

I partimotion 2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) redovisar Vänsterpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

I motionen konstateras att den ekonomiska ojämlikheten har ökat under de senaste decennierna. Motionärerna vill bryta denna utveckling och se en inriktning av den ekonomiska politiken som innebär att de rikaste får dela med sig och bidra efter förmåga, att välfärden stärks och byggs ut, att politiken når landsbygd och förorter, att tryggheten ökar och att vi hjälper varandra. Motionärerna vill se en politik för ökad jämlikhet.

När det gäller det finanspolitiska ramverket anser motionärerna att nivån på målet för de offentliga finansierings bör justeras ned till balans vid nästa översyn. Systemet med treåriga utgiftstak tycker motionärerna är stelbent. För att vara säkra på att ha handlingsutrymme i framtiden och att framtida utgiftstak inte kommer att hindra en aktiv finans- och arbetsmarknadspolitik i händelse av en större kris bör utgiftstaken sättas på en nivå som skapar tillräckligt stora budgeteringsmarginaler för att hantera denna osäkerhet. För att komma till rätta med det nuvarande systemets inneboende brister vill motionärerna att utgiftstaket endast sätts för det kommande budgetåret. Motionärerna vill att kommunernas balanskrav ändras så att det gäller över en konjunkturcykel, eftersom det är procykliskt.

Gemensam välfärd

Motionärerna konstaterar att kommunsektorn står inför stora demografiska utmaningar och stora rekryteringsbehov under de närmaste åren. För att klara de demografiskt betingade utgiftsökningarna vill motionärerna se ökade resurstillskott till kommunsektorn och att politiken inriktas på att öka

attraktiviteten i välfärdssektorn, förbättra arbetsmiljön och öka resurserna så att lönerna kan höjas och arbetsvillkoren förbättras.

Vinstjakten i välfärden måste stoppas, eftersom vinstintresset förvrider välfärdens sätt att fungera. Motionärerna förordar att den modell för vinstbegränsning som föreslogs i betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) införs.

Det enda sättet att klara framtidens vårdbehov är att slå vakt om en skattefinansierad vård, anser motionärerna. Det är av stor vikt att en storsatsning görs på primärvården under den kommande mandatperioden.

Att återinföra kömiljarder är inte rätt väg att gå utan i stället vill motionärerna se långsiktiga lösningar där kvalitet står i fokus. Motionärerna vill också se en ökad statlig styrning över resurs- och kompetensutvecklingen för att hantera plats- och personalbristen inom hälso- och sjukvården samt riktade insatser för att förstärka personalens villkor.

Motionärerna betonar att allas rätt till kunskap är det viktigaste målet med utbildningspolitiken. Alla elever ska ha samma rätt till kunskap, lärande och utveckling oavsett bakgrund och förutsättningar. Motionärerna konstaterar att utvecklingen under de senaste åren gått åt fel håll, från klassutjämnare till klassförstärkare. Det vill motionärerna förändra genom att skolan avkommersialiseras. För att skapa en likvärdig och bra skola i hela landet vill motionärerna att staten återtar huvudmannaskapet för skolan.

Alla ska kunna känna trygghet i att klara sig ekonomiskt vid sjukdom. Motionärerna vill se en återupprättad sjukförsäkring som bygger på trygghet och solidaritet mellan alla som omfattas av den genom att regelverken förändras och ersättningsnivåerna höjs.

Det nuvarande pensionssystemet bedöms vara oförutsägbart och kraftigt underfinansierat, och det bedöms skapa en otrygghet för människor. Därför vill motionärerna att ett nytt system införs som ger alla människor möjlighet att leva på sin pension, inte bara de som varit höginkomsttagare.

Ett hållbart arbetsliv

Det överordnade målet för motionärernas ekonomiska politik är full sysselsättning och ökad jämlikhet. Motionärerna vill ha ett tryggt och hållbart arbetsliv med plats för fler. Dagens arbetsliv bedöms som varken hållbart eller inkluderande. En stor grupp löntagare har osäkra anställningar, och många arbetsplatser har en bristfällig arbetsmiljö. Motionärerna vill se en vändning av denna utveckling genom en aktiv arbetsmarknadspolitik med tonvikt på god matchning, kunskaphöjande insatser och funktionella stöd till de som bäst behöver dem. En statlig arbetsförmedling bedöms som en förutsättning för en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Arbetsmarknadsutbildning är enligt motionärerna ett av de viktigaste verktygen i en aktiv arbetsmarknadspolitik, varför politiken bör inriktas på att utöka antalet utbildningsplatser. Genom subventionerade anställningar vill motionärerna hjälpa dem som står längst från arbetsmarknaden att få ett jobb.

Arbetslöshetsförsäkringen är enligt motionärerna en central del av den svenska arbetsmarknadsmodellen och avgörande för den enskildes trygghet och handlingsutrymme. Motionärerna vill därför se att politiken inriktas på att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring.

Motionärerna förespråkar arbetstidsförkortning och vill se att en övergång till sex timmars arbetsdag påbörjas.

Grön omställning

Klimatförändringarna är enligt motionärerna vår tids ödesfråga, och det ska märkas i den ekonomiska politiken. En omställning av klimatet kräver enligt motionärerna att de globala och nationella ekonomiska klyftorna mellan de rikaste och de med lägst inkomster minskar. När en större andel av ekonomin går till gemensamma investeringar – i stället för att betala de rikas lyxkonsumtion – minskar utsläppen, och det folkliga stödet för omställningen ökar. Låginkomsttagare ska inte betala för den nödvändiga klimatomställningen utan kompenseras, liksom människor på landsbygden som ofta har lägre medelinkomst och inga alternativ.

Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen till att uppnå ett fossilfritt samhälle. Vänsterpartiet anser att det krävs skärpta ambitionshöjningar i klimatpolitiken och att Sverige som nation bör anta skärpta mål i linje med vad klimatet kräver och vara drivande för att så sker både i EU och på global nivå.

Motionärerna vill se breda samhällsnyttiga investeringar och styrmedel som bidrar till utsläppsminskningar för att nå våra klimatmål.

Kapitalflöden som i dag investeras i energi och resurskrävande samhällsbyggande och ett fossilbaserat energisystem måste styras mot satsningar som gynnar förnybar energi, energieffektiviseringar och koldioxidneutrala material. I motionen förordas att en grön statlig investeringsbank inrättas som kan leda utvecklingen mot fler investeringar i t.ex. klimatsmart infrastruktur, förnybar energi, klimatanpassning och annat som bidrar till omställningen. Motionärerna vill också se att klimatinvesteringsprogrammen för lokala och regionala utsläppsminskningar utvecklas och ökar i omfattning under mandatperioden.

Motionärerna anser att Sverige ska vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem. Målet ska vara att senast 2040 ha 100 procent förnybar energiförsörjning. Motionärerna vill se en omfattande utbyggnad av förnybara energikällor som solenergi, vindkraft och biobränsle. Motionärerna vill också se att kärnkraften avvecklas och att resurser avsätts för att energieffektivisera industrin.

I motionen förordas vidare att politiken ska inriktas på att fasa ut fossilberoendet och på att elektrifiera transportsektorn och industrin samt på att styra om så att en större andel av godstransporterna sker via järnväg. Motionärerna vill se att ekonomiska incitament införs för att få industrin och bostadssektorn att investera i energieffektivisering.

Transporteffektiviteten bedöms också behöva öka för att nödvändiga utsläppsminskningar ska nås. Därför vill motionärerna se ökade investeringar och nya styrmedel så att förutsättningarna för att gå, cykla och resa kollektivt förbättras. Staten behöver ta ett ökat ansvar för att stärka tillgängligheten till kollektivtrafik och järnväg samt göra de klimateffektiva färdätten billigare än de klimatbelastande.

Vänsterpartiet är för att bygga höghastighetsbanor. En snabb utbyggnad ska inte ske på bekostnad av att andra nödvändiga järnvägsinvesteringar i landet uteblir, varför motionärerna förordar lånefinansiering för att modernisera järnvägssystemet och färdigställa höghastighetsbanorna.

Utfasning av bensen och diesel måste påskyndas genom ökad inblandning av förnybara drivmedel. Den nationella produktionen av förnybara drivmedel bör stärkas och de långsiktiga spelreglerna gällande styrmedel för att stimulera produktionen säkerställas. Motionärerna vill se att ett mål införs om att inga nya bilar som drivs med fossila bränslen ska säljas i Sverige efter 2025.

Bostäder

Motionärerna anser att Sverige behöver en ny bostadspolitik som kan hantera bostadsbristen, bostadssegregationen och klimatomställningen. Därför vill motionärerna se ett ökat bostadsbyggande, med fokus på miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror där staten tar ett större ansvar för finansieringen och kommunerna lever upp till sitt bostadsförsörjningsansvar.

Motionärerna vill att de bostadspolitiska stöden som Vänsterpartiet och regeringen införde under den förra mandatperioden återinförs, utvecklas och förstärks. För att stimulera byggandet av hyresbostäder vill motionärerna att staten tar över delar av risken för hyresrättens finansiering och att ett statligt byggbolag inrättas med uppgiften att bygga lägenheter, främst hyresrätter, som alla ska ha råd att efterfråga.

Marknadshyror i nyproduktion bedöms leda till kraftigt höjda hyror och ökad bostadssegregation. Motionärerna vill därför att politiken ska inriktas på att införa en ny hyresmodell som sänker hyresnivån för nyproducerade hyresrätter, s.k. vänsterhyror som baseras på låneräntan i stället för den kalkylränta som man normalt sätter hyrorna utifrån.

Ett rättvist skattesystem

Skattesystemets utveckling bedöms utgöra en viktig förklaring till den ökade ojämlikheten. Därför förordas en större skattereform. Motionärerna vill se att det samlade skatteuttaget ökar och att det fördelas mer rättvist. Ett bärande inslag i en sådan skattereform bör vara en höjning av de förmögenhetsrelaterade skatterna och en sänkning av skatten för låg- och medelinkomsttagare.

Målet med skattepolitiken ska vara att trygga välfärden, öka jämlikheten, få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Skatt ska betalas efter bärkraft, och välfärden ska fördelas efter behov.

Skatteflykt och skattebrott ska bekämpas, och principen om lika skatt vid lika inkomst ska återupprättas.

Kristdemokraterna

I partimotion 2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) redovisar Kristdemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

Motionärerna vill ha en ekonomisk politik som tillvaratar varje människas förmåga och som underlättar för alla att gå från utanförskap till arbete. Den ekonomiska politiken ska skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola.

En förutsättning för att den ekonomiska politiken ska fungera bra på lång sikt är att det råder ordning och reda i statens och det offentliga ekonomi. Kristdemokraterna välkomnade överenskommelsen om det nya finanspolitiska ramverket som trädde i kraft i år. Överenskommelsen innebär ett fortsatt fokus på ansvar för de offentliga finanserna och en beredskap för nya kriser. Genom att ta ramverket på allvar står Sverige starkare.

Sverige drar för närvarande nytta av en god konjunktur, och tack vare tidigare jobbreformer finns det förutsättningar för hög sysselsättning och god tillväxt. Samtidigt har Sverige stora utmaningar som den nuvarande politiken är alltför passiv inför. Motionärerna menar att det behövs reformer som kan säkra en jämlik sjukvård i hela landet, öka tryggheten inom äldreomsorgen, öka bostadsägandet och utveckla kriminalvården.

Reformer för en hälso- och sjukvård i världsklass

Framtidens sjukvård står enligt motionärerna inför stora utmaningar. Vården är inte jämlik och det finns fortsatta brister med värdköer och överbeläggningar, som påverkar patientsäkerheten. Vården blir också alltmer högspecialiserad och högteknologisk. Motionärerna vill se en reformagenda för hälso- och sjukvården. Enligt motionärerna krävs det en politik som både stärker det som fungerar väl och vågar ompröva invanda föreställningar och strukturer.

Vårdköer, liksom överbeläggningar, varierar mellan olika landsting och också mellan olika sjukhus inom ett landsting. Motionärerna förespråkar prestationsbaserade ersättningssystem för att ge landstingen förutsättningar och drivkraft att arbeta med att dels korta ned värdköerna (en s.k. kömiljard), dels minska beläggningen. Målet måste enligt motionärerna vara att man får träffa rätt vårdkontakt inom 24 timmar (en s.k. vårdgaranti) och att alla patienter får plats på en vårdavdelning med rätt medicinsk kompetens (en s.k. vårdplatsgaranti). Vidare anser motionärerna att det krävs ett statligt huvudmannaskap för sjukhus- och primärvården för att alla i hela landet ska få tillgång till högkvalitativ vård.

Enligt motionärerna är ökad psykisk ohälsa hos barn och unga ett av vår tids största samhällsproblem. Motionärerna vill därför se en inriktning på den ekonomiska politiken där barn- och ungdomshälsovården stärks.

Reformer för en trygg och värdig äldreomsorg

Ett välfärdssamhälle kan i hög grad bedömas utifrån kriterier som respekt, tillvaratagande och omsorg om den äldre generationen. Motionärerna vill göra mer för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Utökad självbestämmande när det gäller såväl boende som hemsänd mat och färdtjänst är här viktiga delar, liksom fler platser i anpassade boenden.

Forskning visar att kvalitativ äldreomsorg förutsätter att personalen får en personlig relation med den äldre och kan skapa en trygg miljö. Motionärerna vill att äldreomsorgens personal ges förutsättningar för detta. Det behövs därför krafttag för att förbättra arbetsvillkoren för personalen inom äldreomsorgen. Det handlar om att värna medarbetare, deras familjeliv och hälsa, men också om att stärka möjligheten att rekrytera mer personal. I dag är personalens möjligheter till fortbildning små och karriärstegen få inom äldreomsorgen. Motionärerna anser att det visar på ett behov av större utbildningssatsningar.

En politik för ökat bostadsägande

Motionärerna menar att Sverige i internationell jämförelse har låga ambitioner för social bostadspolitik. Det gäller inte minst det ägda boendet, som enligt motionärerna tycks bli alltmer reserverat för de som har god tillgång till kapital, via föräldrar eller själva. Kapitalsvaga hushåll med lägre men stabila inkomster får däremot allt svårare att ta sig in på marknaden för ägt boende. Motionärerna anser att det är djupt problematiskt.

Att göra det möjligt att äga sitt boende skapar enligt motionärerna en rad positiva effekter. Det man äger vårdar man och värdesätter högre. Områden med en stor andel ägt boende har enligt motionärerna lägre brottslighet och högre social stabilitet. Ägt boende är därför en viktig faktor i att bryta utanförskap och segregation. Hyresrätten riskerar enligt motionärerna att bli en fattigdomsfälla som driver på ekonomisk ojämlikhet.

Mot denna bakgrund anser motionärerna att det är dags för breda sociala reformer för eget ägt boende. Det skulle minska ojämlikheter, främja ekonomin och förbättra möjligheterna att bygga ett gott samhälle tillsammans. Motionärerna vill se en inriktning på bostadspolitiken som stärker möjligheten att äga sitt eget boende med åtgärder som exempelvis ett startlån för bostadsköp och ett bättre bosparande.

Utveckling av kriminalvården

För ökad trygghet i samhället krävs att hela rättsväsendet stärks. Polis, åklagare och domstolar har tidigare fått stora resurser för att bekämpa

brottslighet och ökande otrygghet. Nu krävs enligt motionärerna att Kriminalvården också får förutsättningar att göra sin del i rättskedjan. Kriminalvården kommer att behöva byggas ut kontinuerligt under överskådlig tid, menar motionärerna.

En god kriminalvård är en förutsättning för att de intagna ska rehabiliteras och inte bara förvaras. Det ökade inflödet av intagna som har sin bakgrund i socialt utsatta områden och/eller kriminella nätverk ställer nya krav på Kriminalvårdens förebyggande arbete. Motionärerna betonar att återanpassning till samhället och utslussning är en viktig del av Kriminalvårdens arbete.

Motionärerna vill också se fler poliser och hårdare straff, inte minst för allvarlig våldsbrottslighet.

Arbetsmarknad, familj m.m.

Motionärerna vill se att arbetsmarknaden och skattepolitiken reformeras för att förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. De beskriver en tudelad arbetsmarknad med hög arbetslöshet i utsatta grupper och en god arbetsmarknad för övriga. Denna tudelning riskerar att fördjupas om inte omfattande reformer genomförs. Det finns enligt motionärerna ett stort behov av både mer yrkesutbildning och fler arbeten som kräver lägre kvalifikationer (s.k. enkla jobb). Motionärerna vill se en kombination av anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader medan den anställde lär sig jobbet på jobbet och ytterligare jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden. Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster.

Kompetensförsörjningen är enligt motionärerna en helt central fråga där det behövs ytterligare reformer och en utbyggnad av utbildningsväsendet.

Därutöver vill motionärerna se en inriktning på politiken som främjar ett gott företagsklimat där företagande, entreprenörskap och innovation uppmuntras. Ett gott företagsklimat är nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför behövs det enligt motionärerna en näringspolitik som är inriktad på att underlätta för företag att växa och anställa.

Motionärerna är också positiva till att fler väljer att arbeta längre än till 65 års ålder. Det förbättrar ekonomin – pensionerna förstärks för både den enskilde och pensionärskollektivet i stort när det blir större inbetalningar till pensionssystemet.

Motionärerna vill se en inriktning på familjepolitiken som stödjer, och inte styr, familjen och föräldrarna. De förespråkar ett ökat handlingsutrymme för familjer och en uppvärdering av föräldraskapet. De vill också se olika barnomsorgsformer och en starkare ekonomi för barnfamiljer. Motionärerna menar att alla politiska beslut ska analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för familjer.

Motionärerna menar att skolan behöver fördjupa sitt kunskapsuppdrag. Undervisningen i skolan ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Motionärerna vill att det ges mer utrymme för lärarledd undervisningstid och att rektorers och lärares vidareutveckling har en tydligare forskningsanknytning. Motionärerna menar också att det behövs snabbare vägar in i läraryrket. Redan i dag saknas det tusentals lärare, och bristen beräknas öka.

Sverige har i dag ett stort behov av en förbättrad integrationspolitik. En human flyktingpolitik kräver också en väl fungerande integration. Nyanlända behöver snabbare få arbete och en hållbar bostadssituation.

Motionärerna vill se en transportpolitik som säkerställer en effektiv, långsiktig och miljömässigt hållbar transportförsörjning i hela landet. För att nå ett mer hållbart transportsystem behöver teknikutvecklingen främjas.

Enligt motionärerna är klimatet vår tids största miljöutmaning. De vill därför se ambitiösa mål när det gäller att minska utsläppen på såväl Sverige- som EU-nivå och förespråkar en grön skatteväxling.

Motioner från den allmänna motionstiden 2018/19

Öka Nordens inflytande i G20

I motion 2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2 anför att de nordiska länderna är några av världens mest framstående välfärdssamhällen med en stark och stabil ekonomi. Motionären konstaterar att trots att regionen är världens tolfte största ekonomi så är den inte en del av G20-gruppen. Därför bör Sverige verka för att Norden gemensamt ska få ökat inflytande i G20-gruppen för att kunna lyfta fram våra gemensamma intressen.

Sverige och euroområdet

I partimotion 2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 framhåller motionärerna att Sverige och svensk handel förlorar på att stå utanför eurosamarbetet. Motionärerna vill därför att Sverige snarast inför euron som valuta och att nästa regering fattar beslut om en färdplan för svenskt euromedlemskap.

Amortering på statsskulden

I kommittémotion 2018/19:2783 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 44 anför motionärerna att intäkterna från försäljningen vid försäljning av statliga bolag ska användas för att amortera av på statsskulden.

Välfärdsåtgång i den offentliga statistiken

I motion 2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S) anför att BNP vanligtvis används som mått vid jämförelser mellan olika länders välfärd. Motionären

anser inte att det måttet ger en rättvisande bild, varför regeringen i framtiden bör överväga hur Sveriges välstånd kan mätas på ett rättvisande sätt.

I kommittémotion 2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 anför motionärerna att det är bra att regeringen kompletterar redovisningen av BNP med ett ramverk för välstånd som inkluderar ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer. Motionärerna anser dock att regeringen i för liten utsträckning betonat uppföljning av människors subjektiva upplevelse av livskvalitet och att för lite hänsyn tas till goda relationers betydelse för livskvalitet. Regeringen bör därför komplettera redovisningen med fler mått och indikatorer, t.ex. genom att följa självupplevd ensamhet.

Finansiering av infrastrukturinvesteringar

I motion 2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 5 anför att en statlig investeringsbudget bör inrättas. Motionären anser inte att det är rimligt att investeringar i infrastruktur finansieras via anslag i statens budget och därmed konkurrerar med utgifter som barnbidrag och sjukpenning under utgiftstak som ofta är snålt tilltagna. I stället bör en investeringsbudget införas.

Omställning till en solidarisk samverkans ekonomi

I motion 2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 1 anför att ett nationellt centrum för en solidarisk ekonomi inom naturens ramar behöver inrättas. Dagens konkurrens ekonomi bedöms vara oförenlig med en hållbar utveckling då den bygger på att företagen måste växa för att överleva i den globala konkurrensen, och evig tillväxt är en omöjlighet på en begränsad planet. Därför anser motionären att en omställning till en solidarisk samverkans ekonomi är möjlig, önskvärd och nödvändig. Ett nationellt centrum ska ges i uppgift att inhämta information om efterföljansvärda exempel i omvärlden, men också självständigt utveckla egna konkreta modeller och stödja pilotprojekt.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden. När det gäller frågan om att Sverige ska införa euron som valuta (bet. 2017/18:FiU20, bet. 2017/18:FiU18). Utskottet framhöll att Sverige står utanför valutaunionen till dess att riksdagen beslutar annorlunda samt att det svenska folket vid en folkomröstning i september 2003 röstade nej till att införa euron som valuta.

När det gäller frågan om att intäkter från försäljning av statliga bolag ska användas för att amortera på statsskulden har utskottet tidigare konstaterat att inkomsterna vid eventuella försäljningar förs till budgetens inkomstsida och därmed förbättrar budgetsaldot och statens lånebehov (bet. 2017/18:FiU20).

När det gäller frågan om välfärds mått välkomnade utskottet att regeringen tagit fram kompletterande indikatorer som belyser ekonomiska, miljömässiga

och sociala aspekter av livskvalitet och följer upp dem i den ekonomiska vårpropositionen (bet. 2017/18:FiU20).

Utrikesutskottet har tidigare behandlat frågan om att öka Nordens inflytande i G20, bl.a. i betänkande 2011/12:UU3. I betänkandet konstaterar utskottet att det inte finns något formellt ansökningsförfarande och att Sverige deltar indirekt genom medlemskapet i EU.

När det gäller motionsyrkandet om att införa en statlig investeringsbudget har utskottet tidigare anfört att det enligt budgetlagen är den etablerade ordningen att statliga investeringar ska finansieras över anslag (bet. 2015/16:FiU20). Anslagsfinansiering innebär att investeringsutgiften måste genomgå en budgetprövning där bl.a. olika utgifter ställs mot varandra. Om finansieringen i stället sker med lån i Riksgäldskontoret betyder det att investeringarna undantas från den årliga budgetprövningen, vilket utskottet inte kunde ställa sig bakom. Utskottet framhöll att anslagsfinansiering av investeringar bidrar till tydlighet och transparens i budgeten, och budgetprövningen skapar förutsättningar för att statens medel används på ett effektivt sätt.

Finansutskottet har också tidigare behandlat motionsyrkande om solidarisk samverkans ekonomi, senast i betänkande 2017/18:FiU20.

Samtliga motionsyrkanden avstyrktes i utskottens betänkanden, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottens förslag.

Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2018/19:SkU6y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2 till betänkandet.

Skatteutskottet avstyrker de fyra partimotionerna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna. I yttrandet finns fyra avvikande meningar där Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna tillstyrker sina respektive förslag.

Skatteutskottet anför i sitt yttrande att vårt välstånd ska tryggas med en hög sysselsättning bland både kvinnor och män, starka drivkrafter att arbeta och bättre förutsättningar för innovation, export och jobbskapande. Möjligheterna att starta och driva företag samt att lyckas som företagare ska bli bättre och skatten på arbete ska sänkas. En väl utformad generell och skattefinansierad välfärd framhålls som viktig för att utjämna människors livsvillkor och bidra till jämlikhet och jämställdhet. Skatteutskottet delar regeringens bedömning att den skattereform som enligt januariavtalet ska genomföras under mandatperioden syftar bl.a. till att minska hushållens skuldsättning och bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. Skatteutskottet delar också regeringens bedömning att flygskatten bör behållas och att mervärdesskatten på naturguidning fortsättningsvis bör vara nedsatt.

Kompletterande information

Nedan redovisas aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som lämnats efter det att vårpropositionen lämnades till riksdagen den 10 april 2019. Vidare redovisas en sammanfattning av Finanspolitiska rådets rapport 2019, Sveriges Kommuner och Landstings Ekonomirapport 2019 och Europeiska kommissionens landspecifika rekommendationer. Dessutom redovisas riksdagens behandling av propositioner som lämnats med anledning av de tillkännagivanden som riksdagen beslutade om i samband med beslut om statens budget 2019 samt riksdagens behandling av den extra ändringsbudget för 2019 som regeringen lämnade till riksdagen i mars 2019.

Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen

Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2019

I rapporten redovisar Riksbanken en bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden för åren 2019–2021. Riksbanken konstaterar att den goda globala konjunkturen håller i sig men att den som väntat gått in i en fas med lägre tillväxttakter. Inflationen i omvärlden har dock utvecklats oväntat svagt, särskilt i euroområdet. Flera centralbanker har kommunicerat en mer expansiv penningpolitik. Osäkerheten om utvecklingen i omvärlden bedömer Riksbanken som stor även i fortsättningen.

Riksbanken konstaterar att aktiviteten i svensk ekonomi är hög och att tillväxten var oväntat snabb under det fjärde kvartalet 2018. De senaste årens höga efterfrågan har lett till en stark utveckling på arbetsmarknaden med en historiskt hög sysselsättningsgrad. Konjunkturutsikterna bedöms som fortsatt goda även när ekonomin väntas gå in i en fas med lägre tillväxt än tidigare. En långsammare global tillväxt har lett till att ökningstakten i efterfrågan på svenska exportmarknader har mattats av något. En utveckling som Riksbanken bedömer kommer att fortsätta under de närmaste åren. Även den inhemska efterfrågan väntas bli mer måttlig främst till följd av en fortsatt nedgång i bostadsinvesteringarna. Riksbankens prognos är att BNP växer med 1,7 procent, 1,9 procent respektive 1,8 procent under 2019, 2020 och 2021.

Riksbanken bedömer att resursutnyttjandet i ekonomin är högre än normalt 2019–2021. Framåtblickande indikatorer för tillväxten och utvecklingen på arbetsmarknaden pekar enligt Riksbanken på att resursutnyttjandet fortsätter att vara högt.

Inflationen och inflationsförväntningarna är enligt Riksbanken sedan ett par år nära 2 procent. Inflationen väntas falla tillbaka tillfälligt 2019 eftersom energipriserna inte bedöms öka lika snabbt som under förra året. Men den starka konjunkturen i Sverige och ett stigande inflationstryck i omvärlden talar enligt Riksbanken för en inflation nära målet även 2020 och 2021.

IMF:s prognos för världsekonomin, april 2019

IMF konstaterar att BNP-tillväxten i världsekonomin växte starkt under 2017 och i början av 2018. Prognosen visar att tillväxten bromsar in, från 3,6 procent 2018 till 3,3 procent 2019, för att sedan växa till 3,6 procent 2020. Jämfört med föregående prognos har tillväxten reviderats ned.

Den lägre tillväxten förklaras t.ex. av att tillväxten i Kina väntas bli lägre bl.a. som en följd av handelskonflikten med USA och att utvecklingen i euroområdet har blivit svagare än förväntat.

Europeiska kommissionens vårprognos, maj 2019

Europeiska kommissionen prognostiserar att den europeiska ekonomin under 2019 fortsätter att växa för sjunde året i rad och att BNP förväntas öka i alla EU:s medlemsländer. Den senaste tidens avmattning i global tillväxt och världshandel, tillsammans med osäkerhet om handelspolitiken, drar dock ned utsikterna för BNP-tillväxten under 2019, men kommissionen förväntar sig att tillväxten vänder uppåt något under 2020. Enligt kommissionens bedömning kommer den ekonomiska tillväxten i EU helt och hållet bero på den inhemska aktiviteten. Det är en följd av att världsekonomin och den globala tillväxten väntas bli svagare 2019 och 2020, jämfört med den snabba ökningen under 2017. Osäkerheten i handelspolitiken och en fortsatt svag utveckling inom tillverkningsindustrin, framför allt bilindustrin, bedöms ligga bakom den svagare tillväxten.

Kommissionen konstaterar att fler än någonsin tidigare i EU:s medlemsländer har jobb, och enligt kommissionens bedömning kommer sysselsättningsökningen att fortsätta om än i en långsammare takt. Stigande löner, dämpad inflation, gynnsamma finansieringsvillkor och stödjande finanspolitiska åtgärder i vissa EU-länder väntas hålla uppe den inhemska efterfrågan. Sannantaget prognostiseras BNP-tillväxten till 1,4 procent 2019 i EU och till 1,2 procent i euroområdet.

Under 2020 väntas de negativa inhemska faktorerna minska i betydelse och den ekonomiska tillväxten i omvärlden ta fart igen med stöd av förbättrade globala finansiella villkor och politisk stimulans i några av tillväxtekonomierna. BNP för 2020 väntas öka till 1,6 procent i EU och till 1,5 procent i euroområdet.

Nedåtriskerna i prognosen är fortfarande höga. Risken för protektionistiska åtgärder runt om i världen och den pågående avmattningen av den globala BNP-tillväxten och världshandeln kan hålla i sig längre än väntat, särskilt om tillväxten i Kina blir lägre än väntat. I EU gäller riskerna ett avtalslöst brexit och att de tillfälliga störningar som tynger tillverkningsindustrin kan bli mer långvariga. Det bedöms också finnas en risk att ökande politisk osäkerhet och mindre tillväxtvänlig politik kan leda till sjunkande privata investeringar.

Kommissionens prognos visar att den ekonomiska tillväxten i Sverige dämpas från 2,3 procent 2018 till 1,4 procent 2019, främst genom att inhemska efterfrågan minskar. Tillväxten väntas däremot långsamt vända uppåt till 1,6

procent under 2020. Nettoexporten bidrar väsentligt till tillväxten. Arbetslösheten förväntas stabiliseras kring drygt 6 procent, och inflationen väntas ligga en bit under 2 procent under samma period. På grund av svagare tillväxt förväntas överskottet i de offentliga finanserna minska något, medan den offentliga skulden som andel av BNP fortsätter sin nedåtgående trend.

OECD:s prognos för världsekonomin, maj 2019

I OECD:s prognos förväntas den globala ekonomin växa måttligt under 2019 och 2020. Tillväxten bedöms som sårbar som följd av handelspolitiska spänningar, politisk osäkerhet, risker på finansmarknaderna och en avmattning av tillväxten i Kina. OECD:s bedömning är att BNP för världsekonomin kommer att växa med 3,2 procent 2019 och 3,4 procent 2020. Enligt OECD är den nuvarande tillväxttakten otillräcklig för att ge stora förbättringar av sysselsättningen eller levnadsstandarden.

I prognosen för Sverige bedöms den ekonomiska utvecklingen som robust, men tillväxten förväntas avta och beräknas uppgå till 1,6 procent 2019 och 2020. Den lägre tillväxten förklaras enligt OECD av lägre bostadsinvesteringar. Blygsamma löneökningar och lägre huspriser menar OECD håller tillbaka hushållens konsumtion. Sverige bedöms ha svårt att matcha arbetsökande med lediga jobb, vilket hämmar anställningar. Detta innebär enligt OECD att arbetslösheten inte väntas fortsätta att minska. Enligt OECD:s bedömning är inflationen nära målet om 2 procent, för 2019 prognostiseras inflationen till 1,6 procent och för 2020 till 1,9 procent.

Arbetskraftsundersökning – det första kvartalet 2019, SCB

Undersökningen visar att arbetskraftsdeltagandet för både inrikes och utrikes födda ökade under det första kvartalet 2019 jämfört med motsvarande kvartal 2018. Under det första kvartalet 2019 uppgick arbetskraftsdeltagandet i åldern 15–74 år till 72,8 procent, vilket motsvarar en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med motsvarande kvartal 2018. Sysselsättningsgraden ökade med 0,5 procentenheter under samma period, från 67,4 procent till 67,9 procent. Arbetslösheten uppgick till 6,8 procent det första kvartalet 2019, vilket innebär en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med motsvarande period 2018. Antalet arbetade timmar ökade med 2,2 procent mellan kvartalen. Säsongsrensats och utjämnats ökade sysselsättningsgraden, medan arbetslösheten endast uppvisade en liten förändring jämfört med föregående kvartal och uppgick till 6,3 procent.

Nybyggnad av bostäder, 24 maj 2019

Preliminära uppgifter visar enligt SCB:s undersökning på en oförändrad byggtakt under det första kvartalet 2019. Preliminärt påbörjades nybyggnation av totalt cirka 13 400 nya bostadslägenheter under det första kvartalet 2019. Det är nästan lika många som under motsvarande kvartal 2018 då 13 665 bostadslägenheter började byggas.

Av de påbörjade bostadslägenheterna finns 11 150 i flerbostadshus vilket är 4 procent fler än under 2018. Småhusbyggandet minskar mot förra året, 2 250 bostadslägenheter i småhus påbörjades under kvartalet vilket är cirka 700 färre än under samma period 2018. Utöver nybyggnationen gav även påbörjade ombyggnationer ett tillskott på cirka 550 bostadslägenheter jämfört med ett tillskott på 739 lägenheter under första kvartalet 2018.

Finansmarknadsstatistik, hushållens skuldsättning 28 maj 2019

Finansmarknadsstatistiken visar på en oförändrad tillväxttakt för hushållens lån i april. I april 2019 hade hushållens lån från monetära finansinstitut (MFI) en årlig tillväxttakt på 5,0 procent, vilket innebär att tillväxttakten är oförändrad jämfört med mars.

Totalt uppgick hushållens lån hos MFI till 4 064 miljarder kronor i april. Det är en ökning med 14 miljarder jämfört med föregående månad och 193 miljarder jämfört med motsvarande månad föregående år.

Bostadslånen utgjorde 82 procent av MFI:s totala utlåning till hushållen och uppgick i april till 3 330 miljarder. Det är en ökning med 11 miljarder jämfört med föregående månad och 157 miljarder jämfört med motsvarande månad föregående år. Bostadslånen hade en årlig tillväxttakt på 5,0 procent i april.

Hushållens konsumtionslån hade en tillväxttakt på 7,3 procent i april, vilket även det är oförändrat jämfört med mars. Tillväxttakten för lån med övriga säkerheter var 4,0 procent i april. Totalt uppgick hushållens konsumtionskrediter och lån med övriga säkerheter till 233 respektive 501 miljarder i april.

Nationalräkenskaperna det första kvartalet 2019

Nationalräkenskaperna för det första kvartalet 2019 visar att BNP säsongrensats steg med 0,6 procent jämfört med fjärde kvartalet 2018. Kalenderkorrigerat och jämfört med första kvartalet 2018 ökade BNP med 2,1 procent.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från Ekonomistyrningsverket (ESV), Konjunkturinstitutet (KI), Europeiska kommissionen, Riksbanken, OECD och IMF.

Efter det att 2019 års ekonomiska vårproposition lämnades har Riksbanken, Europeiska kommissionen, IMF och OECD under våren publicerat nya prognoser över det finansiella sparandet och det strukturella sparandet.

Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande*Procent av BNP respektive potentiell BNP*

	2019	2020	2021	2022
<i>Finansiellt sparande</i>				
Regeringen	0,6	0,7	1,1	1,9
Riksbanken	0,6	0,5	0,5	
Europeiska kommissionen	0,4	0,4		
IMF	0,5	0,3	0,3	0,3
OECD	0,8	1,0		
<i>Strukturellt sparande</i>				
Regeringen	0,2	0,5	1,0	1,9
Europeiska kommissionen	0,5	0,6		
IMF	0,4	0,3	0,3	0,3

Anm. Strukturellt sparande är uttryckt i termer av potentiell BNP.

Källa: 2019 års ekonomiska vårproposition, Riksbankens penningpolitiska rapport april 2019, Kommissionens vårprognos maj 2019, IMF World Economic Outlook april 2019 och OECD:s Economic Outlook maj 2019.

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019

Finanspolitiska rådet ska bedöma om finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser och de budgetpolitiska målen, i synnerhet överskottsmålet och utgiftstaket. Rådet ska även bedöma om finanspolitiken är i linje med konjunkturutvecklingen, långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar sysselsättning. Rådets uppgifter fullföljs framför allt genom rapporten Svensk finanspolitik som lämnas till regeringen i maj varje år. Rapporten ska bl.a. kunna användas som ett underlag för riksdagens granskning av regeringens politik.

Den 7 maj publicerades Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019. Nedan redogörs för huvuddragen av relevanta delar av rådets bedömningar och rekommendationer. Utöver det som nämns nedan påpekar rådet bl.a. i rapporten att Sverige har haft en lägre tillväxt i BNP per capita i internationell jämförelse under de allra senaste åren och att det i situationer när landet styrs av en övergångsregering kan bli svårt att uppfylla överskottsmålet och respektera utgiftstaket utan att vidta åtgärder som strider mot riktlinjerna för en övergångsregering. Rådet konstaterar även att växande inkomstskillnader har varit en trend inom OECD sedan mitten av 1980-talet och inte minst i Sverige. Rådet kommer att studera dessa skillnader vidare.

Det ekonomiska läget och stabiliseringspolitiken

Enligt rådet har konjunkturen i Sverige varit stark under flera år, men konjunkturtoppen har passerats och konjunkturen är nu i en avmattningsfas. Rådet anser att behovet av stabiliseringspolitiska åtgärder i nuläget är litet, men noterar även att Riksbankens utrymme för att kunna stabilisera konjunkturen är mycket begränsat. Om Sverige skulle drabbas av en allvarlig konjunkturedgång anser rådet att det inte är säkert att finanspolitikens

automatiska stabilisatorer räcker till. Regeringen bör därför enligt rådet vara beredd att vidta stabiliseringspolitiskt motiverade åtgärder.

Sysselsättningen och arbetslösheten

Rådet konstaterar att den svenska arbetsmarknaden sedan ett par år tillbaka är mycket stark med stor brist på arbetskraft i såväl näringslivet som den i offentliga sektorn. Sverige har tillsammans med Estland den högsta sysselsättningsgraden inom EU. Det största problemet på den svenska arbetsmarknaden är enligt rådet bristen på arbetskraft med rätt kompetens och de stora skillnaderna i sysselsättning och arbetslöshet mellan personer födda i Sverige och utanför Europa. Rådet är positivt till regeringens åtgärder för att minska dessa problem, men anser att de inte är tillräckliga. Rådet framhåller att det fortfarande finns behov av enkla jobb.

Överskottsmålet och utgiftstaket

Rådet anser att finanspolitiken för 2019 ligger i linje med överskottsmålet, men påpekar att varken det gamla eller det nya överskottsmålet har nåtts ur ett bakåtblickande perspektiv.

Rådet konstaterar att utgiftstaket sänktes av riksdagen i december 2018. Enligt rådet är budgeteringsmarginalerna därmed mer normala, och utrymmet under utgiftstaken står i bättre samklang med utrymmet som ges av överskottsmålet. Rådet välkomnar detta, men efterlyser även fortsättningsvis att regeringen klagör de principer och överväganden som styr valet av utgiftstak.

Skuldankaret och långsiktigt hållbara offentliga finanser

Från och med 2019 finns ett ankare för den offentliga sektorns bruttoskuld på 35 procent av BNP, med ett toleransintervall på +/- 5 procent. Bruttoskulden befinner sig för 2019 nära 35 procent av BNP. Rådet bedömer att det inte är sannolikt att bruttoskulden hamnar under 30 procent före nästa översyn av det finanspolitiska ramverket.

På längre sikt uppskattar rådet att den demografiska utvecklingen kommer att medföra påfrestningar på de offentliga finanserna. Den övergripande bilden är ändå enligt rådet att hållbarheten på längre sikt är förhållandevis god. Rådet påpekar dock att sådana bedömningar är mycket osäkra och känsliga för vilka beräkningsantaganden som görs.

Sveriges Kommuner och Landstings ekonomirapport, maj 2019

I rapporten prognostiseras att BNP-tillväxten i Sverige faller till 1,4 procent både 2019 och 2020, från 2,4 procent 2018. Den svagare tillväxten förklaras framför allt av en svag inhemsk efterfrågetillväxt. Sjunkande bostadsinvesteringar och en svag utveckling för övriga investeringar inom näringslivet väntas bidra till dämpningen.

Kommuner och regioner³ bedöms vara i en period med stora krav på omställning. Den demografiska utvecklingen med allt fler barn, unga och äldre ökar behoven av skola, vård och omsorg. Enligt SKL har utmaningarna i kommunsektorns ekonomi hittills delvis kunnat hanteras genom intäktsökningar från skatter och markförsäljning. Det är intäkter som har gynnats av högkonjunkturen som under 2020 bedöms gå mot sitt slut.

I rapporten konstaterar SKL att kommunsektorns överskott minskade från 26,5 miljarder kronor 2017 till knappt 15 miljarder kronor 2018. Kommunernas resultat försämrades också 2018. 69 kommuner redovisade underskott, och endast 109 av 290 kommuner klarade ett resultat som motsvarar 2 procent som andel av skatter och statsbidrag.

SKL räknar med att resultaten i kommunsektorn kommer att minska ytterligare 2019 trots att medelskattkraften förmodas öka med 5 öre i kommunerna och med 8 öre i regionerna. Enligt SKL behöver staten ta ett större ansvar för att möta de demografiska behoven. SKL:s bedömning är att det kommer att saknas 38 miljarder kronor 2022 för att klara ett resultat på 1 procent⁴, om kostnaderna i huvudsak tillåts öka i takt med befolkningsförändringarna och inget annat görs.

Europeiska kommissionens landspecifika rekommendationer

Europeiska kommissionen tar årligen fram rekommendationer till varje medlemsstat för förbättrad tillväxt och skapande av fler jobb, samtidigt som sunda offentliga finanser värnas. De landspecifika rekommendationerna för 2019 beslutades av kommissionen den 5 juni 2019 och planeras att antas av rådet i juli 2019.

Sverige rekommenderas att ta itu med risker kopplade till hushållens höga skuldsättning genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor på bolån eller genom att höja fastighetsskatten. Vidare rekommenderas Sverige att stimulera bostadsbyggandet där bristen är som störst, främst genom att ta bort strukturella hinder för byggandet, och effektivisera bostadsmarknaden, bl.a. genom att göra hyressättningen mer flexibel och se över kapitalvinstbeskattningen.

Kommissionen rekommenderar även Sverige att inrikta den ekonomiska politiken mot investeringar i utbildning och kompetensutveckling samt forskning och innovation. I rekommendationerna ingår även att Sverige bör investera i hållbara transporter för att rusta upp de olika trafikslagen, i synnerhet järnvägen.

³ Alla landsting har sedan den 1 januari 2019 bildat region och tagit över det regionala utvecklingsansvaret, enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Formellt kommer benämningen "landsting" att finnas kvar tills alla lagar har uppdaterats. Det handlar enligt SKL om 306 förslag till författningsförändringar som en konsekvens av namnbytet. Senast den 1 januari 2020 bör ändringarna träda i kraft för att benämningen "region" ska stå på valsedlarna 2022.

⁴ Enligt kommunallagen ska kommuner och landsting ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Ett överskott som motsvarar 2 procent av skatter och statsbidrag utgör en tumregel för en god ekonomisk hushållning.

Sverige bör även säkerställa en effektiv tillsyn och tillämpning av regelverken mot penningtvätt.

Nyligen avlämnade propositioner

Med anledning av de tillkännagivanden som riksdagen beslutade om hösten 2018 i betänkande 2018/19:FiU1 har följande propositioner lämnats till riksdagen. Samtliga dessa propositioner har behandlats av skatteutskottet.

Proposition 2018/19:82 Avskaffad särskild löneskatt för äldre

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:SkU18. I betänkandet föreslår skatteutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 15 maj 2019 debatterade kammaren förslaget och beslutade därefter i enlighet med skatteutskottets förslag.

Proposition 2018/19:54 Nya skatteregler för ägarskiftet mellan närstående i fåmansbolag

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:SkU17. I betänkandet föreslår skatteutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 8 maj 2019 debatterade kammaren förslaget och beslutade därefter i enlighet med skatteutskottets förslag.

Proposition 2018/19:89 Höjt tak för RUT-avdrag

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:SkU20. I betänkandet föreslår skatteutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 28 maj 2019 debatterade kammaren förslaget. Den 4 juni 2019 beslutade riksdagen i enlighet med skatteutskottets förslag.

Proposition 2018/19:94 Befrielse från koldioxid- och energiskatt och förändrad omräkning av skatt för diesel och bensin

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:SkU22. I betänkandet föreslår skatteutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 28 maj 2019 debatterade kammaren förslaget. Den 4 juni 2019 beslutade riksdagen i enlighet med skatteutskottets förslag.

2018/19:92 Återinförd skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:SkU21. I betänkandet föreslår skatteutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 28 maj 2019 debatterade kammaren förslaget. Den 4 juni 2019 beslutade riksdagen i enlighet med skatteutskottets förslag.

2018/19:73 Extra ändringsbudget – Sänkt moms på e-publikationer samt ändrad användning av vissa anslag

Propositionen behandlas i betänkande 2018/19:FiU36. I betänkandet föreslår finansutskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. Den 7 maj 2019 debatterade kammaren förslaget och beslutade därefter i enlighet med finansutskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet för här en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt. Det förslag till riksdagsbeslut som utskottet ska ta ställning till handlar om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Den ekonomiska utvecklingen

Utskottet kan konstatera att konjunkturen i omvärlden har stärkts under de senaste åren men att tillväxten har dämpats under 2018 och 2019, i synnerhet i Kina och i euroområdet. Även i Sverige har konjunkturen stärkts de senaste åren och tillväxten har varit hög. Efter flera år av högt resursutnyttjande noterar utskottet att tillväxten i Sverige väntas komma att mattas av och att BNP bedöms växa i en långsammare takt under 2019–2021 jämfört med de senaste åren. Den lägre tillväxten förklaras av en avmattning i den internationella konjunkturen, sjunkande bostadsinvesteringar och en inbromsning i den offentliga konsumtionen.

Som regeringen framhåller påverkas Sveriges ekonomiska utveckling i stor utsträckning av vår omvärld. Utskottet kan konstatera att det finns flera osäkerhetsfaktorer i prognosen över den ekonomiska utvecklingen i Sverige som regeringen kan behöva ha beredskap för i den ekonomiska politiken, bl.a. osäkerheten kring formerna för Storbritanniens utträde ur EU och fortsatta handelspolitiska spänningar mellan framför allt USA och Kina.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet konstaterar att den svenska ekonomin är stark trots det osäkra läget och att det är ordning och reda i de offentliga finanserna. Den breda parlamentariska förankring som finns om betydelsen av sunda offentliga finanser och det finanspolitiska ramverket är enligt utskottet mycket viktig. I det sammanhanget vill utskottet lyfta fram att besluten om en ny nivå på överskottsålet och införande av ett skuldankare är resultatet av brett parlamentariskt förankrade överväganden. Det värnar stabiliteten i det finanspolitiska ramverket.

De offentliga finanserna har redovisat överskott sedan 2015, och statsskulden är den lägsta sedan 1977. Utskottet konstaterar att enligt

regeringens medelfristiga prognos kommer de offentliga finanserna att uppvisa överskott samtliga år den kommande mandatperioden. I förhållande till den beslutade budgeten för 2019 noterar utskottet att regeringen reviderat ned prognosen för de offentliga finanserna, bl.a. till följd av att tillväxten i viktiga skattebaser, som lönesumman, hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar reviderats ned.

Utskottet håller med regeringen om att de budgetpolitiska målen skapar förutsättningar för att uppnå de politiska målen på ett sätt som är offentligfinansieellt hållbart på både kort och lång sikt. Mot bakgrund av det noterar utskottet att regeringens bedömning av det strukturella sparandet för det innevarande året och budgetåret innebär så små skillnader i förhållande till målet att det inte finns någon tydlig avvikelse. Utskottet delar därmed regeringens bedömning att inriktningen på finanspolitiken är i linje med överskottsmålet. Finanspolitiska rådet gör i sin årliga rapport samma bedömning. I likhet med regeringens anser utskottet att bruttoskuldens andel av BNP ligger inom skuldankarets toleransintervall för det innevarande året och budgetåret.

Liksom utskottet framhöll om uppföljningen av överskottsmålet när det behandlade ändringarna i ramverket våren 2017 (bet. 2016/17:FiU20 s. 70–71) är det förstås genom beslut om statens budget som det i praktiken avgörs om överskottsmålet nås, men att det medelfristiga perspektivet även i fortsättningen är centralt i den statliga budgetprocessen. För uppföljningen av skuldankaret innebär det att även om kravet på en skrivelse till riksdagen är kopplat till avvikelser från skuldankaret för det innevarande året och budgetåret så är det inte oväsentligt att riksdagen uppmärksammas på eventuella avvikelser i det medelfristiga perspektivet, på vad som orsakat dem och på hur regeringen avser att hantera dem.

Utskottet noterar att regeringen bedömer att finanspolitiken är långsiktigt hållbar. Det innebär att de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna kan hållas oförändrade på lång sikt utan att det resulterar i växande underskott och en alltför stor skuldsättning. Utskottet noterar vidare att Finanspolitiska rådet i sin rapport konstaterar att den demografiska utvecklingen kommer att medföra påfrestningar på de offentliga finanserna men att den övergripande bilden ändå är att hållbarheten på längre sikt är förhållandevis god.

Dessutom konstaterar utskottet att Sverige med god marginal klarar de gränsvärden för underskottet i de offentliga finanserna och för den offentliga skulden som anges i stabilitets- och tillväxtpakten.

Utskottet noterar också att regeringen i vårpropositionen i enlighet med praxis gör en bedömning av utgiftstakets nivå för det tredje tillkommande året, dvs. 2022. Enligt budgetlagen är det inte förrän i höstens budgetproposition som regeringen måste lämna ett förslag till utgiftstak för det tredje tillkommande året. Utskottet har inte för avsikt att föregripa den politiska diskussion som då ska föras om olika alternativ för utgiftstakets nivå men konstaterar att budgeteringsmarginalen som andel av de takbegränsade

utgifterna är större än regeringens egen riktlinje för detta. Utskottet håller med regeringen om att ett ledigt utrymme under utgiftstaket inte i sig betyder att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet med hänsyn tagen till eventuella inkomstförändringar. Utskottet noterar avslutningsvis att regeringen bedömer att utgiftstakets andel av potentiell BNP minskar från 27,4 procent till 27,0 procent under perioden 2019–2022.

Inriktningen på den ekonomiska politiken

Utskottet står bakom regeringens förslag om att inriktningen på den ekonomiska politiken ska vara att lösa samhällsproblemen och därmed skapa förutsättningar för fler jobb, att möta klimatutmaningarna, att trygga välfärden och att öka kunskaperna i skolan.

Med januariavtalet som grund ska en politik föras som leder till förändringar som är hållbara över tid och som tar Sverige framåt, vilket utskottet välkomnar.

Fler ska komma i arbete

Sysselsättningsgraden i Sverige är den högsta på över 25 år och den högsta inom EU. Trots detta noterar utskottet att arbetslösheten fortfarande är hög inom vissa grupper, att arbetskraften ofta saknar den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar och att skillnaden i sysselsättning mellan utrikes och inrikes födda är stor. Liksom regeringen anser utskottet att nyanländas integration i det svenska samhället ska präglas av en tydlig förväntan om, och goda möjligheter till, att de tillägnar sig det svenska språket och de yrkeskunskaper som efterfrågas på arbetsmarknaden. Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta att föra en politik som prioriterar jobben. En fortsatt utbyggnad av Kunskapslyftet skapar enligt utskottet förutsättningar för att fler arbetssökande ska komma i arbete. Utskottet delar regeringens bedömning om att tröskeln till det första jobbet bör sänkas genom en lägre skatt på arbete. Subventionerade anställningar är effektiva insatser för att få personer med svagare förankring på arbetsmarknaden i arbete.

Utskottet välkomnar vidare att regeringen avser att intensifiera arbetet med att stärka utrikes födda kvinnors företagande och etablering på arbetsmarknaden.

I likhet med regeringen anser utskottet att Sveriges välstånd ska tryggas med hög sysselsättning bland både kvinnor och män, starka drivkrafter till arbete och bättre förutsättningar för innovation, export och jobbskapande.

Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland

Sverige ska senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. För att målet ska nås har Sverige sedan 2017 ett klimatpolitiskt

ramverk. Utskottet välkomnar att regeringen avser att se över all relevant lagstiftning så att ramverket får genomslag och delar regeringens syn på att ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om samhället i en mer miljövänlig riktning och bidra till att fler kan göra klimatsmarta val. Genom kostnadseffektiva klimatinvesteringar som Klimatklivet och Industriklivet skapas förutsättningar för att minska klimatutsläppen. I likhet med regeringen anser utskottet att politiken ska inriktas på att fasa ut miljöskadliga subventioner såväl i Sverige som globalt. Utskottet delar också regeringens bedömning om att en grön skatteväxling bör genomföras.

Välfärden ska stärkas

Utskottet delar regeringens syn på att en väl utformad generell och skattefinansierad välfärd är viktig för att jämna ut människors livsvillkor och bidra till jämlikhet och jämställdhet. Den demografiska utvecklingen med allt fler barn, unga och äldre gör att behoven av skola, vård och omsorg ökar. Utskottet välkomnar att regeringen avser att fortsätta att föra en politik som stärker välfärden bl.a. genom att förstärka resurserna till kommunsektorn och genom att införa en uppdaterad kömiljard för att förbättra tillgängligheten inom hälso- och sjukvården.

Utskottet delar vidare regeringens syn på att Sverige ska ha höga ambitioner som kunskapsnation och att alla ska ges likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som krävs på morgondagens arbetsmarknad. I likhet med regeringen anser utskottet att det krävs en kunskapsskola som präglas av höga förväntningar på varje elev så att alla elever oavsett kön eller social bakgrund ges förutsättningar att nå målen för utbildningen. Utskottet välkomnar att regeringen avser att arbeta vidare med Skolkommisionens förslag för att öka likvärdigheten i skolan samt att förstärka det statliga stödet för att stärka likvärdigheten och kunskapsutvecklingen i skolan. Utskottet välkomnar också regeringens ambition att öka lärarnas förutsättningar att arbeta med uppgifter som är direkt kopplade till elevernas kunskapsutveckling.

Från samhällets sida ska både kvinnor och män mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva genom inträde på arbetsmarknaden. Som regeringen framhåller kräver sammanhållning och jämställdhet att kvinnor och män har lika rätt till utbildning och arbete. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet att regeringen avser att föra en politik som bekämpar hedersvåld och förtryck, bl.a. genom att förstärka resurserna på dessa områden.

Hela landet ska växa

Landsbygdens utveckling är viktig för hela Sverige. Som regeringen framhåller är det på landsbygden det skapas klimatsmart energi, sund och säker mat och värden som bidrar till jobb och välfärd. Bredband, vägar, järnvägar och bostadsbyggande förbättrar möjligheterna att bo och studera och arbeta i hela landet. Utskottet välkomnar att regeringen har satt upp ett mål om

hur många hushåll och företag som bör ha tillgång till bredband senast 2020 och att regeringen avser att förstärka den statliga närvaron i hela landet. Vidare delar utskottet regeringens syn på att bostadsmarknaden behöver reformeras och ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen när det gäller utformningen av investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande.

Tryggheten i Sverige ska öka

I likhet med regeringen anser utskottet att polisen och rättsväsendet ska ha de resurser som krävs för att möta grov och organiserad brottslighet samt ha en hög beredskap mot terrorism och säkra tryggheten i människors vardag. Utskottet kan också notera att regeringen avser att vidta åtgärder för att öka tryggheten i hela landet, stärka rättsväsendet och öka antalet polisanställda med 10 000 till 2024, vilket utskottet välkomnar. Liksom regeringen anser utskottet att vi bör fortsätta att utveckla försvarsförmågan för att öka tryggheten i Sverige och stabiliteten i vårt närområde.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. De alternativa förslagen till riktlinjer i följdmotionerna avstyrks. När det gäller motionsyrkandena från den allmänna motionstiden 2018/19 konstaterar utskottet att riksdagen tidigare avslagit liknande motionsyrkanden. Utskottet anser att dessa motionsyrkanden bör avstyrkas.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

av Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Cecilie Tenfjord Toftby (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Moderaterna föreslår i sin reservation.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 44 och
2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) samt
avslår proposition 2018/19:100 punkt 1 och motionerna
2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,
2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S),
2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,
2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 1 och 5,
2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD),
2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och
2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD).

Ställningstagande

Moderaternas politik syftar till att bygga ett samhälle som tar vara på varje människas förmåga, där alla får förutsättningar att växa samtidigt som det gemensamt skapas trygghet och sammanhållning. Med fler sysselsatta ökar välbståndet i samhället, samtidigt som det ökar skatteintäkterna som kan finansiera välfärden.

En större skattereform behöver genomföras. Den ska syfta till att stärka människors och familjers frihet och självbestämmande, skapa fler jobb och öka tillväxten. Den ska också värna sammanhållningen i Sverige på sikt. Skattereformen måste kombineras med en utgiftsreform som ska finansiera skattesänkningar. Lägre skatt på låga inkomster ska vara en central del av reformen. Marginalskatterna behöver sänkas för att fler ska utbilda sig och för att de som har utbildning ska arbeta mer. Tillväxtförutsättningarna i Sverige behöver stärkas, bl.a. genom konkurrenskraftiga bolags- och kapitalskatter. Höjda miljöskatter bör övervägas. Det reformerade skattesystemet ska vara effektivt, men det är ännu viktigare att det har ett brett stöd.

Det är centralt att upprätthålla lag och ordning för att samhället ska fungera. Rättspolitikerna måste därför bli stramare. Det behövs fler poliser som dessutom

stannar längre i yrket, vilket kan åstadkommas genom bättre villkor för polisen.

Ett starkt försvar är en av statens grundläggande kärnuppgifter. Den svenska försvarsförmågan behöver därför byggas ut. Sverige bör gå med i Nato, och den civila beredskapen behöver bli bättre.

Den svenska hälso- och sjukvården ska präglas av hög kvalitet och tillgänglighet för alla. Att korta vårdköerna är av högsta prioritet.

Sverige behöver en jämlik skola som fokuserar på kunskap, prioriterar ordning och reda samt sätter den enskilda elevens resultat och ansträngningar i centrum. Målet för skolan ska vara att Sverige inom tio år ska vara bland de tio främsta i PISAM-mätningarna. För att nå dit behövs bl.a. ökade undervisningstimmars, fler karriärlärartjänster och en reformerad lärarutbildning med ökat fokus på kunskap och inläring.

För att öka den svenska tillväxten är det viktigt att fler jobbar. Ett bra företagsklimat där nya företag kan starta, och etablerade företag kan växa, är centralt för både sysselsättningen och reallöneutvecklingen.

Den mest betydande uppgiften på den svenska arbetsmarknaden är att bryta det utanförskap och bidragsberoende som drabbar människor som står långt från arbetsmarknaden. Allt fler av de som inte arbetar får sin försörjning från andra system än arbetslöshetsförsäkringen, och det krävs en större bidragsreform som tar ett helhetsgrepp kring bidragssystemen.

Systemet för arbetskraftsinvandring behöver ses över för att förenkla och snabba på internationella rekryteringar. Kompetensutvisningar ska stoppas, och talangvisum för högkvalificerad arbetskraft ska införas.

Svensk arbetsmarknad präglas av stora matchningsproblem. Arbetsförmedlingen bör läggas ned i sin nuvarande form till förmån för en mindre myndighet som fokuserar på att rusta långtidsarbetslösa till jobb.

Sverige ska vara ett öppet land mot omvärlden som ska föra en sammanhållen integrationspolitik. Sverige ska bejaka öppenhet i kombination med en rättssäker och reglerad invandring. Språkutbildning och samhällsorientering bör ges redan under asyltiden. Det bör införas en obligatorisk kompetenskartläggning av asylsökande direkt vid ankomsten till Sverige.

För att skickliga lärare ska få bra betalt behöver antalet karriärtjänster i utanförskapsområden fortsätta att utökas. För att ge administrativ avlastning för lärarna behöver fler lärarassistenter anställas, särskilt i utanförskapsområden. Förskolans uppgift är att förbereda barn inför skolstarten. När ekonomin tillåter ska därför rätten utökas till 30 timmars förskola i veckan för barn med föräldrar som får långvarigt försörjningsstöd eller som är arbetslösa.

Många vuxna och barn lever i dag under hedersrelaterat våld och förtryck. Det svenska samhället behöver arbeta mer aktivt med att motarbeta ojämställdhet. Det bör införas en särskild brottsrubricering för hedersbrott där kontexten och sammanhanget ges en större betydelse. Det bör även införas en särskild brottsrubricering så att tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder förbjuds.

Migrationspolitiken ska utformas med hänsyn till det stora flyktingmottagandet och integrationsproblemen. Sverige behöver därför ta emot färre asylsökande och permanent skärpa migrationslagstiftningen. Dessutom bör det övervägas om systemet med tillfälliga uppehållstillstånd ska återinföras.

Den breda uppslutningen bakom Parisavtalet signalerar att klimatutmaningen ska tas på allvar och att världens länder känner gemensamt ansvar för att hejda klimatförändringarna. Sverige ska vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, utan att det står i motsats till tillväxt och jobbskapande.

De miljöproblem som Sverige har måste lösas. För att värna den biologiska mångfalden är äganderätten central och något som behöver stärkas.

Kärnkraften spelar en central roll för svensk fossilfri elförsörjning. Kärn- och vattenkraft fyller viktiga roller som bas- och reglerkraft i energisystemet, medan förnybar energi behöver fortsätta att utvecklas för att Sverige ska kunna nå miljömålen. Målet om 100 procent förnybar energi bör bytas ut mot ett mål om ett 100 procent fossilfritt elsystem.

Sverige är ett glesbefolkat land med långa avstånd. En förutsättning för att Sverige ska hålla ihop är att människor och företag har möjlighet att växa och utvecklas, oavsett om de finns på landsbygden eller i storstäderna. Svensk bostadspolitik är i behov av ett högt reformtempo för sänkta trösklar för byggande och främjande av de långsiktiga spelreglerna på bygg- och bostadsmarknaderna.

Flyget spelar en extra viktig roll i ett avlångt, glesbefolkat land som Sverige. Flyget ska bära mer av sina miljökostnader, men den nuvarande flygskatten är inte ett lämpligt sätt att uppnå det. De överenskommelser som styr flygsektorn bör omförhandlas.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

av Dennis Dioukarev (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Sverigedemokraterna föreslår i sin reservation.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) och
avslår proposition 2018/19:100 punkt 1 och motionerna
2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,
2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S),
2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,
2018/19:2783 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 44,
2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 1 och 5,
2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,
2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och
2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD).

Ställningstagande

Sverigedemokraterna strävar efter ett samhällsbygge som tar hänsyn till människans komplexitet och grundläggande behov. Politikens grunduppdrag bör vara att skapa trygghet och stabilitet samt ge goda förutsättningar för enskilda att både få utveckla sin egen individualitet och få vara del av en större gemenskap. Den ekonomiska politiken ska prioritera välfärdens huvudområden.

Den svenska hälso- och sjukvården ska hålla hög internationell kvalitet. Förutsättningarna för detta finns, men sjukvården är under hård press. Ett antal områden inom sjukvården måste stärkas, bl.a. vårdens tillgänglighet, patienternas rättsliga ställning och återinförande av patientansvariga läkare.

Sjukvårdspersonalen är en av välfärdens viktigaste yrkesgrupper, och det är angeläget att deras arbetssituation förbättras för att arbete inom hälso- och sjukvård ska bli mer attraktivt. Det bör införas legitimation för undersköterskor för att ge yrket högre status, och anställda inom vården behöver få större möjlighet till inflytande över sina arbetscheman.

Sverige behöver en samlad och långsiktig plan för att hantera den ökande psykiska ohälsan, bl.a. behöver en långsiktig nationell strategi tas fram.

Polisen har en avgörande roll för upprätthållande av lag och ordning. Polisen behöver förstärkas, bl.a. genom fler anställda och bättre arbetsvillkor. Det ökade antalet poliser kommer att medföra en högre arbetsbelastning för Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården som därför kommer att behöva öka kapaciteten med fler anstalts- och häktesplatser. För att kunna genomföra kostnadsbesparingar i svensk kriminalvård bör Sverige ingå bilaterala avtal för att hyra anstaltsplatser i andra EU-länder som har lägre dygnskostnad för sina platser.

Målet med den svenska migrationspolitiken ska vara en kontrollerad och hanterbar invandring. Bland annat ska gränskontrollerna förstärkas och permanentas, id-kontroller återinföras och transportöransvaret utökas. En rättssäker och sammanhållen asylprocess är av högsta vikt. En sådan kan bl.a. uppnås genom att enbart ge tidsbegränsade uppehållstillstånd, ställa högre krav på stärkt identitet och göra en översyn av ersättningar till asylsökande. Det finns även behov av goda förutsättningar för återvandring, krafttag bör tas mot illegala migranter, kraven för anhöriginvandring bör skärpas, möjligheterna för arbetskraftsinvandring förbättras och kravet på registrering av EES-medborgare vid Migrationsverket återinföras. Därtill bör det införas krav på språkkunskap och en längre vistelsetid i Sverige innan man kan få svenskt medborgarskap.

Vi anser att Sverige ska föra en biståndspolitik som skapar förutsättningar för människor i fattigdom och förtryck att förbättra sina levnadsvillkor. Fokus för biståndspolitikerna ska vara fattigdomsbekämpning, och barnens bästa ska stå i centrum. För att vi ska kunna åstadkomma detta ska politiken ha en tydlig inriktning mot bistånd till de minst utvecklade länderna.

Sverige ska stå fritt från försvarsallianser, och därför behöver en omfattande upprustning av försvaret göras. Sverige bör även ingå i ett försvarsförbund med Finland. Försvarsmakten ska ha möjligheter att införskaffa materiel och genomföra övningar samt utbilda fler värnpliktiga och officerare. Det civila försvaret bör återupprättas och flygvapnet förstärkas.

Grundskola, gymnasium och högre utbildning är centrala för att lotsa unga människor in i samhället och in på arbetsmarknaden. Ett statligt övertagande av huvudmannaskapet för grundskolan framstår som alltmer nödvändigt. Det bör genomföras insatser för personal inom förskolor och skolor, hedersproblematik behöver hanteras och det ska vara ordning och reda i klassrummen.

Statens åtaganden i fråga om den ekonomiska tryggheten utgör en grundbult i samhällskontraktet. Alla medborgare ska kunna förvänta sig stöd i händelse av sjukdom, föräldraskap och pension. Arbetslöshetsförsäkringen bör bli helt statligt finansierad, och administrationen ska övertas av Försäkringskassan. Dessutom behöver rehabiliteringskedjan stärkas, kvoteringen i föräldraförsäkringen avskaffas och systemet för underhållsstöd ses över.

Det finns ett antal problem som de kommande årens arbetsmarknadspolitik måste lösa. En väl fungerande arbetsmarknadspolitik bör innehålla få men effektiva insatser som syftar till att arbetssökande ska få fasta anställningar. Arbetsförmedlingen bör avvecklas i sin nuvarande form, möjligheterna till återinförande av lärlingsanställningar utredas och undantagen i turordningsreglerna utökas.

Bostadspolitikerna ska skapa förutsättningar för människor att bo och leva i de boendeformer som passar den egna livssituationen bäst. Det har saknats framförhållning i bostadspolitikerna, vilket har lett till bostadsbrist och trångboddhet. Möjligheten till EBO (eget boende) för asylsökande ska avskaffas, och en nationell handlingsplan ska tas fram som identifierar otrygga områden i landets tätorter och tillgodoser behov av åtgärder för ökad trygghet.

Sverige ska ha både fungerande städer och landsbygd. Landets infrastruktur måste utvecklas och underhållas effektivt. Järnvägen och det svenska vägnätet är ryggraden i infrastrukturen för arbetspendlare och för industrins logistik. Flyget är också viktigt för ett glesbefolkat land med stort exportberoende. För att stärka infrastrukturen på dessa områden behöver bl.a. den befintliga järnvägsinfrastrukturen rustas upp och kontaktledningssystemet stärkas. Dessutom behöver kapaciteten på Inlandsbanan utökas och projektering av en östlig förbindelse runt Stockholm påbörjas.

Naturen ska bevaras och förvaltas på ett sätt som balanserar och tar hänsyn till samhällets olika intressen. Det moderna samhället och den tekniska utvecklingen måste bejakas, men det är samtidigt av vikt att bevara och återställa naturvärden.

Kärnkraften har en given roll i fråga om att minska Sveriges beroende av fossila bränslen och samtidigt tillförsäkra hushåll och industri driftsäker och kostnadseffektiv elproduktion. Vattenfall behöver få ett ägardirektiv att driva Ringhals 1 och 2 under reaktorernas tekniska livslängd.

Avslutningsvis behöver ett antal förändringar på skatteområdet genomföras. ROT-avdrag för hemlarm bör införas, beskattningen av investerarsparkonto och kapitalförsäkringar återställas, sjukvårdsskatten avskaffas, ränteavdraget trappas ned och SINK-skatten sänkas.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Vänsterpartiet föreslår i sin reservation.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår proposition 2018/19:100 punkt 1 och motionerna

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,

2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:2783 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 44,

2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 1 och 5,

2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD),

2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och

2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD).

Ställningstagande

Under de senaste decennierna har den ekonomiska ojämlikheten ökat. Jag anser att den inriktning av politiken som regeringen föreslår förstärker rådande inkomstskillnader och ökar ojämlikheten. Den ekonomiska politiken bör inriktas på öka jämlikheten och göra Sverige till världens mest jämlika land, bl.a. genom att ett nytt skattesystem införs som omfördelar från hög- till låginkomsttagare och genom att kapitalinkomster, stora förmögenheter, arv och höga inkomster beskattas mer än i dag. Sammantaget bör skattekvoten öka, och de ökade resurserna bör användas till att stärka välfärden så att kvaliteten kan förbättras.

Kommunsektorn står inför stora demografiska utmaningar och stora rekryteringsbehov de närmaste åren. Därför bör ökade resurstillskott till kommunsektorn prioriteras, bl.a. så att lönerna kan höjas och arbetsvillkoren

förbättras. För att fler ska vilja arbeta inom välfärdens områden måste politiken också inriktas på att öka attraktiviteten i välfärdssektorn och förbättra arbetsmiljön.

Vinstjakten i välfärden förvrider dess sätt att fungera och måste därför stoppas. Den modell för vinstbegränsning som föreslogs i betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) bör införas.

För att klara framtidens vårdbehov behöver politiken slå vakt om en skattefinansierad vård, och en storsatsning på primärvården behöver prioriteras under den kommande mandatperioden. I stället för att kömiljarder införs bör politiken inriktas på långsiktiga lösningar där kvalitet står i fokus. Den statliga styrningen över resurs- och kompetensutvecklingen för att hantera plats- och personalbristen inom hälso- och sjukvården bör också öka, liksom riktade insatser för att förstärka personalens villkor.

För Vänsterpartiet är allas rätt till kunskap det viktigaste målet med utbildningspolitiken. Under de senaste åren har utvecklingen dock gått åt fel håll, från klassutjämning till klassförstärkning. Politiken bör inriktas på att skapa en likvärdig och bra skola i hela landet genom att staten återtar huvudmannaskapet för skolan.

Alla ska kunna känna en trygghet i att klara sig ekonomiskt vid sjukdom, varför politiken bör inriktas på att återupprätta en sjukförsäkring som bygger på trygghet och solidaritet mellan alla som omfattas av den genom att förändra regelverken och höja ersättningsnivåerna.

Det överordnade målet för Vänsterpartiets ekonomiska politik är full sysselsättning och ökad jämlikhet. Arbetslivet ska vara tryggt och hållbart med plats för fler. I dag är arbetslivet varken hållbart eller inkluderande. En stor grupp löntagare har osäkra anställningar, och många arbetsplatser har en bristfällig arbetsmiljö. Politiken bör inriktas på att vända utvecklingen genom en aktiv arbetsmarknadspolitik med tonvikt på god matchning, kunskapshöjande insatser och funktionella stöd till de som bäst behöver dem.

Arbetsmarknadsutbildning är ett av de viktigaste verktygen i en aktiv arbetsmarknadspolitik, varför politiken bör inriktas på att utöka antalet utbildningsplatser. Genom subventionerade anställningar skapas förutsättningar för de som står längst från arbetsmarknaden att få ett jobb.

Arbetslöshetsförsäkringen är en central del av den svenska arbetsmarknadsmodellen och avgörande för den enskildes trygghet och handlingsutrymme. Politiken bör därför inriktas på att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring. Politiken bör också inriktas på att genomföra arbetstidsförkortning genom att införa sex timmars arbetsdag.

Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen till att uppnå ett fossilfritt samhälle. Ambitionsnivån i klimatpolitiken behöver höjas, och Sverige bör anta skärpta mål i linje med vad klimatet kräver och vara drivande för att så också sker både i EU och på global nivå. För att Sverige ska nå klimatmålen bör politiken inriktas på att genomföra breda samhällsnyttiga investeringar och införa styrmedel som bidrar till utsläppsminskningar. Kapitalflöden som i dag investeras i energi- och resurskrävande

samhällsbyggande och ett fossilbaserat energisystem behöver styras mot satsningar som gynnar förnybar energi, energieffektiviseringar och koldioxidneutrala material. En grön statlig investeringsbank bör inrättas som kan leda utvecklingen mot fler investeringar i t.ex. klimatsmart infrastruktur och förnybar energi.

Sverige ska vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem, och målet ska vara att senast 2040 ha 100 procent förnybar energiförsörjning. För att målet ska nås bör politiken inriktas på en omfattande utbyggnad av förnybara energikällor som solenergi, vindkraft och biobränsle. Kärnkraften bör avvecklas och resurser avsättas för att energieffektivisera industrin. Politiken bör också inriktas på att fasa ut fossilberoendet och på att elektrifiera transportsektorn och industrin samt på att styra om så att en större andel av godstransporterna sker via järnväg. Ekonomiska incitament bör användas för att få industrin och bostadssektorn att investera i energieffektivisering. Utfasning av bensin och diesel måste påskyndas genom ökad inblandning av förnybara drivmedel. Ett mål bör beslutas om att inga nya bilar som drivs med fossila bränslen ska säljas i Sverige efter 2025.

För att uppsläppsminskar ska nås behöver också transporteffektiviteten öka genom ökade investeringar och nya styrmedel så att förutsättningarna för att gå, cykla och resa kollektivt förbättras. Staten bör ta ett ökat ansvar för att stärka tillgängligheten till kollektivtrafik och järnväg samt göra de klimattefektiva färdsätten billigare än de klimatbelastande.

Sverige behöver en ny bostadspolitik som kan möta bostadsbristen, bostadssegregationen och klimatomställningen. Politiken bör inriktas på att öka bostadsbyggandet, med fokus på miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror där staten tar ett större ansvar för finansieringen och kommunerna lever upp till sitt bostadsförsörjningsansvar.

De bostadspolitiska stöd som Vänsterpartiet och regeringen införde under den förra mandatperioden behöver återinföras, utvecklas och förstärkas. För att stimulera byggandet av hyresbostäder bör staten ta över delar av risken för hyresrättens finansiering och ett statligt byggbolag inrättas med uppgift att bygga lägenheter, främst hyresrätter, som alla ska ha råd att efterfråga.

Marknadshyror i nyproduktion leder till kraftigt höjda hyror och ökad bostadssegregation, varför politiken bör inriktas på att införa en ny hyresmodell som sänker hyresnivån för nyproducerade hyresrätter, s.k. Vänsterhyror, som baseras på låneräntan i stället för den kalkylränta som man normalt sätter hyrorerna utifrån.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Kristdemokraterna föreslår i sin reservation.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och

2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) samt

avslår proposition 2018/19:100 punkt 1 och motionerna

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2,

2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:2783 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 44,

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 1 och 5,

2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD),

2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 och

2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M).

Ställningstagande

Kristdemokraterna vill ha en ekonomisk politik som tillvaratar varje människas förmåga och som underlättar för alla att gå från utanförskap till arbete. Den ekonomiska politiken ska skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den allt hårdare globala konkurrensen, men också för människor att bygga goda relationer och känna trygghet och tillit. Den ekonomiska politiken ska stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket är grunden för ett fungerande samhälle där människor känner tillit till varandra. En välfungerande ekonomisk politik ger resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. BNP-måttet är centralt för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt, men eftersom det exkluderar faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande bör ett livskvalitetsindex införas i den officiella statistiken.

Sverige drar för närvarande nytta av en god konjunktur, och tack vare tidigare jobbreformer finns det förutsättningar för en hög sysselsättning och en god tillväxt. Samtidigt har Sverige stora utmaningar som den nuvarande politiken är alltför passiv inför. Det behövs reformer som kan säkra en jämlik sjukvård i hela landet, öka tryggheten inom äldreomsorgen, öka bostadsåtgärden och utveckla kriminalvården.

Vården är inte jämlik, och det finns fortsatta brister med vårdköer och överbeläggningar som påverkar patientsäkerheten. Politiken ska därför inriktas på en reformagenda för hälso- och sjukvården. Det ska bl.a. införas prestationsbaserade ersättningssystem för att ge landstingen förutsättningar och drivkraft att arbeta med att korta vårdköerna (en s.k. kömiljard) och minska beläggningen. Målet bör vara att man får träffa rätt vårdkontakt inom 24 timmar (en s.k. vårdgaranti) och att alla patienter får plats på en vårdavdelning med rätt medicinsk kompetens (en s.k. vårdplatsgaranti). Därutöver ska barn- och ungdomshälsovården stärkas. Ökad psykisk ohälsa hos barn och unga är

ett av vår tids största samhällsproblem. Vidare krävs det ett statligt huvudmannaskap för sjukhus- och primärvården för att alla i hela landet ska få tillgång till högkvalitativ vård.

Det ska göras mer för att utveckla den gemensamt finansierade äldreomsorgen. Utökat självbestämmande när det gäller såväl boende som hemsänd mat och färdtjänst är här viktiga delar, liksom fler platser i anpassade boenden. Forskning visar att kvalitativ äldreomsorg förutsätter att personalen får en personlig relation med de äldre och kan skapa en trygg miljö. Äldreomsorgens personal ska ges förutsättningar för detta, och deras arbetsvillkor ska förbättras. Det handlar om att värna medarbetare, deras familjeliv och hälsa, men också om att stärka möjligheten att rekrytera mer personal. I dag är personalens möjligheter till fortbildning små och karriärstegen få inom äldreomsorgen. Det behövs därför större utbildningsinsatser.

Sverige har låga ambitioner för social bostadspolitik. Det ägda boendet tycks bli alltmer reserverat för de som har god tillgång till kapital, via föräldrar eller själva. Kapitalsvaga hushåll med lägre men stabila inkomster får däremot allt svårare att ta sig in på marknaden för ägt boende. Det är djupt problematiskt. Att göra det möjligt att äga sitt boende skapar en rad positiva effekter. Områden med en stor andel ägt boende har lägre brottslighet och högre social stabilitet. Ägt boende är därför en viktig faktor i att bryta utanförskap och segregation. Hyresrätten riskerar att bli en fattigdomsfälla som driver på ekonomisk ojämlikhet. Därför är det dags för breda sociala reformer för eget ägt boende. Möjligheten att äga sitt eget boende ska stärkas med åtgärder som exempelvis ett startlån för bostadsköp och ett bättre bospårande.

För ökad trygghet i samhället krävs att hela rättsväsendet stärks. Polis, åklagare och domstolar har tidigare fått stora resurser för att bekämpa brottslighet och ökande otrygghet. Nu krävs att Kriminalvården också får förutsättningar att göra sin del i rättskedjan. Kriminalvården kommer att behöva byggas ut kontinuerligt under överskådlig tid. En god kriminalvård är en förutsättning för att de intagna ska rehabiliteras och inte bara förvaras. Det ökade inflödet av intagna som har sin bakgrund i socialt utsatta områden och/eller kriminella nätverk ställer nya krav på Kriminalvårdens förebyggande arbete. Återanpassning till samhället och utslussning är en viktig del av Kriminalvårdens arbete. Därutöver behövs det fler poliser och hårdare straff, inte minst för allvarlig våldsbrottslighet.

Arbetsmarknaden och skattepolitiken ska reformeras för att förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap. Arbetsmarknaden är tudelad med hög arbetslöshet i utsatta grupper och en god arbetsmarknad för övriga. Denna tudelning riskerar att fördjupas om inte omfattande reformer genomförs. Det behövs både mer yrkesutbildning och fler arbeten som kräver lägre kvalifikationer (s.k. enkla jobb). Det ska finnas anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader medan den anställde lär sig jobbet på jobbet. Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter ska reformeras så att marknaderna kan växa. Det handlar framför allt

om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster. Därutöver är kompetensförsörjningen en helt central fråga där det behövs ytterligare reformer och en utbyggnad av utbildningsväsendet. Dessutom ska Arbetsförmedlingen reformeras för att förbättra matchningen.

Sverige har i dag ett stort behov av en förbättrad integrationspolitik. En human flyktingpolitik kräver också en väl fungerande integration. Nyanlända behöver snabbare få arbete och en hållbar bostadssituation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2018/19:100 2019 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2).

Följdmotionerna

2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

2018/19:3093 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 5–11 i motionen).

2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 3–4 i motionen.

2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan för att delta i G20 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1050 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättvisande mått på Sveriges välfärd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige snarast ska införa euron som valuta och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2783 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intäkterna från försäljningen av statliga bolag ska användas för att amortera av på statsskulden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2897 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera regeringens ramverk för välförhållanden med den officiella statistiken och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta ett nationellt centrum för solidarisk ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en statlig investeringsbudget och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2018/19:SkU6y

2019 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde.

I fyra avvikande meningar tillstyrker Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Utskottets övervägande

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att Moderaternas, Sverigedemokraternas, Vänsterpartiets och Kristdemokraternas förslag om en annan inriktning avslås.

Jämför avvikande mening 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2020.

De globala klimatförändringarna är vår tids ödesfråga. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Det mål som riksdagen har beslutat om att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären ska uppnås. Ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om samhället i miljövänlig riktning och bidra till att fler kan göra klimatsmarta val i sin vardag. Miljöskadliga subventioner behöver fasas ut såväl i Sverige som globalt. En kraftfull grön skatteväxling ska genomföras. Samhällets klimatinvesteringar ökar och bidrar till jobb och företagande i hela landet. Företagen har en nyckelroll i den gröna omställningen. Ambitionen är att klimatomställningen ska ske på ett sådant sätt att alla har möjlighet att vara en del av lösningen. Den ekonomiska politiken ska fortsätta att bidra till att de svenska miljömålen nås. Möjligheterna att starta och driva företag samt att lyckas som företagare ska bli bättre, och skatten på arbete sänkas.

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Till följd av målet om att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp till atmosfären behöver utsläppen av koldioxid från svenska kraftvärmelanläggningar minska. Regeringen föreslår därför att energi- och koldioxidskatten höjs för fossila bränslen som används i kraftvärmeverk för produktion av värme till fjärrvärmenätet. Flygets klimatpåverkan ska minska. Efter förslag i budgetpropositionen för 2018 infördes en skatt på flygresor fr.o.m. den 1 april 2018. Flygskatten bör behållas, och i Regeringskansliet bereds nu frågan om att komplettera regleringen med att införa en reduktionsplikt för

biodrivmedel i flyg. En hög inblandning av hållbart förnybart bränsle ska ges ekonomiska incitament. Sverige ska ta ledartröjan för att omförhandla de internationella avtal och konventioner som i dag sätter stopp för en skatt på flygbränsle som kan ersätta dagens skatt på flygresor. Mindre, regionala flygplatser som påverkas negativt av flygskatten får ett särskilt stöd. I syfte att minska utsläppen av koldioxid från gruvsektorn, och bidra till en globalt hållbar utveckling, föreslår regeringen att nedsättningarna av energi- och koldioxidskatten avskaffas för diesel som används i arbetsfordon vid tillverkningsprocessen i gruvindustriell verksamhet. Sedan den 1 juli 2017 beskattas kemikalier i viss elektronik för att driva på utvecklingen mot en giftfri hemmiljö. För att öka kemikalieskattens styreffekt föreslår regeringen att skattenivåerna och det maximala skattebeloppet per vara höjs. För varor som innehåller mindre hälsofarliga kemikalier finns fortsatt möjlighet till avdrag med 50 eller 90 procent av skatten.

Den 1 januari 2018 sänktes mervärdesskatten på förevisning av naturområden och dylikt (naturguidning). Riksdagen tillkännagav i december 2018 att mervärdesskatten bör höjas till 25 procent. Regeringen vill dock fortfarande främja möjligheterna att bedriva naturturism, inte minst i mindre företag och utanför storstadsområdena. Den lägre mervärdesskattesatsen på dessa tjänster bör därför bestå. Regeringens bedömning redovisas vidare i propositionen Vårändringsbudget för 2019.

Den omfattande skattereform som enligt den sakpolitiska överenskommelsen ska genomföras under mandatperioden syftar bl.a. till att minska hushållens skuldsättning och bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. De senaste årens förändringar av bostadsbeskattningen har gått i riktning mot en minskad löpande beskattning och en ökad beskattning vid transaktionstillfällena. För att öka rörligheten på bostads- och arbetsmarknaden ändrades dock reglerna för uppskov med beskattning av kapitalvinst vid avyttring av privatbostad 2017, vilket innebär att taket för uppskovsbelopp slopats för avyttringar av privatbostäder som sker under perioden den 21 juni 2016 till den 30 juni 2020. Dessutom har metoden för att beräkna uppskovets storlek vid köp av en billigare bostad ändrats, så att den, utom i undantagsfall, blivit mer generös. Räntebeläggningen på uppskovsbeloppet ska enligt januariavtalet avskaffas. Det finns behov av ytterligare reformer för att öka utbudet av bostäder och förbättra marknadens funktionssätt. Flera åtgärder för att främja bostadsbyggandet och öka utbudet av byggbar mark har vidtagits. Ett investeringsstöd för att bygga hyresrätter infördes under den föregående mandatperioden. Stödets utformning ska ses över för att koncentreras och effektiviseras och riktas om till hyresrätter i hela landet.

Regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2019 bl.a. att kemikalieskatten höjs. I propositionen Extra ändringsbudget för 2019 – Sänkt mervärdesskatt på elektroniska publikationer förlås att mervärdesskattesatsen för elektroniska publikationer sänks till 6 procent. Sammantaget bedöms

förslagen innebära att skatteintäkterna ökar med 0,47 miljarder kronor 2019 och med ca 1 miljard kronor per år 2020–2022

Moderaterna

I partimotion 2018/19:3095 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

För att öka drivkrafterna till arbete och företagsamhet behöver skatterna sänkas, skattebaser breddas och det totala skattetrycket i Sverige bli lägre. Framför allt behöver skatterna på låga inkomster sänkas så att det lönar sig bättre att gå från bidrag till jobb. Dessutom måste kombinationen av skatter och bidrag analyseras samlat om inte utanförskapet än en gång ska tillåtas att växa. Världens högsta marginalskatter på högre inkomster behöver sänkas så att flit och förkovran lönar sig bättre. Det är avgörande för både hög kvalitet i välfärden och för växande företag. Bolagsskatter och kapitalskatter måste vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

En moderat skattereform kommer att utgå från de samhällsproblem som behöver lösas. Det perspektivet glöms ofta bort i skattedebatten av såväl politiker som intresseorganisationer och andra debattörer. Moderaterna ser förvisso behovet av att förenkla och förtydliga skattesystemet, men det bör aldrig vara det enda eller det primära syftet med en reform. Skattereformen bör göras i syfte att skapa fler jobb, öka tillväxten och värna sammanhållningen. Det är i dag för svårt för utrikes födda i allmänhet och nyanlända i synnerhet att komma in på den svenska arbetsmarknaden och skaffa sig en egen försörjning.

Moderaterna inleder nu arbetet med en skattereform med följande utgångspunkter.

- Den ska vara fullt finansierad med lägre samlat skattetryck.
- Den ska ge drivkrafter och stöd för full sysselsättning.
- Den ska gynna flit och förkovran.
- Den ska uppmuntra till företagande och entreprenörskap för högre tillväxt och fler investeringar.
- Den ska bidra till hållbarhet och sammanhållning.
- Den ska värna skattesystemets legitimitet.

Utifrån dessa utgångspunkter gör Moderaterna nu en bred genomgång av den erfarenhet som finns av skatteförändringar. Man kommer att träffa forskare och praktiker och genomföra både interna och externa seminarier. I samband med Moderaternas stämma i höst presenteras ytterligare steg.

Reglerna för personaloptioner behöver förbättras skriver motionärerna. Skatter ska inte sätta käppar i hjulet för företag som vill växa. Ska vi klara välfärdens utmaningar på längre sikt behöver villkoren för företagens investeringar förbättras och skatterna på arbete minska. Vidare anför motionärerna att skattesystemet ska belöna ansträngning, minimera

särbehandling och kryphål samt uppfattas som legitimt. Då kan fler investeringar hamna i Sverige.

Moderaterna vill också se en snabbare omställning inom sjöfart och flyg. Eftersom Sverige är ett stort land ska skatter och regler straffa utsläpp, inte avstånd eller resande i sig.

Flyttskatterna bör ses över i stort, anser motionärerna, och ett första steg är att se över systemet med uppskov efter försäljning av bostäder.

I ett avlångt, glesbefolkat land som Sverige spelar flyget en extra viktig roll. Samtidigt bidrar flyget till koldioxidutsläpp vars negativa konsekvenser förstärks eftersom de sker på hög höjd. Moderaterna anser att flyget ska bära mer av sina miljökostnader men menar att den nuvarande flygskatten inte är ett lämpligt sätt att göra det på. Flygskatter utformade som den svenska med en fast avgift per resenär har visat sig ha negativa samhällsekonomiska effekter och har mycket liten positiv effekt på klimatet. Moderaterna vill ställa krav på inblandning av biodrivmedel i flygbränslet, vilket skulle vara en åtgärd som på riktigt kan bidra till att minska utsläppen från flyget, anser motionärerna.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2018/19:3092 av Oscar Sjöstedt (SD) m.fl. föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Sverigedemokraterna budgeterar för substantiella skattelättnader på inkomst av tjänst liksom på inkomst av tidigare tjänst, dvs. pension. I grunden avskaffas själva begreppet inkomst av pension, och Sverigedemokraterna menar att skattesatsen ska vara densamma oberoende av om arbetet utförs i dag eller utfördes för många år sedan. Därför har man utformat ett jobbskatteavdrag för både inkomst av tjänst och inkomst av pension. Jobbskatteavdraget för äldre ökas, enligt Sverigedemokraternas förslag, med tydligt fokus på de lägsta inkomsterna där arbetsinkomster upp till 180 000 kronor per år i praktiken blir helt skattefria. En rimlig utgångspunkt är enligt Sverigedemokraternas mening att ge äldre positiva snarare än negativa incitament att stanna kvar på arbetsmarknaden frivilligt. Därför vill man slopa den särskilda löneskatten för äldre. Sverigedemokraterna satsar 25 miljarder kronor årligen på att dels öka jobbskatteavdraget, dels inkludera samtliga beskattningsbara pensionsinkomster i det.

När det gäller skattepolitiken vill Sverigedemokraterna se en översyn av inkomstskatterna i syfte att gynna låg- och medelinkomsttagare. Sverigedemokraterna väljer att avslå det kommande förslaget om att slopa värnskatten.

Sverigedemokraterna vill utvidga dagens ROT-avdrag till att även gälla installation och abonnemang av hemlarm. Vidare stärker man även medlen för att bevara, vårda, levandegöra och sprida kunskap om fornlämningar,

kulturlandskap och bebyggelse, bl.a. genom ett ROT-avdrag öronmärkt för kulturhistoriska bebyggelsemiljöer.

Sverigedemokraterna vill återställa den senaste skattehöjningen på investeringssparkonten och kapitalförsäkringar.

Sverigedemokraterna föreslår vad de anser vara ett helt nytt och skattemässigt väldigt gynnsamt system för privat pensionssparande som baseras på hur det nuvarande systemet för tjänstepension är uppbyggt: inget skatteavdrag när själva sparandet äger rum men inte heller någon beskattning när man väl tar ut sitt sparkapital i form av pension. I stället utgår en låg schablonbeskattning motsvarande 15 procent av föregående års statslåneränta per år, precis som för tjänstepensionen, motsvarande 0,08 procent för 2018, att jämföra med 0,45 procent för ett vanligt investeringssparkonto. Pengarna kan tas ut tidigast fr.o.m. 55 års ålder och under en period om minst fem år, även det i likhet med tjänstepensionen. Ett premietak sätts som motsvarar ett prisbasbelopp, motsvarande 45 500 kronor för 2018.

Sverigedemokraterna motsätter sig förmånsbeskattningen på privata sjukvårdsförsäkringar, sjukvårdsskatten.

Ränteavdragen föreslås trappa ner från nuvarande 30 till 25 procentenheter under en femårsperiod, alltså 1 procentenhet per år. Därefter görs en grundlig analys av hur den privata skuldsättningen har utvecklats och hur den förväntas utvecklas framöver. I kombination med de sänkta ränteavdragen föreslår man skattesänkningar på arbetsinkomster som riktas mot låg- och medelinkomsttagare. Sverigedemokraterna vill också underlätta för fler flyttkedjor inom bostadsbeståndet genom slopat tak och slopad tidsgräns för uppskovsbeloppet.

Sverigedemokraterna vill se över momssystemet i sin helhet och arbeta för ett system som undviker snedvridande incitament för konsumtionen och i stället tar sin utgångspunkt i en jämnt applicerbar beskattning. Överlag är det Sverigedemokraternas mening att en skatteväxling mellan moms och arbetsinkomster vore gynnsam för Sverige eftersom sysselsättningseffekten blir mer påtaglig av sänkta skatter på arbetsinkomster. Sverigedemokraterna föreslår därför följande: återställ moms på restaurang- och cateringtjänster, burkar och plastflaskor samt naturguider till 25 procent, och utred en växling från moms till skattesänkning på arbetsinkomster.

Sverigedemokraterna motsatte sig höjningen av den särskilda inkomstskatten för utomlands boende (SINK) från 20 procent till 25 procent. Regeringens skattehöjning har medfört att många personer valt att i stället gå över till en beskattning enligt inkomstskattelagen trots att de varken bor i Sverige eller utnyttjar de svenska välfärdsfunktionerna. Sverigedemokraterna motsätter sig en straffbeskattning för bl.a. pensionärer som flyttar utomlands och budgeterar därmed för att bevara dagens skattesats.

Sverigedemokraterna säger nej till höjd kemikalieskatt.

Nyttan med flygskatten står inte i proportion till de negativa konsekvenserna för enskilda, enligt motionärerna. Sverigedemokraterna vill därmed avskaffa flygskatten.

Sverigedemokraterna säger vidare nej till ändrad bränslebeskattning av värmeproduktion som i realiteten innebär en skatthöjning för kraftvärme.

Sverigedemokraterna är i grunden positivt inställda till att gruvindustrins reduktioner av energiskatten och koldioxidskatten för diesel fasas ut. Man motsätter sig däremot att det sker så snabbt som regeringen föreslår. Skattenedsättningen bör fasas ut successivt under mandatperioden.

Sverigedemokraterna säger nej till kilometerskatten som medför ökade kostnader för medborgare och företag.

Sverigedemokraterna avskaffar bonus–malus-reformen, och regelverket för beskattning av personbilar återgår till det som gällde 2017.

Vänsterpartiet

I partimotion 2018/19:3094 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Vänsterpartiet anser att skattepolitiken ska läggas om med höjd skatt på höga inkomster och sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. Skatt på förmögenheter, arv och gåvor ska införas samtidigt som miljöskatterna skärps.

Vänsterpartiet avvisar det aviserade slopandet av värmskatten och uppger att de i samband med höstens budgetmotion kommer att presentera ett samlat skatteförslag, där inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare sänks och skatten höjs för höginkomsttagare. Vänsterpartiet uppger även att de i höstens budgetmotion kommer att presentera en plan för att helt slopa klyftan mellan skatt på arbetsinkomster och skatt på övriga inkomster.

Vänsterpartiet avvisade förslaget om sänkt bolagsskatt och anser att bolagsskatten bör återgå till 22 procent.

Vänsterpartiet anser att skattereglerna för delägare i fåmansbolag (de s.k. 3:12-reglerna) behöver reformeras. Vänsterpartiet anser att 3:12-reglerna i ett första steg behöver reformeras i enlighet med förslagen i lagrådsremissen Förändrade skatteregler för delägare i fåmansföretag.

Enligt motionärerna behöver Sverige göra en större skattereform. Dels behöver det samlade skatteuttaget öka, dels behöver skatteuttaget fördelas mer rättvist. Ett bärande inslag i en sådan skattereform bör vara en höjning av de förmögenhetsrelaterade skatterna. Vänsterpartiet anser att såväl förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt som en fastighetsskatt som baseras på bostädernas värde bör införas. Vänsterpartiet kommer att återkomma med utformningen av dessa i samband med sin budgetmotion till hösten.

Av rättvise- och offentligfinansiella skäl föreslår Vänsterpartiet att skatten på höga kapitalinkomster från kapitalvinster och utdelningar höjs och görs progressiv. I höstens budgetmotion återkommer Vänsterpartiet med den konkreta utformningen.

Vänsterpartiet avser att lägga fram ett förslag på ett tak för underlaget för ränteavdragen.

Vänsterpartiet anser att principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan länge har varit och även i fortsättningen bör vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Koldioxidskatten är ett centralt styrmedel i vår nationella klimatpolitik. Vänsterpartiet anser att klimatskadliga subventioner i form av undantag från koldioxidbeskattning för verksamheter utanför handelssystemet därför bör fasas ut.

Vänsterpartiet uppger att beskattning av drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska transportsektorns klimatpåverkan men även att den är exempel på ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på höginkomsttagare med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan tillgång till alternativ till bilen. Vänsterpartiet anser det angeläget att träffsäkra styrmedel utformas för att minska klyftor mellan stad och landsbygd och att det vid behov införs kompensatoriska åtgärder för att beakta rättviseperspektivet när t.ex. skatter ger negativa fördelningseffekter. För att möta en ökad elektrifiering av vägtrafiken med stärkt regional rättvisa anser Vänsterpartiet att det är angeläget att arbetet med en reform av vägtrafikbeskattning inleds redan nu.

För att våra nationella miljömål ska uppnås anser Vänsterpartiet att det krävs ytterligare styrmedel där även beskattning ingår. Dessa styrmedel bör inriktas på att minska belastningen på våra ekosystem och skapa ekologiskt hållbara näringar.

Kristdemokraterna

I partimotion 2018/19:3096 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Kristdemokraterna vill framöver se satsningar på anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader för en tid, medan den anställde lär sig jobbet på jobbet. Detta vill Kristdemokraterna kombinera med ytterligare riktade jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster.

Därutöver måste vi, enligt motionärerna, motverka orimliga skatter för entreprenörer och minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

Kristdemokraterna föreslår ett jobbskatteavdrag för föräldrar som stegvis byggs ut till 500 kronor per förälder och månad. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen även omfatta andra inkomster såsom föräldrarenpenning eller a-kassa.

Taket för uppskov på reavinstskatten ska tas bort permanent om man köper ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad.

Kristdemokraterna vill utreda och införa ett förmånligt bosparande som förval för alla unga mellan 18 och 34 år med inkomst av tjänst, där ett skatteavdrag ingår i de första 60 månaderna där personen tjänar 12 000 kronor eller mer per månad. Systemet fungerar så att 500 kronor av lönen efter skatt avsätts till ett bosparande, och staten kompenserar med ett skatteavdrag på 20 procent, vilket gör att den disponibla inkomsten kompenseras.

Det krävs reformer för att dämpa drivkrafter att låna och därmed minska hushållens och ekonomins sårbarhet framöver. Kristdemokraterna eftersträvar en blocköverskridande överenskommelse om en långsam nedtrappning av ränteavdragen växlat mot sänkta inkomstskatter.

För att ytterligare förstärka äldres ekonomi vill Kristdemokraterna införa dubbelt jobbskatteavdrag redan från 64 års ålder, i stället för som i dag vid 65 års ålder, för att de äldre själva ska få ut mer av sin arbetsinkomst efter skatt. Genom Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budget genomfördes även en skattesänkning som kom alla pensionärer till del.

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt flera skarpa förslag. Generellt vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet. Kristdemokraterna föreslår därför slopad skattenedsättning i gruvindustriell verksamhet samt att en skatt på plastkassar och på förbränning av osorterade sopor ska införas. Kristdemokraterna vill vidare utveckla bonus-malus-systemet så att det inkluderar fler miljöaspekter. Kristdemokraterna har också flera förslag för att minska flygets klimatpåverkan.

Kristdemokraterna är pådrivande för att minska jordbrukarnas regelkrångel. För att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft har Kristdemokraterna föreslagit att skatten på diesel som används inom jordbruket ska sänkas under förutsättning att inblandningen av biodrivmedel ökar.

Utöver biståndsbudgeten bör staten på olika sätt främja frivilliga engagemang och att människor ger gåvor till biståndsändamål, enligt motionärerna. Därför har Kristdemokraterna och Moderaterna återinfört möjligheten till skattereduktion för gåvor till hjälporganisationer i den budget som riksdagen antagit för 2019.

Regeringen har öppnat upp för en återinförd fastighetsskatt på ägt boende. Kristdemokraternas uppfattning är klar: fastighetsskatten ska inte återuppväckas.

Kristdemokraterna vill utreda och införa ett förmånligt bosparande som förval för alla unga mellan 18 och 34 år med inkomst av tjänst, där ett skatteavdrag ingår i de första 60 månaderna för personer som tjänar 12 000 kronor eller mer per månad. Systemet fungerar så att 500 kronor av lönen efter skatt avsätts till ett bosparande, och staten kompenserar med ett skatteavdrag på 20 procent, vilket gör att den disponibla inkomsten kompenseras.

Avsättningen blir därmed 6 000 kronor per år eller 30 000 kronor under den skattereducerade perioden.

Beskattningen av ägarlägenheter skiljer sig åt från bostadsrätter. En ägarlägenhet beskattas som ett småhus, vilket innebär 0,75 procent av taxeringsvärdet med ett tak på drygt 7 000 kronor. Bostadsrätter beskattas samtidigt bara till 0,3 procent och max 1 350 kronor per år. Den som har en ägarlägenhet ska därutöver betala andra avgifter kopplade till småhus. I dagsläget är all nyproduktion av lägenheter och hus undantagna från fastighetsavgiften i femton år, men när väl dessa nyproducerade fastigheter ingår i den ordinarie beskattningen kommer ägarlägenheter skattemässigt att missgynnas. Därför bör den orättvisan i beskattning tas bort så att fastighetsavgiften för ägarlägenheter behandlas som för bostadsrätter.

Utskottets ställningstagande

Vårt välstånd ska tryggas med en hög sysselsättning bland både kvinnor och män, starka drivkrafter att arbeta och bättre förutsättningar för innovation, export och jobbskapande. Ett eget jobb ger möjlighet till egen försörjning och självbestämmande. Ett bättre företagsklimat förbättrar möjligheterna att leva och bo på landsbygden. Möjligheterna att starta och driva företag samt att lyckas som företagare ska bli bättre, och skatten på arbete sänkas.

En väl utformad generell och skattefinansierad välfärd är viktig för att jämna ut skillnader i människors livsvillkor och bidra till jämlikhet och jämställdhet. Dessutom främjar en sådan välfärd en god ekonomisk utveckling. Samtidigt är klimatfrågan en av vår tids största utmaningar.

Utskottet delar regeringens bedömning att den skattereform som enligt januariavtalet ska genomföras under mandatperioden bl.a. syftar till att minska hushållens skuldsättning och bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. Vidare delar utskottet regeringens bedömningar att flygskatten bör behållas och att mervärdesskatten på naturguidning bör fortsätta att vara nedsatt.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag att avskaffa nedsättningarna av energi- och koldioxidskatten för diesel som används i arbetsfordon vid tillverkningsprocessen i gruvindustriell verksamhet. Det görs i syfte att minska utsläppen av koldioxid från gruvsektorn och bidra till en globalt hållbar utveckling. Utskottet står vidare bakom regeringens förslag att höja kemikalieskatten.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde.

Utskottet avstyrker partimotionerna 2018/19:3095 (M), 2018/19:3092 (SD), 2018/19:3094 (V) och 2018/19:3096 (KD) i de delar som är aktuella nu.

Stockholm den 16 maj 2019

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Per Åsling (C), Niklas Wykman (M), Hillevi Larsson (S), Helena Bouveng (M), Bo Broman (SD), Tony Haddou (V), Boriana Åberg (M), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Anna Vikström (S), Joar Forssell (L), Eric Westroth (SD), Rebecka Le Moine (MP), Kjell Jansson (M) och Sultan Kayhan (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Boriana Åberg (M) och Kjell Jansson (M) anför:

För att öka drivkrafterna till arbete och företagsamhet behöver skatterna sänkas, skattebaser breddas och det totala skattetrycket i Sverige bli lägre. Framför allt behöver skatterna på låga inkomster sänkas så att det lönar sig bättre att gå från bidrag till jobb. Dessutom måste kombinationen av skatter och bidrag analyseras samlat om inte utanförskapet än en gång ska tillåtas att växa. Världens högsta marginalskatter på högre inkomster behöver sänkas så att flit och förkovran lönar sig bättre. Det är avgörande för både hög kvalitet i välfärden och för växande företag. Bolagsskatter och kapitalskatter måste vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige.

Svenska folket betalar bland världens högsta skatter och ska också kunna räkna med att varje krona gör så stor nytta som möjligt. Varje skattekrona som slösas bort tär på skattemoralen oavsett om pengarna går till religiös extremism, kravlösa bidrag eller fuskas bort i välfärdssystemen. Det skadar sammanhållningen i vårt land.

Skatterna har höjts med 60 miljarder kronor, bl.a. på högre inkomster, regleringarna har ökat, och reformer har uteblivit. Regeringen lade ned en utredning om entreprenörskap eftersom den bl.a. skulle undersöka skatter som är skadliga för entreprenörskap. Bolagsskatten har inte blivit mindre betungande (skattesatsen kommer att sänkas när avdragsmöjligheterna begränsas, men skatteuttaget blir lika stort), och reformer på bostadsmarknaden har uteblivit.

Arbete och ansträngning blev mer lönsamt samtidigt som skatten sänktes för landets alla pensionärer och den särskilda löneskatten för äldre som jobbar togs bort. Sammanhållningen i hela landet stärktes genom minskad beskattning på avstånd och resande.

En moderat skattereform kommer att utgå från de samhällsproblem som behöver lösas. Det perspektivet glöms ofta bort i skattedebatten av såväl politiker som intresseorganisationer och andra debattörer. Vi ser förvisso behovet av att förenkla och förtydliga skattesystemet, men det bör aldrig vara det enda eller det primära syftet med en reform. Skattereformen bör göras i syfte att skapa fler jobb, öka tillväxten och värna sammanhållningen. Det är i dag för svårt för utrikes födda i allmänhet och nyanlända i synnerhet att komma in på den svenska arbetsmarknaden och skaffa sig en egen försörjning. Tillväxten per person är låg både i ett historiskt och i ett internationellt

perspektiv. Arbetskraftsbristen är stor i nästan alla sektorer, inte minst i välfärden. Alltför många företag och entreprenörer väljer att expandera i andra länder än Sverige. För att öka drivkrafterna till arbete och företagsamhet behöver skattesatserna komma ned, skattebaserna breddas och det totala skattetrycket sänkas. Dessutom behöver kombinationen av skatter och de samlade bidragssystemen analyseras samlat för att inte utanförskapet återigen ska ta fart när ekonomin vänder ned.

Moderaterna inleder nu arbetet med en skattereform med följande utgångspunkter: Den ska vara fullt finansierad med lägre samlat skattetryck, ge drivkrafter och stöd för full sysselsättning, gynna flit och förkovran, uppmuntra till företagande och entreprenörskap för högre tillväxt och fler investeringar, bidra till hållbarhet och sammanhållning samt värna skattesystemets legitimitet.

Utifrån dessa utgångspunkter inleder vi nu en bred genomgång av den erfarenhet som finns av skatteförändringar. Vi kommer att träffa forskare och praktiker och genomföra både interna och externa seminarier. Vi kommer att presentera ytterligare steg i samband med Moderaternas stämma i höst.

En skattereform måste syfta till att lösa samhällsproblem. Moderaterna diskuterar gärna en bred skattereform med de fyra partier som står bakom januariöverenskommelsen, men då måste de presentera mer detaljer kring vad de vill åstadkomma med en skattereform, omfattningen på den och grundläggande faktorer såsom om skattetrycket bör öka eller minska till följd av reformen. I väntan på sådana besked arbetar vi vidare med den moderata skattereformen.

Det måste bli enklare att starta, driva, utveckla och äga företag i Sverige. Entreprenörer ska ha förutsättningar att vilja och våga satsa på sina idéer. Arbetet med att genomföra regelförbättringar ska prioriteras, både här hemma och på EU-nivå. Exempelvis behöver reglerna för personaloptioner förbättras. Skatter ska inte sätta käppar i hjulet för företag som vill växa. För att ta vara på den nya teknikens möjligheter och utveckla Sveriges internationella konkurrenskraft behövs en sammanhållen och offensiv digitaliseringspolitik. Moderaterna vill att Sverige ska bli världsledare på att nyttja digitaliseringens möjligheter.

Ska vi klara välfärdens utmaningar på längre sikt behöver villkoren för företagets investeringar förbättras och skatterna på arbete minska. Skattesystemet ska belöna ansträngning, minimera särbehandling och kryphål samt uppfattas som legitimt. Då kan fler investeringar hamna i Sverige. Moderaternas skattereform ska främja detta.

Moderaterna tänker fortsätta bedriva en miljö- och klimatpolitik som ger så stor effekt som möjligt för varje satsad skattekrona.

Regeringen har inte förmått att ta ledningen för minskade utsläpp. Snabba och dåligt förberedda skatteförändringar på exempelvis solceller och biodrivmedel har i stället minskat förutsägbarheten och därmed försämrat förutsättningarna för stabila och långsiktiga villkor för aktuella branscher. Dessutom har regeringens politik dömts ut som ineffektiv av regeringens egna

expertmyndigheter, som Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet. Under Alliansens tid vid makten minskade utsläppen av växthusgaser, men nu har trenden brutits och utsläppen ökar igen. Nya initiativ krävs både i Sverige och på EU-nivå för att den ekonomiska politiken och miljömställningen ska understödja varandra. Det är akut att möta klimatförändringarna. Därför är det ytterst viktigt att våra insatser gör största möjliga skillnad. Sverige behöver kraftfulla och effektiva styrmedel för att minska klimathotet och kunna agera föredömligt för världen. Samtidigt bör vi verka i EU och genom klimatkonventionen United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) för att effektiva insatser för klimatet också görs i vår omvärld. Varje satsad klimatkrona ska göra största möjliga nytta.

Moderaterna vill också se en snabbare omställning inom sjöfart och flyg. Eftersom Sverige är ett stort land ska skatter och regler straffa utsläpp, inte avstånd eller resande i sig.

Alla olika aspekter av bostadspolitiken bör tas upp för en seriös diskussion. Moderaterna vill därför nå en bred politisk överenskommelse över blockgränsen, med utgångspunkt i att systemet delvis behöver förändras i grunden. Rörligheten i det befintliga beståndet behöver öka, produktionskostnaderna behöver minska, planprocesser och överklagandeprocesser behöver bli kortare och vägarna in till det ägda boende behöver bli fler. Flyttskatterna bör ses över i stort och ett första steg är att se över systemet med uppskov efter försäljning av bostäder.

Regeringens politik riskerar i flera avseenden att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjda drivmedelsskatter, dyrare energiproduktion, en införd flygskatt och hotet om en lastbilsskatt är bara några exempel. Detta slår särskilt hårt mot landsbygden, där bilen ofta är nödvändig för att ta sig till jobbet, skolan och träningen. Det är en politik som Sverige inte har råd med.

I ett avlångt, glesbefolkat land som Sverige spelar flyget en extra viktig roll. Samtidigt bidrar flyget till koldioxidutsläpp vars negativa konsekvenser förstärks eftersom de sker på hög höjd. Moderaterna anser att flyget ska bära mer av sina miljökostnader, men menar att den nuvarande flygskatten inte är ett lämpligt sätt att göra det på. Flygskatter utformade som den svenska med en fast avgift per resenär har visat sig ha negativa samhällsekonomiska effekter och har mycket liten positiv effekt på klimatet. Det är inte flygresorna som är farliga, utan det är flygens utsläpp som vi måste minska. Det kan man göra genom att satsa på forskning för en grön omställning av flyget. Då måste styrmedlen vara smart utformade så att branschens innovationskraft inte hämmas. En stor brist med den rödgröna regeringens flygskatt är nämligen att den helt saknar miljöstyrande effekt. Moderaterna vill ställa krav på inblandning av biodrivmedel i flygbränslet, vilket skulle vara en åtgärd som på riktigt kan bidra till att minska utsläppen från flyget.

Vi tillstyrker att Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Bo Broman (SD), David Lång (SD) och Eric Westroth (SD) anför:

I Sverigedemokraternas alternativ till oppositionsvårbudget 2019 går vi fram med tydliga prioriteringar inom välfärdens huvudområden, såsom en god infrastruktur för ett levande Sverige inom såväl landsbygd som storstad. Vi motsätter oss förödande höjningar av flyg- och kemikalieskatten och återställer besparingar som regeringen har föreslagit.

Sverigedemokraterna budgeterar för substantiella skattelättnader på inkomst av tjänst liksom på inkomst av tidigare tjänst, dvs. pension. I grunden avskaffas därmed själva begreppet inkomst av pension, och vi menar att skattesatsen ska vara densamma vare sig arbetet utförs i dag eller utfördes för många år sedan. Därför har vi utformat ett jobbskatteavdrag för både inkomst av tjänst och inkomst av pension. Vi ökar jobbskatteavdraget för äldre med tydligt fokus på de lägsta inkomsterna där arbetsinkomster upp till 180 000 kronor per år i praktiken blir helt skattefria. En rimlig utgångspunkt är enligt Sverigedemokraternas mening att ge äldre positiva snarare än negativa incitament att stanna kvar på arbetsmarknaden frivilligt. Vi vill därför slopa den särskilda löneskatten för äldre. Sverigedemokraterna satsar 25 miljarder kronor årligen på att dels öka jobbskatteavdraget, dels inkludera samtliga beskattningsbara pensionsinkomster i det. Det innebär samtidigt att det förhöjda grundavdraget för äldre slopas, eftersom det är mindre omfattande än jobbskatteavdraget.

Sverigedemokraterna är principiellt sett inte motståndare till lägre marginalskatter. Däremot bör kostnaderna för det offentliga, i form av minskade skatteintäkter, när värnskatten slopas vägas mot andra viktiga investeringar inom kommunsektorn i form av vård, skola och äldreomsorg. När det gäller skattepolitiken vill vi se ett en översyn av inkomstskatterna i syfte att gynna låg- och medelinkomsttagare. Därmed väljer vi att avslå det kommande förslaget om att slopa värnskatten.

Det allt osäkrare samhällsklimatet med ett högt antal inbrottsstölders medför att allt fler bör ges incitament och den ekonomiska möjligheten att installera och använda sig av ett hemlarm. Vi vill därför utvidga dagens ROT-avdrag till att även gälla installation och abonnemang av hemlarm. Vid budgeterar för en trygghets-ROT. I vår budget stärker vi även medlen för att bevara, vårda, levandegöra och sprida kunskap om fornlämningar, kulturlandskap och bebyggelse, bl.a. genom ett ROT-avdrag öronmärkt för kulturhistoriska bebyggelsemiljöer.

Regeringens två höjningar av beskattningen på schablonbeloppet på investeringssparkonton och kapitalförsäkringar är olyckliga ur flera perspektiv. Regeringen har tidigare helt slopat möjligheten att spara privat i en pensionsförsäkring, vilket lett till att många i stället börjat spara i just kapitalförsäkringar eller investeringssparkonton. Med de skattepålagor som

regeringen, med passivt stöd från borgerliga partier, har infört samt den osäkerhet som dessa medför för framtiden innebär det att möjligheten att påverka sin egen pension numera är kraftigt begränsad. Sverigedemokraterna vill därför återställa den senaste skattehöjningen på investeringssparkonton (ISK) och kapitalförsäkringar (KF).

Det offentliga ålderspensionssystemet kommer inte att leverera tillräckligt höga pensioner, men i dag saknas i praktiken helt och hållet möjligheter och incitament att spara till sin egen pension. Därför föreslår vi ett helt nytt och skattemässigt väldigt gynnsamt system för privat pensionssparande. Enkelt uttryckt baseras det på hur det nuvarande systemet för tjänstepension är uppbyggt: inget skatteavdrag när själva sparandet äger rum men inte heller någon beskattning när man väl tar ut sitt sparkapital i form av pension. I stället utgår en låg schablonbeskattning motsvarande 15 procent av föregående års statslåneränta per år, precis som för tjänstepensionen, motsvarande 0,08 procent för 2018, att jämföra med 0,45 procent för ett vanligt investeringssparkonto. Pengarna kan tas ut tidigast från 55 års ålder och under en period om minst fem år, även det i likhet med tjänstepensionen. Ett premietak sätts som motsvarar ett prisbasbelopp, motsvarande 45 500 kronor för 2018.

Under 2018 införde den rödgröna regeringen med passivt stöd från Alliansen en förmånsbeskattning på privata sjukvårdsförsäkringar. En ökad beskattning på privat sjukvård kan medföra att allt fler väljer att ställa sig i de ordinarie vårdköerna och på så sätt ytterligare belastar den redan problemfyllda offentliga vården med längre väntetider. Sverigedemokraterna motsätter sig därför sjukvårdsskatten eftersom vi inte ser dess positiva samhällsekonomiska nytta för en mer jämlik vård.

Ränteavdraget är problematiskt på flera sätt, eftersom staten subventionerar lånande medan man straffbeskattar sparande. Vid en förändring gäller det att gå fram oerhört försiktigt, och därför anser Sverigedemokraterna att varje krona i förändrat ränteavdrag ska växlas mot en inkomstskattelättnad på arbetsinkomster för hushållen. Vårt förslag är att trappa ned ränteavdragen från nuvarande 30 till 25 procentenheter under en femårsperiod, alltså 1 procentenhet per år. Därefter görs en grundlig analys av hur den privata skuldsättningen har utvecklats och hur den förväntas utvecklas framöver. I kombination med de sänkta ränteavdragen föreslår vi påtagliga skattesänkningar på arbetsinkomster som riktas mot låg- och medelinkomsttagare. Det medför att de allra flesta hushåll blir nettovinnare på reformerna, men vissa enstaka hushåll med mycket höga inkomster och med hög skuldsättning kan däremot i viss mån bli nettoförlorare. Dessa hushåll tenderar dock att ha större ekonomiska marginaler. Sammantaget stärker således Sverigedemokraternas modell för ränteavdrag och inkomstskatter hushållens ekonomi samtidigt som den inte äventyrar den finansiella stabiliteten. Vi vill också underlätta för fler flyttkedjor inom bostadsbeståndet genom slopat tak och slopad tidsgräns för uppskovsbeloppet.

Regeringen föreslår en sänkning av mervärdesskatten på naturguider från 25 procent till 6 procent. Vi tycker att det är problematiskt att prioritera en specifik bransch genom skatteincitament i form av nedsatt moms. Sverigedemokraterna vill se över momssystemet i sin helhet och arbeta för ett system som undviker snedvridande incitament för konsumtionen och i stället tar sin utgångspunkt i en jämnt applicerbar beskattning. Överlag är det Sverigedemokraternas mening att en skatteväxling mellan moms och arbetsinkomster vore gynnsam för Sverige eftersom sysselsättningseffekten blir mer påtaglig av sänkta skatter på arbetsinkomster. Många nedsättningar av momssatser får dessutom karaktären av ett regelrätt branschstöd, vilket av uppenbara skäl skapar orättvisa snedvridningar i ekonomin med ibland oförsvarligt små effekter. Sverigedemokraterna föreslår därför följande: återställ moms på restaurang- och cateringtjänster, burkar och plastflaskor samt naturguider till 25 procent, och utred en växling från moms till skattesänkning på arbetsinkomster.

Sverigedemokraterna motsatte sig höjningen av den särskilda inkomstskatten för utomlands boende (SINK) från 20 procent till 25 procent. Regeringens skattehöjning har medfört att många personer valt att i stället gå över till en beskattning enligt inkomstskattelagen trots att de varken bor i Sverige eller utnyttjar de svenska välfärdsfunktionerna. Sverigedemokraterna motsätter sig en straffbeskattning för bl.a. pensionärer som flyttar utomlands och budgeterar därmed för att bevara dagens skattesats.

Den s.k. kemikalieskatten är en punktskatt på elektronik och vitvaror. Utvärderingar av kemikalieskatten visar på omfattande intäktsbortfall för den svenska handeln och en högre andel inköp från utlandet, vilket har slagit hårt mot svenska arbetstillfällen. Vilka konkreta fördelar detta har inneburit för miljön har ingen kunnat svara på. Vi säger därför nej till höjd kemikalieskatt.

Nyttan med flygskatten står inte i proportion till de negativa konsekvenserna för enskilda. Vi vill därför avskaffa flygskatten. Vi vill även se över driftsstödet, som är kopplat till merkostnader som uppstått till följd av flygskatten, samt administrativa kostnader.

Sverigedemokraterna säger nej till ändrad bränslebeskattning av värmeproduktion som i realiteten innebär en skattehöjning för kraftvärme. Det är Sverigedemokraternas uppfattning att kraftvärmeindustrin i mycket hög grad har anpassat sig till samhällets miljökrav. Det som regeringen nu föreslår kommer att leda till minskad kraftvärmeproduktion och ökad import av el.

Sverigedemokraterna är i grunden positivt inställda till att gruvindustrins reduktioner av energiskatten och koldioxidskatten för diesel fasas ut. Vi motsätter oss däremot att det sker så snabbt som regeringen föreslår. Skattenedsättningen bör fasas ut successivt under mandatperioden.

En ytterligare skatt baserad på avstånd, dvs. en skatt som betalas av åkerierna för varje avverkad kilometer, är planerad. Sverigedemokraterna säger nej till kilometerskatten som medför ökade kostnader för medborgare och företag.

Det är inte klarlagt att de bilar som kommer att åtnjuta bonus ger de effekter för klimat eller miljö som utlovats, och även om så vore fallet är kostnadseffektiviteten för att minska utsläpp av växthusgaser mycket låg. Vi avskaffar därför reformen som går under beteckningen bonus–malus, och regelverket för beskattningen av personbilar återgår till det som gällde 2017.

Vi tillstyrker att Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

Tony Haddou (V) anför:

Vänsterpartiet vill se en ekonomisk politik som innebär att de rikaste får dela med sig och bidra efter förmåga, att välfärden stärks och byggs ut, att politiken når landsbygd och förorter, att tryggheten ökar och att vi hjälper varandra. Så bygger vi ett samhälle som håller ihop och där vi tar hand om varandra. Vänsterpartiet har en ekonomisk politik för förändring och jämlikhet.

Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att trygga välfärden, öka jämlikheten, få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. En hög sysselsättning är en förutsättning för att få resurser till den offentligt finansierade, generella välfärden. Skatt ska betalas efter bärkraft och välfärden fördelas efter behov. Skatteflykt och skattebrott ska bekämpas kraftfullt och principen om lika skatt vid lika inkomst återupprättas.

Vänsterpartiet anser att Sverige har det minst omfördelande skattesystemet från hög- till låginkomsttagare av EU:s 15 kärnländer. Vänsterpartiet anser att det behövs ett nytt skattesystem som omfördelar från hög- till låginkomsttagare. Vänsterpartiet anser att sjuka och arbetslösa ska betala samma skatt på en given inkomst som övriga i samhället.

Vänsterpartiet anser att skattepolitiken ska läggas om med höjd skatt på höga inkomster och sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. Skatt på förmögenheter, arv och gåvor ska införas samtidigt som miljöskatterna skärps.

Vänsterpartiet anser, mot bakgrund av sänkningen av inkomstskatterna med ytterligare 14 miljarder kronor i form av ett sjätte jobbskatteavdrag och höjda skiktgränser för statlig inkomstskatt, att det är anmärkningsvärt att regeringen avser att fortsätta med ofinansierade skattesänkningar. I vårpropositionen aviserar regeringen att den avser att helt slopa den s.k. värnskatten – en skattesänkning som till 100 procent går till den tiondelen i samhället med de högsta inkomsterna. Vänsterpartiet avvisar denna skattesänkning och kommer i samband med höstens budgetmotion att presentera ett samlat skatteförslag, där inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare sänks, och skatten höjs för höginkomsttagare. Vi kommer där också att presentera en plan för att helt slopa klyftan mellan skatt på arbetsinkomster och skatt på övriga inkomster.

Genom riksdagens beslut (rskr. 2017/18:398) i enlighet med skatteutskottets betänkande 2017/18:25 röstade riksdagen våren 2018 igenom nya skatteregler för företagssektorn. Kärnan i de nya reglerna är att en generell ränteavdragsbegränsning införs samtidigt som bolagsskatten sänks från 22 procent ned till 20,6 procent. Vänsterpartiet välkomnade införandet av den generella ränteavdragsbegränsningsregeln eftersom en sådan minskar den skattemässiga skillnaden mellan finansiering med eget och lånat kapital samt möjligheterna till skatteplanering och skatteflykt. Däremot avvisade vi förslaget om sänkt bolagsskatt och anser att bolagsskatten bör återgå till 22 procent.

Vi anser att skattereglerna för delägare i fåmansbolag (de s.k. 3:12-reglerna) behöver reformeras. Sedan 3:12-reglerna infördes har en rad ändringar gjorts som sammantaget lett till att regelverket blivit alltmer generöst. Dagens 3:12-regler har kommit att utnyttjas för det som de var tänkta att motverka, nämligen inkomstomvandling. Vänsterpartiet anser att 3:12-reglerna i ett första steg behöver reformeras i enlighet med förslagen i lagrådsremissen Förändrade skatteregler för delägare i fåmansföretag.

Vänsterpartiet anser att Sverige behöver göra en större skattereform. Dels behöver det samlade skatteuttaget öka, dels behöver skatteuttaget fördelas mer rättvist. Ett bärande inslag i en sådan skattereform bör vara en höjning av de förmögenhetsrelaterade skatterna. Vänsterpartiet anser att såväl förmögenhetsskatt, arvsskatt och gåvoskatt som en fastighetsskatt som baseras på bostädernas värde bör införas. Vi kommer att återkomma med utformningen av dessa i samband med vår budgetmotion till hösten.

Av rättviseskäl och offentligfinansiella skäl föreslår Vänsterpartiet att skatten på höga kapitalinkomster från kapitalvinster och utdelningar höjs och görs progressiv. I höstens budgetmotion återkommer vi med den konkreta utformningen.

Den stora delen av underskottet av kapital utgörs av räntor på bostadslån. Ränteavdragen har bidragit till att blåsa upp bostadspriserna. Av flera skäl anser Vänsterpartiet att ränteavdragen bör trappas ned: dels för att motverka stigande bostadspriser, dels för att minska hushållens skuldsättning. Ränteavdragen har därtill en dålig fördelningspolitisk profil och är kostsamma för statsbudgeten. Vänsterpartiet avser också att lägga fram ett förslag på ett tak för underlaget för ränteavdragen.

Klimatförändringen är ett akut hot för människans framtida livsmöjligheter. Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan har länge varit och bör fortsätta att vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Utsläppspriset ger en tydlig styrande signal till alla aktörer och gör det mer lönsamt att investera i åtgärder som minskar utsläppen. Koldioxidskatten är ett centralt styrmedel i vår nationella klimatpolitik. Klimatskadliga subventioner i form av undantag från koldioxidbeskattning för verksamheter utanför handelssystemet bör därför fasas ut.

Vänsterpartiet anser att beskattningen av drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska transportsektorns klimatpåverkan men även att den är exempel

på ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på höginkomsttagare med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan tillgång till alternativ till bilen. Vänsterpartiet anser det angeläget att träffsäkra styrmedel utformas för att minska klyftorna mellan stad och landsbygd och att det vid behov införs kompensatoriska åtgärder för att beakta rättviseperspektivet när t.ex. skatter ger negativa fördelningseffekter. För att möta en ökad elektrifiering av vägtrafiken med stärkt regional rättvisa anser Vänsterpartiet att det är angeläget att arbetet med en reform av vägtrafikbeskattningen inleds redan nu.

Vänsterpartiet anser att det krävs skarpare styrmedel där även skatter ingår för att Sverige ska uppnå målet fossilfria transporter. Klimatsmarta resor med cykel, kollektivtrafik och järnväg måste göras ekonomiskt attraktiva för resenären och godstransporter på järnväg och med sjöfart stimuleras ekonomiskt för transportköparna.

Vänsterpartiet anser att det krävs ytterligare styrmedel där även beskattning ingår för att våra nationella miljömål ska uppnås. Dessa styrmedel bör inriktas på att minska belastningen på våra ekosystem och skapa ekologiskt hållbara näringar.

Jag tillstyrker att Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Hampus Hagman (KD) anför:

Den ekonomiska politiken ska stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket är grunden för ett fungerande samhälle där människor känner tillit till varandra. En välfungerande ekonomisk politik ger oss resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjlighet att lämna arbetslöshet och utanförskap.

Till skillnad från den politik som regeringen och stödpartierna nu bedriver, såg Kristdemokraterna och Moderaterna till att satsa på verkningsfulla reformer för arbetsmarknaden i den budget som riksdagen antog i december 2018. Kristdemokraterna satsade stort på yrkesvux, sänkte inkomstskatterna med fokus på låga och medelhöga inkomster, utökade RUT-avdraget och tog bort den särskilda löneskatten för äldre som jobbar. Alla dessa delar syftar till att stärka drivkrafterna för arbete och underlätta steget in på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna vill framöver se satsningar på anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader för en tid, medan den anställde lär sig jobbet på jobbet. Detta vill Kristdemokraterna kombinera med ytterligare riktade jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden.

Jobben skapas huvudsakligen genom att entreprenörer får starta och driva framgångsrika och välmående företag. Ett gott företagsklimat är nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Det behövs en näringspolitik som är inriktad på att underlätta för företag att växa och anställa. Kristdemokraterna och Moderaterna såg därför till att underlätta för generationsväxling i företag i den budget som riksdagen antog för 2019.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga RUT-avdraget till att omfatta fler tjänster.

Därutöver måste vi motverka orimliga skatter för entreprenörer och minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

Mot bakgrund av den relativt sett svaga utvecklingen av barnfamiljernas disponibla inkomst under de senaste 20 åren anser Kristdemokraterna att barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas. Det behöver ske på ett sätt som både ökar flexibiliteten för småbarnsföräldrar och stärker incitamenten för arbete. Kristdemokraterna föreslår därför ett jobbskatteavdrag för föräldrar som stegvis byggs ut till 500 kronor per förälder och månad. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen även omfatta andra inkomster såsom föräldrapenning eller a-kassa.

För att sänka trösklarna för de som vill förverkliga sin företagsidé vill Kristdemokraterna minska regelkrånglet, begränsa företrädaransvaret och säkerställa att företag bara behöver lämna en och samma uppgift en gång till myndigheterna. Kristdemokraterna vill också sänka kravet på aktiekapital från 50 000 till 25 000 kronor. Dagens regelverk stänger ute för många potentiella företagare eftersom det inte är anpassat till nya företags verkliga behov av eget kapital.

För att skapa ett gott företagsklimat vill Kristdemokraterna säkerställa att företag har råd och möjlighet att anställa. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete, förenkla reglerna kring att starta och driva företag samt ge möjlighet för företag att finnas och verka i hela landet.

RUT-avdragen som alliansregeringen införde har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. Samtidigt har dessa avdrag gjort att såväl barnfamiljer som äldre haft råd och möjlighet att få avlastning med vardagssysslorna. Att regeringen under förra mandatperioden nedmonterade detta avdrag var därför ett slag mot alla dessa människor, för att inte tala om alla de småföretagare som vågat ta steget och starta ett företag inom hushållssektorn. Därför såg Kristdemokraterna och Moderaterna till att höja taket för RUT-avdraget till 50 000 kronor i den budget som riksdagen antog i december 2018. Kristdemokraterna vill framöver även göra det möjligt att använda RUT-avdraget till fler tjänster.

En bromskloss på bostadsmarknaden är den bristande rörligheten. Genom ökad rörlighet kan ett stort antal bostäder tillgängliggöras på kort sikt. Alltför många uppger att de bor kvar i för stora hus på grund av de s.k. flyttskatternas utformning. Kristdemokraterna vill att taket för uppskov på reavinstskatten tas bort permanent om man köper ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet ska kunna skjutas på framtiden vid köp av ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljning fram till beskattning om man köper en ny bostad, utan både reavinstskatt och uppskovsränta betalas när man inte längre gör något uppskov.

Ökade krav vid bostadsköp och kraftigt stigande bostadspriser har ökat behoven av en stor kontantinsats. Tillsammans med ett bristande utbud av hyresrätter riskerar allt fler att stå utan ett eget boende. Kristdemokraterna vill därför utreda och införa ett förmånligt bosparande som förval för alla unga mellan 18 och 34 år med inkomst av tjänst, där ett skatteavdrag ingår i de första 60 månaderna där personen tjänar 12 000 kronor eller mer per månad. Systemet fungerar så att 500 kronor av lönen efter skatt avsätts till ett bosparande, och staten kompenserar med ett skatteavdrag på 20 procent, vilket gör att den disponibla inkomsten kompenseras.

Det krävs reformer för att dämpa drivkrafter att låna och därmed minska hushållens och ekonomins sårbarhet framöver. Kristdemokraterna eftersträvar en blocköverskridande överenskommelse om en långsam nedtrappning av ränteavdragen växlat mot sänkta inkomstskatter.

Eftersom svenskarna lever allt längre och friskare liv står Kristdemokraterna bakom pensionsgruppens förslag att höja åldersgränserna för pensionssystemet. Därför var det också viktigt att riksdagen röstade igenom Kristdemokraternas och Moderaternas budget som avskaffade den särskilda löneskatten om 6,5 procent på ersättningar för arbete och inkomst av aktiv näringsverksamhet för personer som fyllt 65 år som regeringen tidigare återinförde. Genom att den särskilda löneskatten har tagits bort uppmuntras arbetsgivare att behålla eller anställa äldre. För att ytterligare förstärka äldres ekonomi vill Kristdemokraterna också införa dubbelt jobbskatteavdrag redan från 64 års ålder, i stället för som i dag vid 65 års ålder, för att de äldre själva ska få ut mer av sin arbetsinkomst efter skatt. Genom Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budget genomfördes även en skattesänkning som kom alla pensionärer till del. Vår ambition är dock att hela skillnaden i beskattning av förvärvsinkomst och pensionsinkomst ska slopas.

Bra kommunikationer är en förutsättning för tillväxt, välbästand och sysselsättning i vårt land. Kristdemokraternas utgångspunkt är att människor ska kunna bo och arbeta i hela landet.

Kristdemokraterna vill att sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens.

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt flera skarpa förslag. Detta vill vi fortsätta med. Generellt vill Kristdemokraterna sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet. Kristdemokraterna föreslår därför att

skattenedsättningen slopas i gruvindustriell verksamhet samt att en skatt på plastkassar och på förbränning av osorterade sopor ska införas. Kristdemokraterna vill vidare utveckla bonus–malus-systemet så att det inkluderar fler miljöaspekter. Kristdemokraterna har också flera förslag för att minska flygets klimatpåverkan.

Kristdemokraterna är också pådrivande för att minska jordbrukarnas regelkrångel. För att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft har Kristdemokraterna föreslagit att skatten på diesel som används inom jordbruket ska sänkas under förutsättning att inblandningen av biodrivmedel ökar.

Utöver biståndsbudgeten bör staten på olika sätt främja frivilliga engagemang och att människor ger gåvor till biståndssändamål. Därför har Kristdemokraterna och Moderaterna återinfört möjligheten till skattereduktion för gåvor till hjälporganisationer i den budget som riksdagen antagit för 2019. Senast denna möjlighet fanns ökade gåvorna till dessa organisationer märkbart.

Regeringen har öppnat upp för att återinföra fastighetsskatten på ägt boende. De besked som hittills givits är problematiska. Fastighetsskatten var sannolikt Sveriges mest avskydda skatt eftersom den skapade stor otrygghet i boendet med sin nyckfullhet och oförutsägbarhet. Kristdemokraternas uppfattning är klar: fastighetsskatten ska inte återuppväckas.

Sammantaget anser Kristdemokraterna att ränteavdraget för bostadslån bör trappas ned. Det bör göras långsamt med 1–2 procentenheter per år för att värna förutsägbarhet och trygghet i boendet. Tidshorisonten blir således 20–30 år. Det är också rimligt att sänka taket för fullt ränteavdrag från dagens 100 000 kronor till 75 000 kronor. Nedtrappning av ränteavdraget kan enligt Kristdemokraternas uppfattning emellertid enbart komma i fråga om intäkterna från ett minskat ränteavdrag oavkortat går tillbaka till hushållen. Detta bör företrädesvis ske genom sänkt skatt på arbete, men också med riktat stöd till barnfamiljer eftersom barnfamiljer runt storstäder annars riskerar att drabbas hårdare. En bred överenskommelse om att trappa ned ränteavdragen skulle också göra det möjligt för Finansinspektionen att lätta på restriktioner som i dag hindrar hushåll att komma in på den ägda bostadsmarknaden.

Sveriges unga vuxna behöver få incitament att spara mer till sitt första boende. Till skillnad från andra länder, som Norge, saknar Sverige ett system för att öka incitamenten till bosparande. Kristdemokraterna vill därför utreda och införa ett förmånligt bosparande som förval för alla unga mellan 18–34 år med inkomst av tjänst, där ett skatteavdrag ingår i de första 60 månaderna för personer som tjänar 12 000 kronor eller mer per månad. Systemet fungerar så att 500 kronor av lönen efter skatt avsätts till ett bosparande, och staten kompenserar med ett skatteavdrag på 20 procent, vilket gör att den disponibla inkomsten kompenseras. Avsättningen blir därmed 6 000 kronor per år eller 30 000 kronor under den skattereducerade perioden.

Beskattningen av ägarlägenheter skiljer sig åt från bostadsrätter. En ägarlägenhet beskattas som ett småhus, vilket innebär 0,75 procent av

taxeringsvärdet med ett tak på drygt 7 000 kronor. Bostadsrätter beskattas samtidigt bara till 0,3 procent och max 1 350 kronor per år. Den som har en ägarlägenhet ska därutöver betala andra avgifter kopplade till småhus. I dagsläget är all nyproduktion av lägenheter och hus undantagna från fastighetsavgiften i femton år, men när väl dessa nyproducerade fastigheter ingår i den ordinarie beskattningen kommer ägarlägenheter skattemässigt att missgynnas. Därför bör den orättvisan i beskattning tas bort så att fastighetsavgiften för ägarlägenheter behandlas som för bostadsrätter.

Jag tillstyrker att Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

BILAGA 3

Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2019

Ordföranden: Varmt välkomna till finansutskottets öppna utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2019. I drygt ett decennium har vi haft ett finanspolitiskt råd som årligen återkommer med en oberoende granskning av den ekonomiska politiken. På den rapporten följer också en utfrågning här i finansutskottet.

Först får professor Harry Flam, som är ordförande i rådet, möjlighet att presentera rapporten. Sedan ska finansminister Magdalena Andersson få ge sina kommentarer.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Det har förstås varit speciella förutsättningar för årets rapport, eftersom det tog lång tid att få ihop en budget och vi egentligen hade att utgå från vårändringsbudgeten som kom väldigt sent.

Dessutom är det speciellt på det sättet att det egentligen är sex partier som står bakom den här budgeten. Jag tänker på att M-KD-budgeten byggde på budgetpropositionen och att vårändringsbudgeten väl i stor utsträckning bygger på M-KD-budgeten. Alltså blir det antingen inga frågor eller så blir det många frågor. Vi får se.

Finanspolitiska rådets huvuduppgift är ju att granska finanspolitiken med hänsyn till det finanspolitiska ramverket. Det har vi naturligtvis gjort i årets rapport också, och det första som vi tittar på är överskottsmålet. Det säger från och med i år att det faktiska sparandet, alltså det finansiella sparandet i offentlig sektor, ska ligga på 1/3 procent av BNP sett över en konjunkturcykel.

Vi har att förhålla oss till finanspolitikens möjligheter att nå det målet genom att titta på det konjunkturjusterade, strukturella sparandet under innevarande år och nästa år. Vi kan konstatera att i vårändringsbudgeten beräknas det konjunkturjusterade sparandet att uppgå till 0,2 procent av BNP. Det ligger ganska nära 0,33 procent, som alltså är målet över konjunkturcykeln.

Vi bedömer att finanspolitiken för 2019 är i linje med överskottsmålet. Det är svårt att beräkna det strukturella sparandet, och man måste tillåta en viss marginal runt målnivån. Det här ligger väl inom den marginalen.

Om vi tittar bakåt de senaste åtta åren, från 2018 och bakåt, kan vi samtidigt konstatera att varken det gamla överskottsmålet på 1 procent av BNP eller det nya målet på 1/3 procent har nåtts. Nu tyngs det här åttaåriga genomsnittet ganska mycket av de stora underskott som vi hade efter finanskrisen. Rådet ställde sig bakom att man stöttade konjunkturen då. Men även om man tittar på de senaste fyra åren har det gamla målet som gällde då inte nåtts.

Här har vi några siffror som belyser det jag sa. Vi ser på den näst nedersta raden vad det strukturella sparandet beräknas vara i år, alltså 0,2 procent. Det var så lågt som 0,1 procent förra året. Sedan ser vi att det beräknas stiga, men då ska vi komma ihåg att där ligger egentligen ingen ny finanspolitik. På den nedersta raden ser ni också det åttaåriga genomsnittet för det finansiella sparandet.

Sedan har vi också i uppgift att titta på en annan del av ramverket, nämligen utgiftstaket. Utgiftstaken är ju till för att sätta en gräns på statsbudgetens storlek de närmaste tre åren. Där kan vi konstatera att den budget som togs av riksdagen i december sänkte utgiftstaken ganska rejält och att regeringen i sin vårproposition inte föreslår några väsentliga ändringar av de nya nivåerna.

Det här är bra. Det betyder att budgeteringsmarginalerna är mer normala och att det utrymme som finns under utgiftstaket och till budgetens faktiska omfång bättre står i samklang med det utrymme som ges av överskottsmålet.

Vi välkomnar som sagt det här, men liksom tidigare efterlyser vi en förklaring från regeringens sida om de principer som ligger bakom valet av utgiftstak. Vad är det man försöker att nå med vissa nivåer på utgiftstaken?

Här ser vi i siffror det som jag har talat om. Om vi tittar på budgetpropositionen, den nedersta raden där, ser ni att budgeteringsmarginalerna var ganska stora – 7,1 procent i år, nästan 12 procent nästa år och 12,1 procent året därefter. Det är väldigt stora budgeteringsmarginaler. Om ni tittar på nedersta raden när det gäller riksdagens budgetbeslut ser ni att de sänktes rejält och att de i stort sett ligger kvar i vårpropositionen utom det sista året, alltså 2022. Där föreslås återigen en rätt så rejäl höjning.

I år har skuldankaret tillkommit som en del av ramverket. Det är inget mål för finanspolitiken, men det fungerar som något slags minne för att styra skutan rätt över den här åttaårsperioden. Ni vet att den offentliga sektorns bruttoskuld ska ligga på 35 procent av BNP med ett tillåtet intervall på plus minus 5 procent. Är det så att man över- eller underskrider det här intervallet ska regeringen återkomma till riksdagen med en förklaring.

I år kommer skuldkvoten förmodligen att hamna någonstans på 35 procent, så den ligger väldigt nära målnivån. Ser man framåt är det inte sannolikt att skuldkvoten kommer att hamna under 30 procent under den period som det här ramverket gäller. Det finns ju en översyn vart åttonde år. Nästa översyn sker 2025, för att börja gälla 2026.

I vårändringsbudgeten finns det en prognos om att vi kommer att gå under 30 procent 2022. Alla vet dock att det inte finns några finanspolitiska åtgärder för de kommande åren, så förmodligen kommer vi inte att hamna under 30 procent.

Vi ser också på olika indikatorer för att granska de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. Då kan vi konstatera, som vi ofta gör, att på längre sikt får vi en demografisk utveckling som kommer att ställa stora anspråk på den offentliga sektorn. Men även med hänsyn till det bedömer vi att utvecklingen är sådan att finanserna är långsiktigt hållbara.

Här har vi en bild på hur skuldkvoten utvecklar sig. Den röda linjen markerar att skuldkvoten har fallit fram till i år, och den kommer i stort sett att vara konstant de närmaste tre åren. Jag ser nu att årtalen har blivit fel i bilden.

Den grå linjen är den linje som ligger i vårändringsbudgeten, och det är alltså en framskrivning som inte inkluderar några finanspolitiska åtgärder.

Vi kan alltså sammanfattningsvis konstatera att finanspolitiken 2019 är i linje med det finanspolitiska ramverket.

Sedan har vi också att bedöma finanspolitikens förhållande till konjunkturläget. Konjunkturläget är sådant att den globala konjunkturen verkar ha passerat en topp, och under 2019 och framöver väntar man sig att tillväxten kommer att bromsa in. Det gäller även Sverige. Vi har haft en stark konjunktur under flera år, men toppen passerades sannolikt förra året, och vi är nu inne i en avmattningsfas.

Samtidigt bedömer vi att risken för att utvecklingen blir svagare de närmaste åren har ökat på senaste tiden. Jag tror även att utsikterna för att utvecklingen ska bli mer positiv än vad vi tror har minskat.

Här har vi en bild som visar konjunkturläget. Den röda linjen visar BNP-gapet, alltså ett mått på kapacitetsutnyttjande i förhållande till vad vi tror är långsiktigt hållbart. Vi ser att den röda linjen ligger över nollaxeln i år. Den toppar 2018 och går ned något i år. Vi beräknas ha ett balanserat resursutnyttjande om två år. Vi är alltså fortfarande i högkonjunktur, även om tillväxten bromsar in.

Vi kan konstatera att finanspolitiken för 2019 är neutral. Det innebär att både det strukturella och det finansiella sparandet i stort sett är på samma nivå som förra året.

Med tanke på den låga reporäntan är samtidigt Riksbankens utrymme för att motverka en lågkonjunktur mycket begränsat. Skulle Sverige drabbas av en allvarlig konjunkturedgång är det inte säkert att finanspolitikens automatiska stabilisatorer räcker till. Vi har ju den synen att det normalt är Riksbanken som sköter konjunkturstabilisering tillsammans med finanspolitikens automatiska stabilisatorer. Men om konjunkturen blir allvarlig och Riksbankens möjligheter är begränsade kan det finnas behov av finanspolitisk stimulans. Då bör det finnas en beredskap för detta.

Vår bedömning av finanspolitiken med hänsyn till konjunkturen är att den är väl avvägd.

Avslutningsvis har vi en synpunkt på riktlinjerna för övergångsbudgeten. Den princip som tillämpades var ju att man inte skulle lägga in några åtgärder som hade tydlig partipolitisk inriktning. Vi kan se att ju längre en övergångsregering sitter, desto svårare kan det vara att lägga en budget som inte innehåller någonting som kan vara partipolitiskt kontroversiellt. Då är det ju ramverket som gäller och inte de här riktlinjerna.

Jag tror att regeringen är väl medveten om detta, men här finns alltså en potentiell konflikt. Det är möjligt att man kanske skulle tänka över riktlinjerna och principerna för en övergångsregering för framtiden.

Det var vad jag hade att säga.

Ordföranden: Tack så mycket för det! Då ger vi finansminister Magdalena Andersson möjlighet att kommentera rådets rapport.

Finansminister Magdalena Andersson: Tack för möjligheten att komma hit! Jag ska börja med en kort inledning och sedan kommentera några av de övergripande slutsatser som Finanspolitiska rådet kommer med.

Jag vill börja med att säga att detta är en av många rapporter som vi får kring den ekonomiska politiken och finanspolitiken. Det är ju väldigt bra att kunna ha många olika inputs när man utvecklar den ekonomiska politiken. Internationellt har vi EU-kommissionen som kommer med rapporter, vi har Internationella valutafonden och OECD som kommer med värdefulla inspel och i Sverige har vi utöver Finanspolitiska rådet också Ekonomistyrningsverket. Att ha en väl fungerande extern uppföljning av den ekonomiska politiken är naturligtvis värdefullt, och mot den bakgrunden välkomnar regeringen årets rapport från Finanspolitiska rådet.

Precis som Harry Flam påpekade är det ett lite ovanligt läge. Det gör också att rapporten blir lite speciell. Precis som påpekades hade vi först en övergångsbudget, eller, som det heter, en budgetproposition lämnad av övergångsregeringen. Sedan kom den budgetreservation från Moderaterna och Kristdemokraterna som röstades igenom tillsammans med Sverigedemokraterna. Därefter lades en vårändringsbudget som nu behandlas i riksdagen. Det är klart att det är ett lite annorlunda läge än vi är vana vid. Ändå är det väl värt att kommentera några av slutsatserna.

Om vi börjar med finanspolitiken ser vi att från att ha haft en bana med ständigt ökade underskott också många år efter finanskrisen har vi under den förra mandatperioden varit i ett läge där vi har haft balans eller överskott under alla år.

Ser vi nu på den här mandatperioden och siffrorna i vårändringsbudgeten i förhållande till siffrorna i övergångsbudgeten ser vi att överskotten har krympt rejält för i år och de kommande åren. Det beror delvis på att den ekonomiska utvecklingen ser lite annorlunda ut, men i huvudsak beror det på den budgetreservation som drevs igenom.

Här kan det vara värt att påpeka att det inte bara handlar om att man genomför ofinansierade reformer i år på 17 miljarder. Detta ökar också de kommande åren för att 2020 vara uppe på, om jag minns rätt, 45 eller 48 miljarder i ofinansierade reformer som alltså drevs igenom innan landet hade en regering.

Detta gör att vi för de kommande åren har ganska små marginaler till överskottsmålet. Det är naturligtvis någonting som regeringen kommer att förhålla sig till. Reformutrymmet växer naturligtvis som alltid i slutet på perioden.

I år ligger vi något under överskottsmålet, men precis som Harry Flam gör även jag bedömningen att det absolut ligger inom de marginaler man kan ha.

Jag kan kritisera M-KD-reservationen för mycket, men jag skulle inte kritisera den för detta. Det är också så att det strukturella sparandet räknas om och justeras kontinuerligt, och det gör att det strukturella sparandet kan hoppa en del. Det är heller inte ett hundra procentigt mått. Det finns ju en del konjunkturvariation även i det strukturella sparandet.

Som påpekats har vi en låg skuld. Vi har den lägsta statsskulden sedan 1977 just nu, och det är klart att det är så man har muskler för att klara framtida konjunkturedgångar. Förra mandatperioden minskade statsskulden med 10 procentenheter.

Nu tar Harry Flam inte upp det här, men det har varit en diskussion om BNP per capita i Sverige jämfört med andra länder. Då brukar det vara meningsfullt att titta över några års sikt. Här ser vi hur Sveriges BNP per capita ligger jämfört med andra länder 2014–2018, och anledningen till att vi ser över några års sikt är att vi går i och ur konjunkturer vid lite olika tidpunkter.

Tittar man här ligger Sveriges BNP per capita 2014–2018 i linje med USA, i linje med men något under Holland, ungefär i linje med Finland och Danmark och ganska betydligt högre än Tyskland och Italien. Några har haft en betydligt högre tillväxt; Irland ligger högst upp eftersom de hade en väldigt stor rekyl under de här åren efter finanskrisen, så även Malta och Cypern.

Det hindrar inte att det är en väldigt viktig poäng som Harry Flam och Finanspolitiska rådet tar upp. Om det är så att Sverige fortsättningsvis kommer att ha en låg tillväxt per capita har vi naturligtvis anledning att fundera igenom vad vi kan göra för att stärka produktivitetsutvecklingen i det svenska näringslivet och även i offentlig sektor. Det är oerhört viktigt.

Om vi tittar på arbetsmarknaden är det ett faktum att vi har en väldigt hög sysselsättningsgrad och ett stort arbetskraftsutbud i dagsläget. Detta innebär att människor med kanske lite lägre produktivitet är inne på arbetsmarknaden på ett sätt som de inte skulle vara om vi hade en lägre sysselsättningsgrad. Detta kan vara en möjlig förklaring till produktivitetsutvecklingen.

Vi ser att arbetskraftsdeltagandet har fortsatt att överraska uppåt och nu är på mycket höga nivåer. Den ljusblå linjen är prognosen i övergångsbudgeten och det andra är prognosen från i mars, som också är det som vårbudgeten bygger på. Där ser vi att vi återigen har reviderat upp både arbetskraftsutbud och sysselsättningsgraden.

Det är många utrikes födda som har klivit in på arbetsmarknaden, inte minst utrikes födda kvinnor. Det är oerhört positivt, och där har det också skett en del regelförändringar. Bland annat är vårdnadsbidraget borttaget, och även utbildningsplikten och förändringar av föräldraförsäkringen kan vara bidragande orsaker till detta.

Det ökade arbetskraftsdeltagandet gör trots en ökande sysselsättning att arbetslösheten inte faller tillbaka som den annars skulle ha gjort. Vi har nu den högsta sysselsättningsgraden på 25 år, alltså sedan 90-talskrisen, vilket är oerhört positivt.

Däremot är arbetslösheten ojämnt fördelad, precis som Finanspolitiska rådet påpekar. Om vi tittar på den mörkblå linjen i bilden åt mitt håll ser vi hur

arbetslösheten har fallit tillbaka efter krisen, medan den ligger ganska stilla bland utrikes födda. Där är det dock viktigt att påpeka att mycket av det beror på ett ökat arbetskraftsdeltagande, vilket i grunden är bra. Det är bra att vara ute på arbetsmarknaden om man någon gång ska få ett jobb.

Den andra grafen fördelar arbetslösheten utifrån utbildningsnivå. Även här ser vi att arbetslösheten efter krisen har fallit tillbaka för dem som har en gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Däremot har den fortsatt att stiga för dem som har en förgymnasial utbildning. Vi brukar säga att en gymnasieutbildning är inträdesbiljetten på svensk arbetsmarknad. Har man en svensk gymnasieutbildning, ja, då har man också väldigt ofta ett jobb.

Däremot ser vi en tilltagande arbetskraftsbrist, och det här är någonting som jag tror att alla som möter företagare eller kommunpolitiker pratar om hela tiden: det tilltagande problemet med att hitta rätt kompetens. Första bilden åt mitt håll visar andelen arbetsgivare som menar att man har svårt att hitta rätt arbetskraft. Vi ser att det är en hög andel i näringslivet, den mörkblå linjen, men ännu högre i den offentliga sektorn, den ljusblå linjen.

Tittar vi på arbetskraftsbristen per bransch ser vi att det är arbetskraftsbrist i en hög andel av branscherna. Det har fallit tillbaka lite i byggbranschen men är fortsatt högt även där.

Den här rubriken [”M/KD:s nedskärningar bidrar till arbetskraftsbrist och arbetslöshet”] hade kunnat vara mer neutralt formulerad, och jag ska formulera mig lite mer neutralt, Elisabeth Svantesson.

Arbetsmarknadsutbildning är viktigt när det råder arbetskraftsbrist. Det är klart att omfattande nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken, både i förvaltningsanslagen och i programanslagen, inte är oproblemiskt när vi behöver få in många nyanlända på arbetsmarknaden samtidigt som det råder stor arbetskraftsbrist. Den stora debatten hittills har ju varit kring förvaltningsanslagen, men det är klart att det inte är oproblemiskt att programanslagen minskar så här, menar i alla fall regeringen. Sedan kan man ha andra synpunkter i riksdagen.

När det gäller inkomstskillnader är det otroligt intressant att Finanspolitiska rådet har börjat titta mer på inkomstskillnader. Man har tittat på inkomströrlighet och kommer att fortsätta att titta på inkomstskillnader. Det här är ju en stor debatt internationellt. När jag träffar mina kollegor på Internationella valutafondens och Världsbankens årsmöten, och även när man är på World Economic Forum och träffar människor inom OECD, är det här en växande fråga och en väldigt stor internationell debatt, eftersom man ser både de ekonomiska och politiska konsekvenserna av alltför stora klyftor i många västländer.

I Sverige har vi haft en dramatisk utveckling under de senaste decennierna. Bilden hitåt visar ackumulerade reala inkomstökningar från 1995 till 2017. Här står det fel; det är inte bara Harry Flam som har fel på bilderna. Den översta är inte de nedre 90 procenten utan den rikaste procenten i Sverige. Den rikaste procenten i Sverige har alltså ökat sina inkomster med nästan 350 procent under de senaste två decennierna. Den grå linjen är den rikaste decilen

i Sverige och har ökat sina inkomster med ungefär 175 procent, medan den resterande delen av befolkningen, de 90 procent som är den mörkaste linjen, också har haft en inkomstutveckling men en betydligt mer måttlig sådan. Det här är ett sätt att visa hur inkomstklyftorna har ökat i Sverige.

Den andra bilden visar andelen hushåll med inkomster under 60 procent av medianinkomsten. Det är riktigt låga inkomster, och här ser vi hur den andelen har ökat.

Vad är det som gör att inkomsterna har fördelats med så pass stora skillnader under de senaste decennierna? Här visas hur arbetsinkomst, räntor, utdelningar och kapitalvinster fördelar sig mellan de tre grupper som jag visade i den förra grafen.

Den svarta linjen, alltså de 90 procent av svenska folket med lägre inkomster, har haft ökad arbetsinkomst mellan 1995 och 2017 om vi ser på den här mörkblå, som är arbetsinkomsten. Det har också 91–99, alltså den rikaste decilen, och det har även den rikaste procenten. Här är det inte någon väldigt stor dramatik. Det är inte det här som förklarar de skillnader vi såg.

När vi tittar på räntor och utdelningar ser vi däremot hur de har fördelat sig väldigt ojämnt under de senaste två decennierna. Lägger vi sedan på kapitalvinster har vi den stora förklaringen till det vi ser, för har du kapitalvinster kan du självklart göra nya investeringar som ger ytterligare räntor och utdelningar.

När man tittar på den här bilden blir det också uppenbart att det är otroligt viktigt att alla människor kommer i arbete. Att fler kommer i sysselsättning kommer dock inte att vara det som ensamt gör att man minskar klyftorna i Sverige, utan det behövs ytterligare åtgärder. Vi har också den högsta sysselsättningsgraden på över 25 år, men klyftorna är betydligt större än de har varit under dessa decennier.

Avslutningsvis vill jag säga något om den demografiska utvecklingen. Finanspolitiska rådet menar att de offentliga finanserna är långsiktigt hållbara. Samtidigt går det ju inte att komma ifrån att det finns en utmaning för de offentliga finanserna och för kommunernas ekonomi under de kommande mandatperioderna. Detta kommer självklart att kosta pengar, och de pengarna behöver komma antingen från statskassan eller från kommunalskattehöjningar.

Om vi tittar på förändring i folkmängd från i dag och fram till 2022, 2026 och 2030 ser vi att befolkningen kommer att öka under de här åren. Det är framför allt gruppen som är över 80 år som kommer att öka; vi kommer alltså att bli otroligt många fler över 80 år under de kommande åren. Vi ser dock att även gruppen 0–19 ökar, så det kommer att bli fler barn. Försörjningskvoten kommer alltså att öka i Sverige. De barn och äldre som vi i den arbetsföra befolkningen behöver försörja kommer alltså att öka under de kommande åren, och den gruppen kommer att bli den största på hundra år.

Detta kommer självklart att vara en stor utmaning, och det bedöms att vi kommer att behöva anställa ungefär 156 000 personer i de offentligfinansierade verksamheterna – eller i de kommunfinansierade

verksamheterna – fram till 2026. Som jag sa behöver vi därför antingen öka statsbidragen till kommuner och landsting rejält, eller så kommer kommuner och landsting att behöva höja skatten rejält. Alternativet är att vi får en försämrad kvalitet i dessa verksamheter framöver. Det säger sig självt att det kommer att stå i kontrast till andra utgiftsökningar som man finner angelägna – eller skattesänkningar som man kan finna angelägna.

Ordföranden: Vi har då kommit till utfrågningsdelen, där ledamöterna får möjlighet att ställa frågor och lämna synpunkter. Jag kommer att ge ordet till partierna i storleksordning, och ett par ledamöter i taget får ordet innan vi lyssnar på svaren. Jag ska själv börja.

Jag tycker att det är intressant att rådet tar upp regeringsbildningen. Det är inte konstigt i sig, men man belyser även den aspekt av regeringsbildningen som det egentligen inte är särskilt många som tittar på – att detta skedde i ett läge av ordning och reda i svensk ekonomi och med en hyggligt stabil omvärld. Det hände alltså inte så mycket under den här perioden. Det hade dock kunnat göra det, och frågan är om den utvärdering som talmannen nu har satt igång tittar även på dessa aspekter. Jag tror nämligen att det är nödvändigt att göra det, för även om vi inte vill att det ska ta så här lång tid ska vi ju vara väl förberedda på allt som kan hända. Jag tycker alltså att det var en viktig poäng att skicka med.

Det andra jag vill ta upp är följande: Vi ägnar oss åt många utfrågningar, ofta med finanspolitiska frågor på dagordningen. Vi diskuterar dock även penningpolitiken. I allt större utsträckning pratar man om varandra i dessa sammanhang, och jag tycker att den kopplingen är en reflektion för oss att ha med. Det gäller inte minst med tanke på det som rådet poängterar, nämligen att det torra krutet i Riksbanken möjligen är lite mindre. Det är faktiskt en diskussion som bör ske mer samlat framåt. Jag säger det så att även någon annan ska komma ihåg det.

Det tredje jag vill ta upp är en fråga till Harry Flam, och det rör den bedömning av hushållens skuldsättning som görs. Förra året noterade rådet att detta sågs som en makrofinansiell risk och menade att det var angeläget att successivt minska skuldsättningen. Det är väl även i linje med vad väldigt många andra bedömare har sagt. I år säger man däremot att oron är överdriven. Jag skulle vilja höra vad det är som under det här året har ändrats och gör att man har en annan bedömning.

Elisabeth Svantesson (M): Jag vill börja med att tacka rådet för en gedigen genomgång av den övergripande finanspolitiska inriktningen för det här året. Som en del av de ansvariga för finanspolitiken 2019 är jag förstås glad att rådet tycker att finanspolitiken i år både är väl avvägd vad gäller stabiliseringspolitiken och ligger i linje med överskottsmålet.

Jag har en fråga till rådet och Harry Flam. Det var ju ett annorlunda läge i och med att budgeten kom sent, och det har gjorts vissa justeringar i

vårändringsbudgeten. Vi brukar dock redovisa både fördelningspolitiska effekter och hur finanspolitiken kan leda till en långsiktigt hållbar och hög sysselsättning, och det finns inte med i den här rapporten. Jag kan förstå det; det handlar också om att det är kort om tid och att man inte längre har instruktionen att man *ska* redovisa utan *kan* redovisa. Men jag tycker ändå att det spelar roll vilken typ av finanspolitik man bedriver.

I den här budgeten sänktes inkomstskatter och skatt på pension. Höjd brytpunkt infördes, löneskatt för äldre är borttagen och taket för RUT har höjts. I vårpropositionen har regeringen också i mångt och mycket sagt ja till och ställt sig bakom dessa reformer. I vårändringsbudgeten finns dessutom reformer för sänkta arbetsgivaravgifter för skolungdomar och ett förlängt växa-stöd. Rådet resonerar inte kring detta i rapporterna, men jag tror och tycker att det finns en poäng med att reflektera över det. Jag skulle vilja höra Harry Flam göra det.

Jag avstår från att kommentera den rubrik som finansministern hade på sin tabell.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Jag ska först säga något om skuldsättningen och de makroekonomiska riskerna med den.

Om man har ett övergripande och långsiktigt perspektiv tror jag att det är ganska självklart att det är bättre att ha en låg än en hög skuldsättning. Hushållens sårbarhet för ekonomiska störningar är ju högre om de har stora skulder – framför allt bolåneskulder – i förhållande till värdet på fastigheten och så vidare. Det är alltså en risk rent generellt, så ur den synpunkten är en lägre skuldsättning att föredra framför en högre. Sedan gäller det att göra en bedömning av nuläget. Är den nuvarande höga skuldsättningen så riskfylld som, skulle jag säga, nästan alla bedömare tycks anse? Det gäller inte bara i Sverige utan även internationellt, i till exempel IMF:s och EU-kommissionens utvärderingar.

Vi bedömer att det inte är så stor fara med detta. Mer konkret rör frågan om det finns en risk att bopriserna kraschar – att vi får en väldigt kraftig sättning i bopriserna. Det är det första. Vad skulle det innebära för det finansiella systemet? Vad skulle det innebära för hushållen, och då framför allt för hushållens konsumtion? Skulle det leda till en kraftig konsumtionsminskning med följdverkningar för hela ekonomin, det vill säga en upprepning av det som har hänt på Irland, i Spanien, i USA och så vidare?

Vi gör bedömningen att den risken är ganska liten. Jag tror att vi gör en bedömning som är betydligt mer optimistisk än de flesta andra bedömares, och det grundar vi för det första på att hushållssparandet i Sverige är historiskt högt. Vi har ett hushållssparande, inklusive avsättningar till privata pensionsförsäkringar, på 14–15 procent av hushållens inkomster. Tar man bort pensionssparandet ligger det på ungefär 10 procent, så det är väldigt högt. Andra länder som har haft den här typen av kriser har haft ett hushållssparande på ungefär noll procent.

För det andra gör Finansinspektionen en årlig undersökning, en stickprovsundersökning, där man tittar på hushållens sårbarhet. Finansinspektionens egen bedömning är att hushållens motståndskraft är väldigt hög.

För det tredje har vi gjort åtskilligt för att stärka de finansiella bolåneinstitutens motståndskraft.

Ytterligare en sak är att om man tittar på vad som har hänt internationellt ser man att hushållen i de länder som har haft svåra kriser inte bara har haft ett lågt sparande utan även finansierat sin konsumtion genom att belåna sina bostäder. Man har alltså skaffat pengar på det sättet, så att säga. Bli det då sämre tider är det klart att man drar öronen åt sig och skär ned på konsumtionen. Vi ser inte den utvecklingen i Sverige, det vill säga att folk i någon stor utsträckning tar nya lån på sina hus.

Av alla de här skälen tror vi att risken för makrofinansiell instabilitet eller sådana problem är ganska liten även för finanssektorn. Därför gör vi den bedömningen i nuläget. Ser man på det på lång sikt är det dock naturligtvis önskvärt att hushållen har en lägre skuldsättningsgrad än i dag.

Sedan gällde det finanspolitiken och den långsiktigt hållbara sysselsättningen. Nej, vi har inte särskilt mycket om arbetsmarknaden i år, även om det finns med där. Jag har därför inte så mycket att säga om de åtgärder som nämndes, men en sak som vi upprepar i årets rapport är att vi tror att det fortfarande finns ett behov av det som kallas enkla jobb. Det är alltså jobb med relativt låg lön som, till skillnad från etableringsjobben, är permanenta.

Oscar Sjöstedt (SD): Herr ordförande! Jag har en fråga till rådets ordförande, och den handlar om utvecklingen av BNP per capita i Sverige och internationellt.

Hur man än vrider och vänder på det är BNP per capita-tillväxten det rimligaste, eller i alla fall minst orimliga, måttet på landets välfärdsutveckling. Det finns dock självklart andra parametrar också, vilket rapporten lyfter fram. Därför är det oroväckande att Sverige har väldigt låg tillväxt avseende just BNP per capita, både historiskt och i jämförelse med såväl oss själva som andra, internationellt.

Tittar man på delkomponenterna bakom detta framstår det som att det är en fallande arbetsproduktivitet som är den enskilt största förklaringen till situationen. I min värld hänger detta ihop med en alltför stor invandring av till stora delar – inte uteslutande, men till stora delar – lågutbildade människor. Det är personer som har bevisade svårigheter att slå sig in på den svenska arbetsmarknaden. Hela diskussionen om enkla jobb och subventionerade jobb är en följd av detta.

Om utrikes födda dessutom har betydligt lägre inkomster även när de lyckas ta sig in på arbetsmarknaden borde påverkan på just BNP per capita inte bli alltför positiv, det vill säga även om man skulle lyckas med integrationen på

arbetsmarknaden. Frågan är då vad forskningen säger – i den mån den säger någonting alls – om sambandet mellan en vidlyftig asyl- och anhöriginvandring och tillväxten av BNP per capita.

Emil Källström (C): Jag har först en kommentar angående övergångsbudgetens principer och huruvida det finns några brister där. Det är möjligt att vi kan förtydliga det som har kommit ut från den processen, men bland dem som satt i rummet fanns det ju faktiskt en bred samsyn: Om regeringsbildningen hade pågått väldigt mycket längre skulle det ha inneburit ett antal extra ändringsbudgetar på mer partipolitiska områden, såsom kommunpengar, polispengar och så vidare. Det fanns alltså en bred samsyn om att Sverige skulle fortsätta fungera, så den boxen checkar vi så att säga i.

Jag tycker att kapitlet om inkomstskillnader och inkomströrlighet över generationer är väldigt intressant. Man flaggar ju för att fördjupa den analysen till kommande rapporter. Då är min fråga huruvida man också kommer att kolla på regionala skillnader när det gäller detta. Vi beskriver ofta verkligheten som nationella genomsnitt, men verkligheten upplevs de facto väldigt sällan så. I många länder är detta verkligen kärnan i den politiska konflikten, det vill säga det faktum att vissa delar av respektive länder faller tillbaka – medelklassen minskar och unga människor får svårt att nå samma levnadsstandard som sina föräldrar – medan det i andra delar av samma land ser helt annorlunda ut.

När den här analysen fördjupas skulle jag därför efterlysa att man verkligen tittar på hur Sverige klarar sig också när det gäller de mer regionalt nedbrutna siffrorna i förhållande till jämförbara länder. Där tror jag nämligen att kärnan i väldigt många politiska samtal kommer att finnas framöver.

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Jag ska först svara på frågan från Oscar Sjöstedt om BNP per capita. Vi har alltså ett helt kapitel om BNP per capita-utvecklingen i Sverige, och det är föranlett av just det Oscar Sjöstedt observerar: att vi har haft en mycket låg BNP per capita-tillväxt under de allra senaste åren.

Vi har därför tittat bakåt i tiden. Dels har vi undersökt hur detta ser ut över en längre tidsperiod, från 80-talet och framåt, dels har vi jämfört Sverige med andra jämförbara länder. Summa summarum av detta är att det i alla fall inte finns någon långsiktig trend som pekar nedåt, även om tillväxten av BNP per capita har varit låg de senaste åren – vilket för övrigt är en internationell trend. Sverige halkar inte efter i relation till jämförbara länder, utan vi ligger faktiskt väl till jämfört med till exempel EU 15 och våra nordiska grannländer. Vi ser alltså ingen fara när det gäller den långsiktiga utvecklingen om man jämför med andra länder, men skulle detta fortsätta är det naturligtvis väldigt bekymmersamt.

De observationer som Oscar Sjöstedt gjorde är alldeles riktiga, det vill säga att den genomsnittliga produktiviteten sjunker om man får in arbetskraft med

låg produktivitet – framför allt arbetskraft med låg utbildning och kanske inte så mycket yrkeserfarenhet. Det betyder ju någonting för BNP per capita, eftersom arbetsproduktiviteten är en viktig komponent. Det återstår att se hur detta kommer att utveckla sig framöver.

När det gäller Emil Källströms fråga har vi ett annat kapitel i årets rapport, och det är föranlett av just det vi har konstaterat i tidigare rapporter: att vi har en ökande inkomstjämlighet i Sverige. Som Magdalena Andersson visade beror det nästan uteslutande på kapitalinkomster och reavinster. Men det är ändå så att Sverige jämfört med andra länder har haft en mycket kraftig ökning av ett mått på inkomstjämlighet, nämligen Gini-koefficienten – även om vi fortfarande hör till de länder som har de minsta inkomstskillnaderna.

Därför har vi ställt oss frågan hur det är med inkomströrligheten mellan generationerna. Internationellt kan man nämligen konstatera att det i länder som har stora inkomstskillnader är svårt för barn att få en bättre inkomst än sina föräldrar, och motsatt. Har man små inkomstskillnader är alltså rörligheten i inkomster över generationer ganska stor, och har man stora inkomstskillnader är rörligheten liten.

Vi har då jämfört 35-åriga mäns och kvinnors inkomster med deras föräldrars inkomster när de var i samma ålder. Vi har alltså tittat på dem som var 35 år från 2003 och varje år fram till 2017 och jämfört dessa 35-åringars inkomster med deras föräldrars när de var 35 år. Syftet med detta har varit att se om det finns någon trend mellan 2003 och 2017 – är det så att ungdomarna i allt högre grad får samma inkomst som sina föräldrar, vilket innebär att inkomströrligheten har minskat? Eller har inkomströrligheten ökat, så att sannolikheten har blivit större för att man har någon annan inkomst än föräldrarna?

Där kan vi konstatera att vi inte hittar någon trend, utan inkomströrligheten är praktiskt taget oförändrad. Om något har den faktiskt ökat lite grann under den här perioden. Det man ser när man jämför mellan olika länder, det vill säga att det finns ett samband mellan inkomstskillnader och inkomströrlighet, ser vi alltså inte över tid när vi tittar på utvecklingen i Sverige mellan 2003 och 2017. Vi har inte kunnat gå tillbaka längre än till 2003, för det saknas data för föräldrarnas inkomst när de var 35 år.

När det gäller regionala skillnader har vi inte tittat på dem. Det är naturligtvis möjligt att göra det. Till viss del är det väl så att inkomsterna är lägre i glesbygd, till exempel. I vår statistik ser vi ju hur det går för människor i olika delar av inkomstfördelningen, så vi kan se hur det går för dem som ligger till exempel i den andra decilen – alltså de 20 procent som har de lägsta inkomsterna. Lite grann av vad det betyder med regionala skillnader kan man därmed se i våra data om man utgår ifrån att det är inkomstskillnader över regioner, men vi har inte gjort det regionalt. Vi får väl ta med oss detta till nästa år; vi kommer nämligen att gå vidare med den här studien.

Ida Gabrielsson (V): Jag vill be Harry Flam utveckla detta med hushållens tillgångar och sparande. En stor del av sparandet är väl ändå tjänstepensionen och den privata pensionen, och jag funderar på om man verkligen kan säga att vi står på särskilt stabil grund om bopriserna faller. Jag hörde ju att Harry Flam sa att det inte var helt stabilt, men jag vill ändå att han utvecklar detta.

Eftersom jag representerar det parti som inte varit särskilt involverade i dessa budgetar kanske jag har lite fler frågor än de andra.

Ojämligheten har lyfts här och i föregående års rapport – liksom i OECD:s nya rapport om Sverige, som även kopplar snabbt ökande inkomstskillnader till utbildningsresultat och utbildningsnivå. Jag måste ändå ställa frågan till finansministern hur man resonerar när man fortsätter på den inslagna vägen med ökade inkomstskillnader, exempelvis genom att annonsera detta med värmskatten, ökade RUT-bidrag och så vidare. Det har ändå lyfts fram som väldigt viktigt för tillväxten att vi ser till att det finns relevant arbetskraft. Vi ser en stor arbetskraftsbrist inom olika sektorer. Vore det då inte rimligt att öka jämlikheten och se till att satsa mer på att den arbetskraften finns?

Jag ser också att kapphästen enkla jobb, som såvitt jag kan se har varit med i rapporterna från rådet ganska länge, återigen är med. Det finns även lite beröm till regeringen för att den har tagit till sig en del av detta. Jag vill därför fråga både Harry Flam och finansministern om de inte ser en risk för lönestrukturen på hela arbetsmarknaden när man erbjuder den här typen av jobb med lägre löner, vilket man nu har gjort i 73-punktsöverenskommelsen.

När det gäller kopplingen till den penningpolitiska utfrågningen och diskussionen med Riksbanken gällande om det är den enes eller den andres uppgift att fixa saker tänkte jag på det som lyftes fram i diskussionen, det vill säga att avsaknaden av trygghetssystem och den typen av faktorer kan påverka att man inte har haft en mindre ojämlik inkomstuppdelning – alltså att löneökningar har uteblivit och så vidare. Det är i så fall ändå en uppgift för finanspolitiken att agera där.

Jakob Forssmed (KD): Tack för en intressant rapport och intressanta dragningar! Som delansvarig är man självklart glad att läsa att finanspolitiken både bedöms vara väl avvägd i detta konjunkturläge och att vi håller oss inom det finanspolitiska ramverket. Det tycker jag är väldigt bra, och det visar ju att det går att ta ansvar i det här läget även om man kan ha olika uppfattningar gällande om riksdagen ska använda sin finansmakt i ett så här svårt läge – där jag tycker att det finns olika hedervärda positioner.

Jag har först en liten kommentar till den redan välkommenterade rubriksättningen från Magdalena Andersson. Man kan ju också komplettera den bilden genom att påpeka att det gjordes satsningar på yrkesvux, yrkeshögskola och utbyggd högskola, vilka nu fullföljs och där man också tog med brytpunkten för att öka matchningen och minska arbetskraftsbristen. Även den borttagna särskilda löneskatten för äldre kan ha effekt i det här

avseendet. Det är alltså viktigt att ha en allsidig belysning av den typen av frågeställningar.

Jag tänkte dock ställa ett par frågor om detta med utgiftstaken.

Jag konstaterar att Finanspolitiska rådet säger att taken nu har återfått sin styrande effekt och är bättre utformade än tidigare men att man efterlyser mer motiveringar till hur utgiftstakens sätts. När vi lade fram vår budgetreservation försökte vi peka på våra motiveringar, nämligen att utgifternas andel av BNP inte skulle stiga utan snarare trendmässigt falla över tid. Vi pekade också på att utgiftsreformerna under taket tydligt måste relateras till en säkerhetsmarginal för oförutsedda utgifter som också växer under de kommande åren. Jag undrar därför om det är något mer än detta som Finanspolitiska rådet efterfrågar eller om det är ungefär i linje med hur man tänker att taken borde motiveras.

Den andra frågan går till Magdalena Andersson. Nu lades principerna för taken om – taket sänktes med mellan 50 och 87 miljarder de kommande åren – och det är någonting som regeringen nu också fullföljer. Man ändrar inte taken mer än marginellt år tre. Då är naturligtvis frågan: Hur har regeringen tänkt här? Har den tänkt om kring taken och insett att de behöver återfå sin styrande effekt, eller hur har regeringen resonerat när den nu accepterar förändringen där taken har en stramare effekt på ramverket?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Jag ska först svara på Ida Gabrielssons fråga om hushållens sparande och riskerna för finanserna, för banksystemet och för ekonomin i stort. Det privata pensionssparandet utgör ungefär en tredjedel av det totala hushållssparandet. Det privata sparandet utöver pensionssparandet är alltså ganska högt; det är 10 procent, vilket är historiskt högt. Frågan om enkla jobb återkommer vi till. Vi har ingen längre text om detta i årets rapport, vilket vi har haft tidigare.

Nu har vi fått etableringsjobben, och det är väldigt bra. Problemet med etableringsjobben är att de är tidsbegränsade. Vi tror att många inte kommer att få reguljära jobb inom tvåårsperioden. Då är frågan vad man gör med dem. Vi tror att det bland de nyinvandrade är så pass många med låg eller ingen utbildning och liten eller ingen yrkeserfarenhet att de inte kommer att få fäste på arbetsmarknaden, även om de får etableringsjobb. Då är frågan: Vad gör man? Vi tycker att det finns utrymme för permanenta etableringsjobb.

Till Jakob Forssmed: Vi efterlyste väl egentligen ingenting annat än att regeringen ska säga något om den önskvärda nivån på budgetens omfattning.

I början av Magdalena Anderssons första regeringsperiod skrev regeringen i budgetpropositionen att man siktade på en viss procentsats på den offentliga sektorn. Jag tror att det var 27 eller 28 procent. Därefter har det varierat när man lagt utgiftstak.

Vi har inga synpunkter på var utgiftstaken ska ligga. Vi vill bara att det ska finnas något slags princip för detta och naturligtvis att utgiftstaken har en styrande effekt på budgeten.

Finansminister Magdalena Andersson: Jag börjar med frågan om inkomstskillnader. Jag visade inte den bilden. Men regeringen har gjort en bedömning av inkomstskillnader utifrån den budgetreservation som gick igenom. Den ger tydligt en högre utdelning till dem som ligger i de högre inkomstskikten än till dem som ligger i de lägre inkomstskikten, vilket är klart med tanke på den profil som den budgeten har.

Höstens budget kommer naturligtvis inte att ha samma profil som budgeten under förra mandatperioden, eftersom det är en del i januariavtalet att vi kommer att avskaffa värnskatten. Januariavtalet är en kompromiss mellan olika partier. Där har olika frågor varit viktiga för olika partier, och det här har varit en väldigt viktig fråga för Liberalerna. Samtidigt finns det mycket annan politik i januariavtalet som är viktig för fördelningspolitiken, bland annat stora tillskott till kommuner och landsting, fortsatt utbyggnad av utbildningssatsningar och satsningar på pensionärer med låga inkomster.

Jag fick också en fråga om enkla jobb. Det finns ju jättemånga enkla jobb. Frågan är vilken lön det ska vara för de enkla jobben. En del menar att lönerna för dem som har låga inkomster i Sverige är för höga. Där finns tydliga åsiktsskillnader. Självt tycker jag att det är väldigt spännande det man gör med etableringsjobben. Vi får se hur de utvecklar sig framåt.

När det gäller utgiftstaken är frågan om regeringen ska ha en hög ambition att krympa den gemensamma sektorn. När utgiftstaken lades fast under förra mandatperioden uttrycktes ingen sådan ambition. Det som kom ut genom M-KD-budgeten var ju för de tre kommande åren. Vår bedömning är att de per se, i förhållande till det utgiftsutrymme som finns, inte kommer att minska de möjliga ambitionerna att upprätthålla kvaliteten i äldreomsorgen och sjukvården. Däremot ser vi ingen poäng med att flera år i förväg ha stora ambitioner att krympa den gemensamma sektorn för 2022, detta inte minst mot bakgrund av de mycket omfattande demografiska behoven som kommer att växa.

Karolina Skog (MP): Tack så mycket för en bra genomgång! Jag tänker uppehålla mig vid den demografiska förändringen framåt och den offentliga sektorn. Harry Flam sa att det trots den demografiska utvecklingen finns en hållbarhet i de offentliga finanserna. Kvarstår den bedömningen vid en uppdelning i statlig och kommunal sektor, eller gäller den ekonomin som helhet? Om man jämför bedömningarna i ekonomirapporten från Sveriges Kommuner och Landsting, som finns representerade här, blir det en stor skillnad. Där signalerar man stora risker för kommunernas och regionernas kommande ekonomi kopplat till demografi.

Frågan blir alltså: Gäller rådets bedömning att det finns en hållbarhet i de offentliga finanserna även vid en uppdelning i stat och kommun? Följdfrågan är: Gäller den inte bara kopplat till den demografiska utvecklingen utan också till de förväntningar som finns från medborgarna, som vi vet är stigande i hela

västvärlden? Jag skulle gärna vilja höra ett utvecklande resonemang om risker och helst också om vilka redskap vi har på plats om det behövs för att möta detta?

Joar Forssell (L): Tack för en jättebra presentation! Jag har en fråga som gäller inkomstskillnader och klyftor. Jag noterade på den bild som visades under föredragningen att våra marginalsatser och skatter på inkomster tycks ha en ganska marginell påverkan på klyftorna och fördelningen. Det verkar snarare vara kapitalbeskattningen som avgör de stora skillnaderna. Jag har ett par frågor kring detta.

Den ena frågan är: Hur påverkar Sveriges relativt höga skatter på inkomster vår förmåga till kompetensförsörjning och därmed tillväxt av tjänster med lite högre löner?

Den andra frågan är: Kan man säga något om människors förmåga att röra sig från de nästan högsta percentilerna till den högsta percentilen i förhållande till inkomstbeskattning på marginalen? Hur påverkar våra relativt höga marginalsatser förmågan att röra sig även i toppen?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Vi har inte gjort någon säranalys av kommunsektorn kontra den statliga sektorn. Jag tror att det ligger i din fråga att huvudansvaret ligger på kommuner, landsting och primärkommuner. Där ligger kanske en ökande överföring från staten till kommunerna. Men vi har som sagt inte tittat på detta utan på hela sektorn.

Jag har inte så mycket att säga om förväntningarna på vad den offentliga sektorn ska leverera i form av sjukvård och trygghet. Men jag vill bara tillägga att vi kanske också borde tänka på den tekniska utvecklingen. Jag tror att det kommer att hända väldigt mycket i till exempel sjukvård och äldreomsorg när det gäller den tekniska utvecklingen. Det gör att det som vi i dag tror om resursbehov och så vidare kanske kommer att vara helt fel om 10, 20 eller 30 år.

Joar ställde en fråga om höga löneskatter. Vi har inte tittat på skattesystemet, så vi har som råd inte några synpunkter på detta. Men vi kan konstatera, som jag sa tidigare, att när det gäller utvecklingen sedan början på 90-talet fram till i dag är det inte löneinkomsterna som har bidragit till ökade inkomstklyftor, utan det är kapitalinkomster helt och hållet.

Marginalsatserna är rätt så höga, också internationellt, och har ökat med jobbskatteavdrag, högre kommunalskatt och så vidare. Nu kommer de att sänkas lite grann när värnskatten tas bort nästa år. Rådet har inga synpunkter på detta. Men utifrån den studie som vi gjorde om inkomströrlighet mellan generationer kan vi konstatera att om man befinner sig i decil 10, alltså de 10 procent som har de högsta inkomsterna, är sannolikheten mycket högre att man ärver sina föräldrars inkomster än om man befinner sig i någon annan decil.

Det är nog svårt att bli riktigt rik i Sverige på sina löneinkomster, utan det fordrar nog kapitalinkomster av olika slag.

Björn Wiechel (S): Först vad gäller inkomstskillnaderna är det på sin plats att säga att Sverige utmärker sig. I många länder ser man att de rikaste drar ifrån men också att de fattigaste rasar. Men så är det ju inte i Sverige, och det är tack vare kollektivavtalsmodellen. Det är viktigt att lyfta fram att de fattigaste inte faller under marken med dess konsekvenser för socialförsäkringar och skatteintäkter.

Nåväl, min fråga gäller demografin som vi har framför oss nu och som är en kraftfullt samhällspåverkande faktor. Nu är jag ju anhängare av en generell modell, men man kan se olika på det här. Antingen tar vi hand om det gemensamt via statsbidrag, kommunal utjämning etcetera, eller så gör vi inte det och sänker skatterna. Då får kommunerna runt omkring i landet försöka klara det efter bästa förmåga utifrån de förutsättningar de har och med de konsekvenser det kan få. Eller så möter vi inte behovet ens där, utan det får i stället bli närstående som får ta hand om det, vilket oftast är kvinnor, och som ofta får konsekvenser för sysselsättning och tillväxt. Man kan givetvis ha olika syn och värderingar utifrån om man vill ha ett konservativt samhälle eller hur man nu vill ha det. Men hur är det rent finanspolitiskt mest motiverat att hantera den här typen av utmaning utifrån tillväxt, välfärd, fördelning och stabilitet? Ni får gärna tänka lite högt kring detta.

Edward Riedl (M): Ordförande! Flera har varit inne på det här området. Finansministern visade ju de över tid växande klyftorna i Sverige. Med den bakgrunden har finansministern sagt att värnskatten ska avskaffas, vilket träffar de 1,8 procent, om jag har läst rätt, som har högst inkomster. Samtidigt ska man återinföra överindexeringen på bensin och diesel, det vill säga kraftigt höja beskattningen på en produkt som väldigt många är beroende av. Det är ganska lätt att förutse vad svaret blir, men jag ställer ändå frågan till Harry Flam: Kommer detta att öka inkomstklyftorna? Om det gör det, vilket jag gissar att det gör trots det svar du gav tidigare, vilka ytterligare reformer skulle behövas för att kunna balansera de växande klyftor som det skapar?

Min andra fråga handlar om den svenska kronan. Finanspolitiska rådet gav ju regeringen kritik förra året för att man gjorde glädjekalkyler och förde en expansiv finanspolitik i det gällande konjunkturläget. Kronans försvagning har givetvis flera orsaker. Men kan tidigare expansiv finanspolitik och svag produktivitetsutveckling ligga till grund för det ras som den svenska kronan har upplevt mot både euron och dollarn och de prognostiserade rasen framåt? Finns det någon koppling mellan detta, enligt Finanspolitiska rådet?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: När det gäller Björn Wiechels fråga om privat eller offentlig omsorg tror jag att det ur ett ekonomiskt perspektiv finns stordriftsfördelar i offentlig omsorg. Det är naturligtvis resursmässigt billigare att sköta det här i den offentliga sektorn. Några andra synpunkter har jag inte.

Edvard Riedel tog upp frågan om högre beskattning av drivmedel. Det påverkar ju inte inkomstfördelningen, men det slår naturligtvis mot dem som har en högre andel av den här typen av kostnader för sin konsumtion. Man får väl anta att det är människor med lägre inkomster och med större transportbehov. Det har ingenting med inkomstfördelningen att göra, men det är klart att det slår mot människors konsumtionsmönster.

När det gäller kronans försvagning tror jag att det är ett stort mysterium för alla, inklusive dem som är satta att titta på det här dagligdags.

Vi kan konstatera att sedan 2013 har kronan successivt försvagats mot euron och sedan 2014 mot dollarn. Sett till Sveriges ekonomi, statsfinanser och finanspolitik skulle man snarare kunna tro att det borde vara tvärtom. Svensk ekonomi har ju förbättrats. Underskott har vänts till överskott, och den offentliga skulden har krympt, så det borde snarare ha lett till en kronförstärkning. Men växelkurser påverkas av samma faktorer som påverkar börsen. Och det är väldigt svårt att spå om börsens utveckling, för det är så väldigt mycket som påverkar den.

Jag har naturligtvis, som många andra, hypoteser om varför kronan har blivit svagare men inte varför den har blivit så svag som den är. Men i oroliga tider drabbas små valutor, också kronan. Det kan man se på växelkursutvecklingen historiskt.

Det är möjligtvis så att omvärlden oroar sig för den svenska bostadsmarknaden och vad det kan leda till. Vi har också en låg reporänta. På sina håll i omvärlden har man höjt reporäntan, vilket har gjort det relativt sett mer lönsamt att placera pengar i räntebärande tillgångar i andra länder, framför allt USA. Det har alltså blivit mindre attraktivt att placera pengar i svenska kronor. Det borde också ha försvagat kronan.

Man kan peka på en rad faktorer, men inför den långsiktiga trenden sedan 2016 tror jag att de flesta står frågande.

Finansminister Magdalena Andersson: Det är intressant med moderater som intresserar sig för fördelningspolitik. Jag kan berätta att Edvard Riedel själv har röstat igenom den budget som under de senaste fem åren haft sämst fördelningsprofil. Det är också viktigt att påpeka att värnskatten kommer att vara en del av den gröna skatteväxlingen.

Fördelningsprofilen på förändringar av bensinskatten är lite progressiv men ganska neutral, till skillnad mot överindexering. Om man menar att det är en överindexering har vi en annan liknande överindexering, nämligen brytpunkten som har en betydligt sämre fördelningsprofil.

Dennis Dioukarev (SD): Tack för en bra rapport! Jag har en fråga kring inkomstskillnaderna och Gini-koefficienten, som dragit iväg de senaste decennierna. Det förklaras av ackumulerade kapitalvinster som återinvesterats och skapat en ränta-på-ränta-effekt och inte primärt av ojämnt fördelade reala löneökningar. Om man ser kapitalvinsterna som en motståndare till befintlig

politik och vill bekämpa dessa, hur skulle man bäst göra det? Är det genom ökad kapitalvinstbeskattning och en höjd ISK-skatt? Vilka incitament ger det i så fall för ett sparande för alla inkomstgrupper?

Avslutningsvis undrar jag också hur ett eventuellt avskaffande av värnskatten skulle påverka den kommunicerade ambitionen att minska ojämlikheten i Sverige.

Jan Ericson (M): Det är frestande att gå i polemik med Magdalena Andersson här om diverse frågor, men jag tror att vi tar det i kommande interpellationsdebatter i stället. Jag tycker att det passar bättre än vid en sådan här utfrågning.

Min fråga är till Harry Flam. I dag kom en rapport om ytterligare en svensk kommun med mycket stora underskott. Den här gången är det Hedemora kommun som larmar om att man inte klarar sin ekonomi. Det är en i raden av glesbygdskommuner som har väldigt stora ekonomiska problem just nu. I Hedemoras fall säger man att det främst beror på att antalet barn och ungdomar med väldigt stora problem har exploderat och att det har skett en kraftig ökning av försörjningsstödet kopplat till att man tagit emot väldigt många nyanlända som nu lämnar etableringsuppdraget och i stället behöver försörjningsstöd.

I dag har vi en skillnad i kommuns katt i Sverige på ungefär 6 kronor mellan de kommuner som har lägst och de som har högst kommunalskatt. Hur ser Finanspolitiska rådet på den tudelning som vi ser i Sverige? Många landsbygds- och glesbygdskommuner går på knäna, samtidigt som ganska många storstadskommuner mår förhållandevis bra. Många av glesbygdskommunerna har tagit emot ett mycket stort antal nyanlända på en väldigt svag arbetsmarknad. Hur ska man få ihop detta?

Vad anser Finanspolitiska rådet att staten bör ta för ansvar i det här läget?

Harry Flam, Finanspolitiska rådet: Om man inte tycker att inkomstfördelningen ska glida isär genom att kapitalinkomsterna ökar ska man naturligtvis beskatta kapitalinkomster och förmögenheter hårdare. Men det finns ju många andra hänsyn att ta, till incitamenteffekter och så vidare, så det är en ganska komplicerad fråga. Men lösningen är ganska enkel om man tycker att fördelningsfrågan är den helt övervägande aspekten på det hela.

Borttagandet av värnskatten tror jag inte kommer att betyda särskilt mycket. Det är en väldigt liten del av de totala skatteinkomsterna som värnskatten drar in.

Sedan är det naturligtvis stora skatteskillnader mellan olika kommuner. I rådet har vi inte tittat på det här, i alla fall inte under min tid. Det blir naturligtvis väldigt stora skillnader mellan olika kommuner, bland annat därför att man har tagit emot flyktingar i olika stor utsträckning. Nu försöker staten att på olika sätt kompensera för detta, så man får riktat stöd för till exempel flyktingmottagande.

När det gäller bärkraften försöker man kompensera den med inkomstutjämnningen mellan kommunerna. Men det är klart att det inte räcker till. Rådet har inga synpunkter på det här. Det är i hög grad också en fördelningsfråga, och rådet brukar avstå från att uttala sig om hur fördelningen bör vara. Däremot analyserar vi utvecklingen av bland annat inkomster och förmögenheter.

Finansminister Magdalena Andersson: Jag ska säga något om kapitalinkomster. När man tittar lite närmare på statistiken ser man att en del av kapitalinkomsterna rimligen kan förklaras av de förändrade 3:12-reglerna som infördes 2006 och som förändrades ytterligare fram till 2014. Mycket av de ökade kapitalinkomsterna kan förklaras av detta. Det kan finnas olika förklaringar, men det finns en risk för att det blir en ökad inkomstomvandling. Fler väljer att inte vara anställda, utan de sitter i eget bolag och plockar ut lågbeskattade kapitalinkomster i stället för det som i annat fall kanske skulle ha varit högbeskattade arbetsinkomster. Det är en förklaring till att kapitalinkomsterna och också klyftorna har ökat på det sätt som de har gjort. Det finns naturligtvis möjlighet att göra förändringar i 3:12-reglerna. Det kan göras på olika sätt. Det fanns ju ett förslag, men det stoppades av riksdagen. Det hade inte påverkat det som man normalt sett tänker på som 3:12-bolag, utan det hade påverkat de 3:12-bolag som har väldigt höga utdelningar. Det skulle i huvudsak ha påverkat den procent med de högsta inkomsterna.

Elisabeth Svantesson (M): Jag vill å hela utskottets vägnar tacka Harry Flam, ordförande i Finanspolitiska rådet, och Magdalena Andersson, finansminister. Jag tackar också alla gäster som har tagit sig tid att delta i utfrågningen.

Bilder från den öppna utfrågningen

Harry Flam

1. Överskottsmålet

- Överskottsmålet säger att det faktiska sparandet ska ligga på 1/3 % i genomsnitt över konjunkturcykeln
- Det konjunkturjusterade sparandet i offentlig sektor beräknas bli 0,2 %
- Vi bedömer att finanspolitiken för 2019 är i linje med överskottsmålet

Men:

- Om man blickar bakåt har varken det nuvarande målet på 1/3 % av BNP eller det gamla målet på 1 % av BNP uppnåtts

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Offentligt finansiellt sparande

Uppföljning av överskottsmålet

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
BP19	Finansiellt sparande	1,6	1,0	1,2	2,0	2,6	
	Bakåtblickande åttaårigt genomsnitt	-0,2					
	Strukturellt sparande	0,9	0,4	0,8	1,8	2,6	
RO-beslut	Finansiellt sparande	1,6	1,0	0,9	1,3	1,7	
	Strukturellt sparande	0,9	0,4	0,5	1,2	1,9	
VP19	Finansiellt sparande		0,7	0,6	0,7	1,1	1,9
	Bakåtblickande åttaårigt genomsnitt		-0,1				
	Strukturellt sparande		0,1	0,2	0,5	1,0	1,9
	Åttaårigt genomsnitt	-0,2	-0,1	0,0	0,2	0,5	1,0

Källa: BP19, VP19 och 2018/19:FIU1, reseNationerna1 och 5 samt egna beräkningar.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

2. Utgiftstaket

- Utgiftstaken sätter en gräns för statsbudgetens storlek de närmaste tre åren
- Utgiftstaken för 2019-2021 sänktes av riksdagen i december 2018 och regeringen föreslår i vårpropositionen inga väsentliga ändringar av de nya nivåerna
- Budgeteringsmarginalerna är därmed mer normala och utrymmet under utgiftstaket står i bättre samklang med utrymmet som ges av överskottsmålet
- Vi välkomnar detta, men som rådet tidigare efterlyst bör regeringen klargöra de principer och överväganden som styr valet av utgiftstak

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Utgiftstak och budgeteringsmarginal

	2018	2019	2020	2021	2022
Budgetpropositionen för 2019					
Utgiftstak	1 337	1 401	1 475	1 496	
Procent av potentiell BNP	28,3	28,4	28,6	27,9	
Takbegränsade utgifter	1 285	1 308	1 322	1 334	
Budgeteringsmarginal	52	93	153	162	
Procent av takbegränsade utgifter	4,0	7,1	11,6	12,1	
Riksdagens budgetbeslut					
Utgiftstak		1 351	1 388	1 430	
Procent av BNP		27,0	26,8	26,6	
Takbegränsade utgifter		1 311	1 342	1 366	
Budgeteringsmarginal		40	46	64	
Procent av takbegränsade utgifter		3,1	3,4	4,7	
Vårpropositionen 2019					
Utgiftstak		1 351	1 388	1 439	1 498
Procent av potentiell BNP		27,4	27,1	27,0	27,0
Takbegränsade utgifter		1 312	1 345	1 372	1 388
Budgeteringsmarginal		39	43	67	110
Procent av takbegränsade utgifter		310	312	419	810

Källa: BP19, VP19 och 2018/19:FiU1.

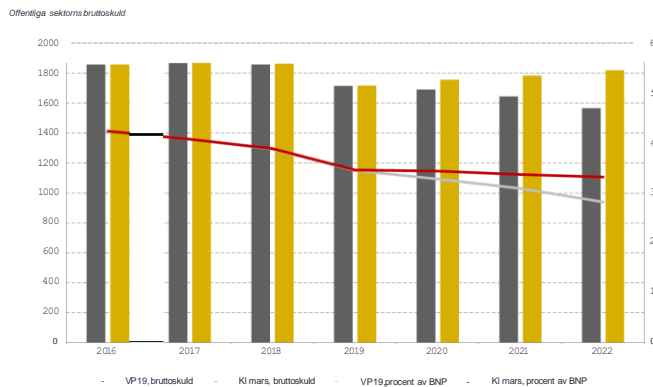
FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

3. Skuldankaret

- Den offentliga sektorns finansiella bruttoskuld bör ligga på 35 % av BNP med ett intervall på +/- 5 %
- Skuldkvoten befinner sig 2019 nära 35 %
- Det är inte sannolikt att bruttoskulden hamnar under 30 % före nästa översyn av det finanspolitiska ramverket
- På längre sikt kommer den demografiska utvecklingen att medföra påfrestningar på de offentliga finanserna, men de beräknas ändå vara långsiktigt hållbara

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Den offentliga sektorns bruttoskuld

Källa: Konjunkturinstitutet (2019) och VP19.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finanspolitiken 2019 är i linje med det finanspolitiska ramverket

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finanspolitiken och konjunkturen

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Konjunkturläget

- Den globala konjunkturen har passerat sin topp och under 2019 förväntas en inbromsning i tillväxten
- Konjunkturen i Sverige har varit stark under flera år, men konjunkturtoppen har passerats och den svenska konjunkturen är nu i en avmattningsfas
- Risken för en svagare utveckling har vuxit det senaste halvåret samtidigt som utsikterna för positiva överraskningar har försämrats

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finansiellt och strukturellt sparande samt BNP-gap

Källa: VP19.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Ökade risker för stabiliseringspolitiken

- Finanspolitiken 2019 är neutral, dvs. sparandet är praktiskt taget oförändrat mot 2018
- Riksbankens utrymme för att motverka en lågkonjunktur är mycket begränsat
- Skulle Sverige drabbas av en allvarlig konjunkturedgång är det inte säkert att finanspolitikens automatiska stabilisatorer räcker till
- Regeringen bör därför vara beredd att vidta stabiliseringspolitiskt motiverade åtgärder

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Den aktiva finanspolitiken är väl avvägd

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Riktlinjerna för övergångsbudgeten

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Övergångsbudgeten

- Det finns en potentiell konflikt mellan de riktlinjer som tillämpades vid utformningen av övergångsbudgeten och det finanspolitiska ramverket
- Huvudprincipen var att budgetproposition inte skulle innehålla förslag som har en tydlig partipolitisk inriktning
- Det kan visa sig svårt att uppfylla överskottsmålet och respektera utgiftstaket utan att vidta åtgärder som har partipolitisk inriktning

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Magdalena Andersson

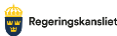
Kommentar till Finanspolitiska rådets rapport

Finansminister Magdalena Andersson
Finansutskottet
9 maj 2019

AGENDA

- **Inledning**
- Kommentarer till övergripande slutsatser

2

Inledning

- Finanspolitiken ges stöd från flera internationella och nationella aktörer
 - Internationellt: EU, IMF, OECD
 - Sverige: ESV, FpR
- Viktigt med en väl fungerande extern uppföljning av finanspolitiken
- Regeringen välkomnar årets rapport från Finanspolitiska rådet

3

Inledning

- Ovanligt läge och därför speciell rapport

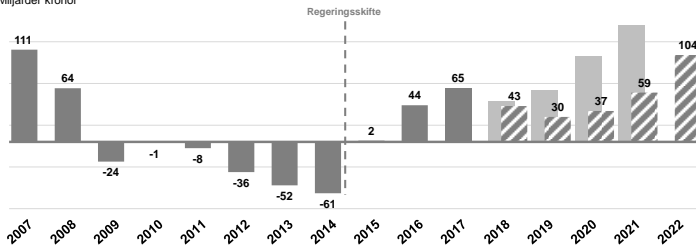
AGENDA

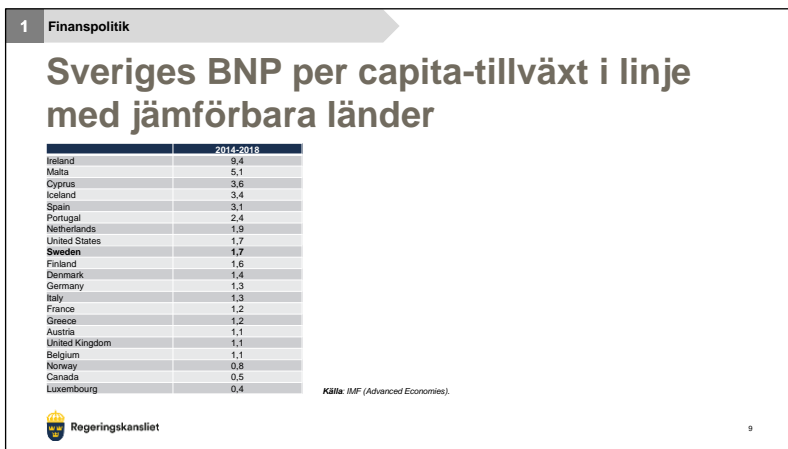
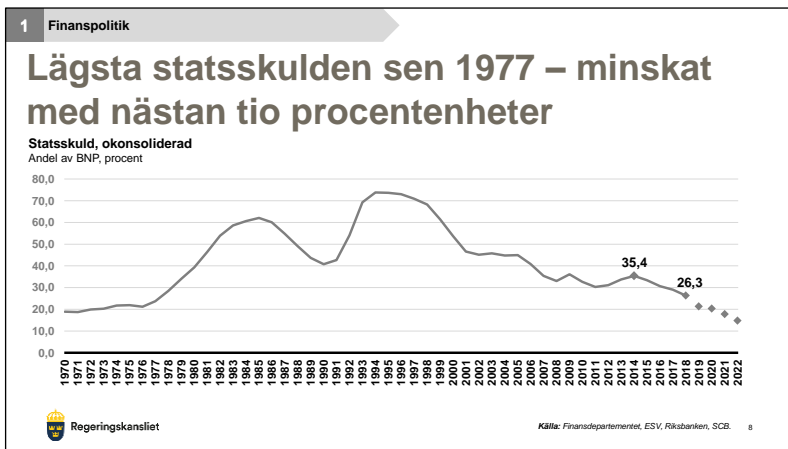
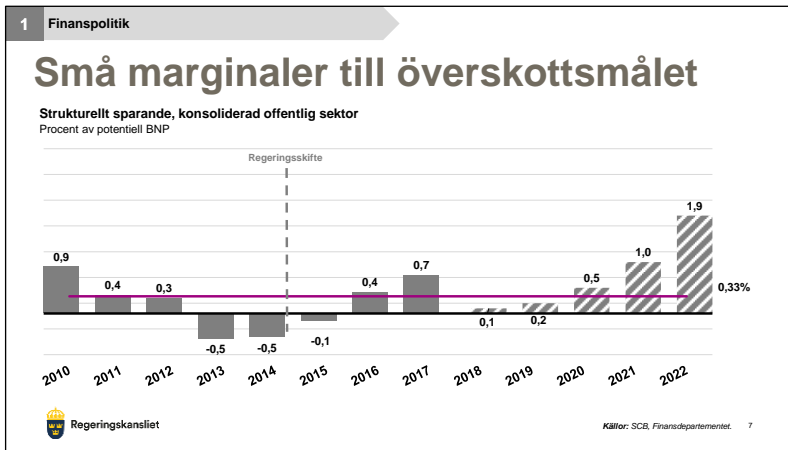
- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - 1 **Finanspolitik**
 - 2 Arbetsmarknad
 - 3 Inkomstskillnader
 - 4 Demografisk utveckling

1 Finanspolitik

Från underskott till överskott

Finansiellt sparande, konsoliderad offentlig sektor
Miljarder kronor

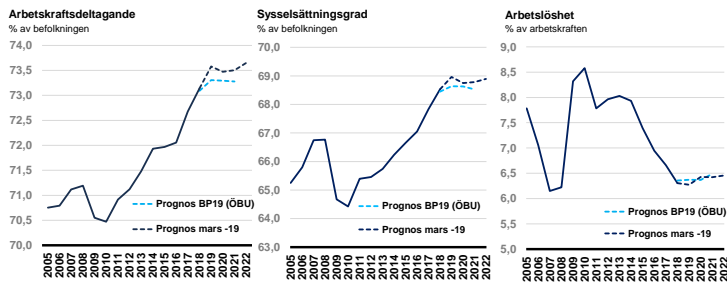

AGENDA

- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - 1 Finanspolitik
 - 2 **Arbetsmarknad**
 - 3 Inkomstskillnader
 - 4 Demografisk utveckling

2 Arbetsmarknad

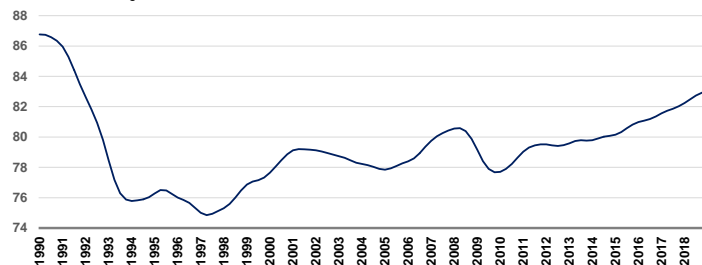
Arbetsmarknaden har utvecklats starkt

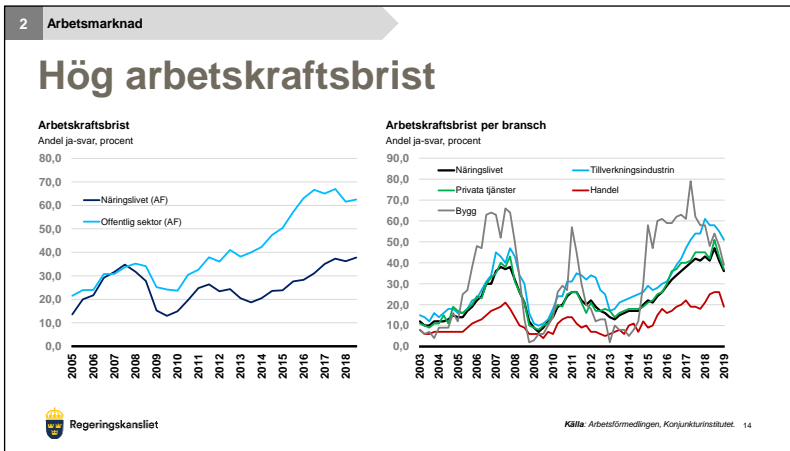
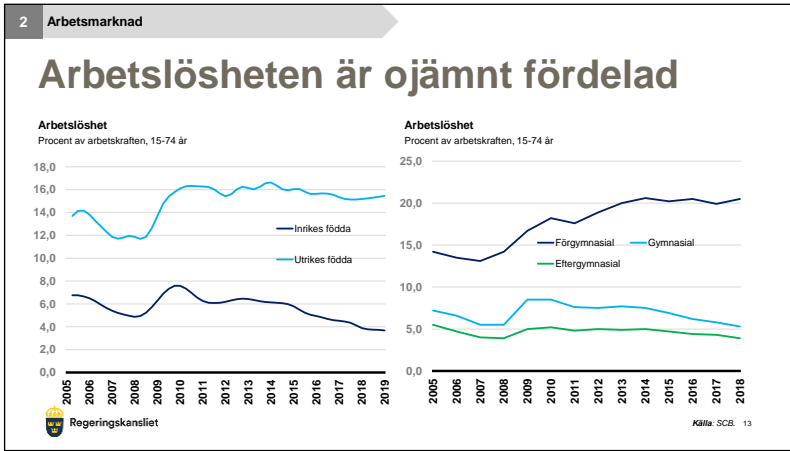

2 Arbetsmarknad

Högsta sysselsättningsgraden på >25 år

Sysselsättningsgrad, 20-64 år
Procent av befolkningen

2 Arbetsmarknad

Minskat utrymme för arbetsmarknadspolitiska åtgärder

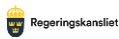
Jämförelse mellan M/KD:s budgetreservasjon och övergångsbudgeten

	2019	2020	2021
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag			
Nuvarande anslag	7 621	7 124	6 267
Skillnad mot ÖBU	-892	-768	-1 717
1:3 Kostnader för arbetsmarknads-politiska program och insatser			
Nuvarande anslag	10 311	8 364	8 253
Skillnad mot ÖBU	-2 673	-4 309	-4 309
Total skillnad jämfört med ÖBU	-3 565	-5 077	-6 026

Källa: Regeringskansliet

AGENDA

- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - 1 Finanspolitik
 - 2 Arbetsmarknad
 - 3 **Inkomstskillnader**
 - 4 Demografisk utveckling

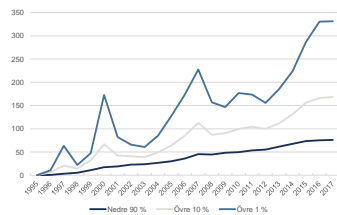

16

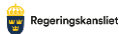
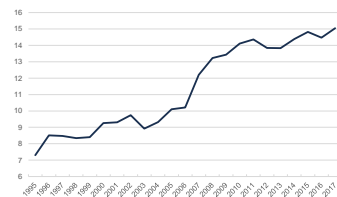
3 Inkomstfördelning

Inkomstökningarna är ojämnt fördelade

Akkumulerade reala inkomstökningar
Procent

Andel inkomster under 60% av medianinkomst
Procent

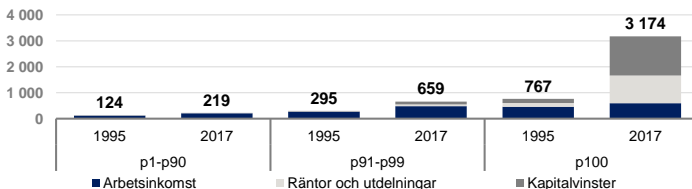
Källa: Finansdepartementet.

17

3 Inkomstfördelning

Kapitalinkomsterna har haft avgörande betydelse för ökade inkomstskillnader

Bruttoinkomstens sammansättning
kronor (tusental)

Källa: Finansdepartementet. 18

AGENDA

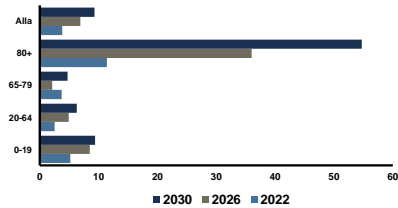
- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - 1 Finanspolitik
 - 2 Arbetsmarknad
 - 3 Inkomstskillnader
 - 4 **Demografisk utveckling**

4 Demografisk utveckling

Skattesänkningar i kontrast mot välfärd när vi lever allt längre

Förändring i folkmängd

Procentuell förändring jämfört med 2018

Det totala behovet av ytterligare antal anställda i de kommunfinansierade verksamheterna uppskattas till 156 000 till 2026.